

T.C.

BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

**KÖY İDARESİ'NDEN MAHALLE İDARESİNE
DÖNÜŞÜMÜN TARIM VE HAYVANCILIK
FAALİYETLERİNE ETKİSİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ: MERSİN ÖRNEĞİ**

Berna BÖLGE

185014016

Tez Danışmanı:

Dr. Öğr. Üyesi Ersoy KUTLUK

Bandırma 2022

T.C.
BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

KÖY İDARESİ'NDEN MAHALLE İDARESİNE
DÖNÜŞÜMÜN TARIM VE HAYVANCILIK
FAALİYETLERİNE ETKİSİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ: MERSİN ÖRNEĞİ

Berna BÖLGE
185014016

Tez Danışmanı:

Dr. Öğr. Üyesi Ersoy KUTLUK

Bandırma 2022

ETİK BEYAN

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ**

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (29/09/2022)

ÖZET

KÖY İDARESİ'NDEN MAHALLE İDARESİNE DÖNÜŞÜMÜN TARIM VE HAYVANCILIK FAALİYETLERİNE ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: MERSİN ÖRNEĞİ

Berna BÖLGE

Köklü bir geçmişi olan köy idaresi, Osmanlı Devleti döneminde kurulmuştur. 1924 yılında 442 sayılı Köy Kanunu ile tüzel kişiliğe sahip olmuştur. Köy idareleri ile ilgili 2012 yılına kadar birçok tasarı düzenlenmiş ancak yasalaşmamıştır. 06.12.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6360 sayılı 'On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun' ile birlikte büyükşehir belediye sayısı artırılmıştır. Büyükşehir belediyelerinin sınırları il mülki sınırlarına kadar genişletilmiştir. 6360 sayılı Kanun ile büyükşehir belediyelerinde köy tüzel kişiliği kaldırılmış ve mahalleye dönüştürülmüştür. Bu tezde öncelikle köy yönetimleri, 6360 sayılı Kanun, büyükşehir belediyesi, il özel idaresi, mahalle birimi ve Mersin İli hakkında bilgiler verilmiştir. Ardından Mersin ilinde köyden mahalleye dönüşen yerleşim yerlerinde yerel yönetim sistemindeki değişimin tarım ve hayvancılığı nasıl etkilediği üzerinde durulmuştur. Mersin ili, Anamur, Bozyazı, Aydıncık, Mut, Silifke ve Erdemli ilçelerinde görev yapan kamu yöneticileri ile mülakat yapılmış, hem köy idaresi iken hem de mahalle iken muhtarlık yapan kişiler ile mülakatlar gerçekleştirilmiş ve tarım ve hayvancılık ile uğraşan mahalle sakinleri ile de ayrıca mülakat yapılmıştır. Yapılan araştırma, nitel araştırma desenleri arasında yaygın olarak kullanılan örnek olay şeklinde tasarlanmıştır. Verilerin analizinde MAXQDA 2020 programı kullanılmıştır. Sonuç olarak köy idaresinden mahalleye dönüşen yerlerde, muhtarlar ve mahalle sakinlerine göre, tarım faaliyetleri açısından bir değişiklik yaşanmamıştır. Aynı zamanda, hayvancılık faaliyetlerinde de muhtarların kanaatine göre bir değişiklik görülmemiştir. Kamu yöneticilerine göre ise; şehir merkezine yakın olan yerleşimlerdeki tarım arazilerinde yoğun yapılaşma görülmektedir. Bununla birlikte hayvanların barınma sorunu, kötü koku, gürültü gibi şikayetlerin artması üzerine hayvancılık faaliyetleri azalmıştır.

Anahtar Sözcükler: Köy, Mahalle, Tarım, Hayvancılık, Mersin

ABSTRACT

EVALUATION OF THE EFFECT OF THE TRANSFORMATION FROM A VILLAGE ADMINISTRATION TO A NEIGHBORHOOD ADMINISTRATION ON AGRICULTURE AND LIVESTOCK ACTIVITIES: THE CASE OF MERSIN

Berna BÖLGE

The village administration, which has a deep-rooted history, was established during the Ottoman Empire. In 1924, it became a legal entity with the Village Law No. 442. Many bills on village administrations were drawn up until 2012, but they were not enacted. The number of metropolitan municipalities has been increased with the Law No. 6360 on the Establishment of Metropolitan Municipalities and Twenty-Seven Districts in Fourteen Provinces and Amending Some Laws and Decrees having the Force of Law, which entered into force on 06.12.2012. The borders of the metropolitan municipalities have been extended to the provincial administrative borders. With the Law No. 6360, the legal entity of village in metropolitan municipalities was abolished and transformed into neighborhoods. In the thesis study; it contains information about village administrations, Law No. 6360, metropolitan municipality, special provincial administration, neighborhood, Mersin; The impact of Mersin province on agriculture and animal husbandry was in settlements that turned from village to neighborhood was evaluated. Interviews were conducted with public administrators working in the provinces of Mersin, Anamur, Bozyazı, Aydıncık, Mut, Silifke and Erdemli districts, interviews were conducted with people who were mukhtars both when they were village administrations and when they were neighborhoods, and interviews were conducted with the residents of the neighborhoods dealing with agriculture and animal husbandry. It is designed as a case study, which is widely used among qualitative research designs. The MAXQDA 2020 program was used in the analysis of the data. As a result, there has been no change according to the headmen and the residents of the neighborhoods in the areas where the agricultural activities have been transformed from the village administration to neighborhoods. There was no change in livestock activities according to the headmen. However, with the enactment of the Law No. 6360, according to the residents of the neighborhood, they had problems in keeping places such as barns and barns in the neighborhood, and there was a decrease in animal husbandry activities due to complaints about odor. According to the public administrators, it has been observed that the settlements in the settlements close to the city center have increased in agricultural lands, and the housing problem of animals in livestock activities has decreased due to the increase in complaints such as odor and noise.

Keywords: Village, Neighbourhood, Agriculture, Farming, Mersin

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasında, 06.12.2012 tarihinde kabul edilen 6360 sayılı ‘On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’ sonrasında büyükşehir belediye sınırları içerisindeki köy idarelerinin mahalleye dönüşümünün tarım ve hayvancılık faaliyetlerine etkisi Mersin ili özelinde değerlendirilmiştir.

Bu tez çalışması ilk akademik çalışmam olmasından dolayı benim için önemli bir yere sahiptir. Mahalli idarelere olan ilgim çalışmamı olumlu yönde etkilemiştir.

Çalışmamda desteğini benden esirgemeyen değerli hocalarım Prof. Dr. Gökhan ORHAN’a, Doç. Dr. Mustafa KARA’ya, Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Tanju AKYOL’a ve danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Ersoy KUTLUK’a teşekkürlerimi sunarım.

Hayatım boyunca benden maddi ve manevi desteğini eksik etmeyen annem Müfide BÖLGE’ye, babam Ömer BÖLGE’ye ve kız kardeşim Berrin BÖLGE’ye teşekkür ederim.

Berna BÖLGE

Bandırma 29/09/2022

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN SAYFASI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar	ix
ŞEKİLLER	x
KISALTMALAR	xi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

YEREL YÖNETİM BİRİMİ OLARAK KÖY İDARESİ

1. TÜRKİYE'DE KÖY İDARELERİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ	3
1.1. Osmanlı Devleti'nde Köy İdaresi	4
1.2. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde Köy İdaresi	6
2. KÖY İDARESİNİN HUKUKİ YAPISI	8
2.1. 442 Sayılı Köy Kanunu	8
2.2. Köy İdaresi ile İlgili Diğer Kanun ve Düzenlemeler	9
3. KÖY İDARESİNİN YÖNETSEL YAPISI	10
3.1. Köy İdaresinin Organları	10
3.1.1. Köy muhtarı	10
3.1.2. Köy ihtiyar meclisi	11
3.1.3. Köy derneği	13
3.2. Köy İdaresinin Personeli	13
3.2.1. Köy korucuları	13
3.2.2. Geçici ve gönüllü köy korucuları	14
3.2.3. Köy imamı	14
3.2.4. Sağlık korucusu	14
3.2.5. Köy katibi	14
3.2.6. Köy öğretmeni	15
3.2.7. Diğer köy personeli	15
4. KÖY İDARESİNİN MALİ YAPISI	15
4.1. Köyün Gelirleri	15
4.1.1. İmece.....	16
4.1.2. Salma	16
4.1.3. Diğer gelirler	16
4.2. Köyün Giderleri	17

5. KÖYLERDEKİ TARIM VE HAYVANCILIK FAALİYETLERİNE GENEL BİR BAKIŞ	17
5.1. Köylerde Tarım Faaliyetleri	18
5.2. Köylerde Hayvancılık Faaliyetleri	22

İKİNCİ BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLERİN DEĞİŞİM SÜRECİ VE KÖY İDARESİNE ETKİLERİ

1. 2000'Lİ YILLARDA YÜRÜRLÜĞE GİREN YEREL YÖNETİM KANUNLARI .	25
2. 6360 SAYILI YASANIN YEREL YÖNETİMLERE ETKİSİ	26
2.1. Büyükşehir Belediyeleri	35
2.2. Büyükşehir İlçe Belediyeleri	43
2.3. İl Özel İdareleri	43
2.4. Köy İdarelerinde Mahallelere Dönüşüm	48
3. DEĞİŞİM SÜRECİNİN KÖY İDARELERİNE ETKİLERİ	51
3.1. Köy İdaresi ile Mahalle İdaresinin Karşılaştırılması	52
3.2. Mahalle İdaresi	53
3.3. Köy ile Mahalle İdaresinin Farklılıkları	55

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KÖY'DEN MAHALLE'YE DÖNÜŞÜMÜN TARIM VE HAYVANCILIK FAALİYETLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN MERSİN İLİ ÖZELİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

1. MERSİN İLİ HAKKINDA GENEL BİLGİ	56
2. MERSİN İLİNDE TARIM VE HAYVANCILIK FAALİYETLERİ	63
3. İDARİ DÖNÜŞÜM SONRASINDA TARIM VE HAYVANCILIĞIN DURUMU .	65
4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE TEKNİĞİ	67
4.1. Problem ve Araştırma Soruları	68
4.2. Amaç ve Önem	68
4.3. Kapsam ve Sınırlılıklar	68
4.4. Araştırma Deseni	69
4.5. Veri Toplama Yöntemi	69
4.6. Araştırmanın Bulguları	70
4.6.1. Muhtarlarla yapılan mülakatlar ve erişilen bulgular	71
4.6.1.1. Tema 1: 6360 sayılı kanun ile yapılan değişiklikler	73
4.6.1.2. Tema 2: tarım ve hayvancılık	75
4.6.1.3. Tema 3: yönetim yapısı	78
4.6.2. Mahalle sakinleriyle yapılan mülakatlar ve erişilen bulgular	80
4.6.2.1. Tema 1: 6360 sayılı kanun ile yapılan değişiklikler	81
4.6.2.2. Tema 2: tarım ve hayvancılık	82
4.6.2.3. Tema 3: yönetim yapısı	86

4.6.3. Kamu yöneticileriyle yapılan mülakatlar ve erişilen bulgular	86
4.6.3.1. Tema 1: 6360 sayılı kanun ile yapılan değişiklikler	88
4.6.3.2. Tema 2: tarım ve hayvancılık	90
4.6.3.3. Tema 3: yönetim yapısı	94
SONUÇ, DEĞERLENDİRMELER VE ÖNERİLER	97
KAYNAKLAR	103
EKLER	114
EK 1: KİŞİSEL BİLGİ FORMU VE YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU SORULARI (MUHTARLAR)	114
EK 2: KİŞİSEL BİLGİ FORMU VE YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU SORULARI (MAHALLE SAKİNLERİ)	116
EK 3: KİŞİSEL BİLGİ FORMU VE YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU SORULARI (KAMU YÖNETİCİLERİ)	118

TABLÖLAR

Tablo 1: 6360 Sayılı Kanun ile Tüzel Kişiliği Kaldırılan Köyler	34
Tablo 2: 6360 Sayılı Kanun Öncesi ve Sonrası Yerel Yönetimlere Ayrılan Bütçe Dağılımı	35
Tablo 3: 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'na Göre Büyükşehir Belediyelerinin Nüfusları ve Belediye Hizmet Sınırları	38
Tablo 4: Türkiye’de Büyükşehir Belediyelerinin Tarihsel Gelişimi	39
Tablo 5: 6360 Öncesi ve Sonrasında Yerel Yönetimler	40
Tablo 6: Cumhuriyetin Kuruluşundan Bugüne İl Sayısındaki Değişmeler	45
Tablo 7: 6360 Sayılı Kanun Öncesi ve Sonrasında Genel Olarak Muhtarların Görevleri	53
Tablo 8: Köy ile Mahalle İdaresi Arasındaki Farklılıklar	55
Tablo 9: Mersin İlinin Nüfus Gelişimi	59
Tablo 10: Mersin İlinin 2008-2020 Nüfus Gelişimi	61
Tablo 11: Mersin İli 2004-2013 Tarım Alanı ve Üretim Miktarı	64
Tablo 12: Mersin İli 2004-2013 Küçükbaş ve Büyükbaş Hayvan Sayısı	65
Tablo 13: 2019 Yılı Türkiye Sıralamasına Giren Mersin İli’nde Yetiştirilen Ürünler .	66
Tablo 14: Mersin İli 2014- 2020 Tarım Alanı ve Üretim Miktarı	66
Tablo 15: Mersin İli 2014- 2020 Küçükbaş ve Büyükbaş Hayvan Sayısı	67
Tablo 16: Tema ve Alt Kod Sistemi	71

ŞEKİLLER

Şekil 1: Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Teşkilat Yapısı	30
Şekil 2: Mersin İlinin Siyasi Haritası	57
Şekil 3: Mersin İlinin Fiziki Haritası	58
Şekil 4: Mersin İlinin Nüfus Artış Hızı	59
Şekil 5: Mersin İlinin 2008-2020 Nüfus Artış Hızı	61
Şekil 6: Muhtarlarla Yapılan Mülakat Sonucu Tema ve Alt Kodların Gösterimini Sağlayan Kod Matris Tarayıcısı	72
Şekil 7: Muhtarlarla Yapılan Mülakat Sonucu En Sık Kullanılan Kelimeleri Gösteren Kelime Bulutu	73
Şekil 8: Muhtarlarla Yapılan Mülakat Sonucu Tarım ve Hayvancılık Temasının Kod-Alt kod-Bölümler Modeli	76
Şekil 9: Mahalle Sakinleri ile Yapılan Mülakat Sonucu Tema ve Alt Kodların Gösterimini Sağlayan Kod Matris Tarayıcısı	80
Şekil 10: Mahalle Sakinleri ile Yapılan Mülakat Sonucu En Sık Kullanılan Kelimeleri Gösteren Kelime Bulutu	81
Şekil 11: Mahalle Sakinleri ile Yapılan Mülakat Sonucu Tarım ve Hayvancılık Temasının Kod-Alt kod-Bölümler Modeli	83
Şekil 12: Kamu Yöneticileri ile Yapılan Mülakat Sonucu Tema ve Alt Kodların Gösterimini Sağlayan Kod Matris Tarayıcısı	87
Şekil 13: Kamu Yöneticileri ile Yapılan Mülakat Sonucu En Sık Kullanılan Kelimeleri Gösteren Kelime Bulutu	88
Şekil 14: Kamu Yöneticileri ile Yapılan Mülakat Sonucu Tarım ve Hayvancılık Temasını Kod-Alt kod-Bölümler Modeli	90

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AK PARTİ	: Adalet ve Kalkınma Partisi
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
ÇKS	: Çiftçi Kayıt Sistemi
DB	: Dünya Bankası
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
DSP	: Demokratik Sol Parti
DTÖ	: Dünya Ticaret Örgütü
EBK	: Et Balık Kurumu
GAP	: Güneydoğu Anadolu Projesi
HDP	: Halkların Demokratik Partisi
IMF	: Uluslararası Para Fonu
İTÜ	: İstanbul Teknik Üniversitesi
KİT	: Kamu İktisadi Teşekkülü
km	: kilometre
Mehtap	: Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi
MESKİ	: Mersin Su ve Kanalizasyon İdaresi
MHP	: Milliyetçi Hareket Partisi
M.Ö.	: Milattan Önce
OECD	: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
OTP	: Ortak Tarım Politikası
SEK	: Süt Enstitüsü Kurumu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TODAİE	: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü
TRUP	: Tarım Reformu Uygulama Projesi
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
vb.	: ve benzeri
YİKOB	: Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları

GİRİŞ

Tarihi çok eskilere dayanan köyler, nüfusu az olan, ekonomisi genellikle tarım ve hayvancılığa bağlı yerleşim yerleridir. Türkiye’de bu yerleşim yerlerinde kurulmuş olan köy idareleri tüzel kişiliğe sahip, kendisine ait bütçesi olan ve muhtarlıkla yönetilen bir mahalli idare birimidir. Köy idareleri 1924 yılından günümüze kadar 442 sayılı Köy Kanunu ile yönetilmektedir. Bu süreçte Köy Kanunu’na yönelik birçok tasarı hazırlanmış, ancak hazırlanan bu tasarılar yasalaşmamıştır.

12 Kasım 2012 tarihinde yayımlanan 6360 sayılı *‘On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’* ile büyükşehir belediyelerinin sınırları il mülki sınırları ile örtüştürülmüş ve köy idareleri mahalleye dönüştürülmüştür. Mahalleye dönüşen köylerde kullanılan mera, yaylak, kışlak gibi yerlerden faydalanmaya devam edilmiştir. Orman köylerinde ikamet eden vatandaşlara verilen hak ve sorumluluklarda devam etmiştir. Mahalleye dönüşümle vergi, harç ve katılım payı gibi konularda 5 yıl muafiyet sağlanmış, içme ve kullanma suyu en düşük tarifenin %25’ini geçmeyecek şekilde 5 yıl geçerli olmak üzere ücretlendirilmiştir. Köy idareleri mahalleye dönüştürülerek hizmet sunumunda düşük maliyetle, eşit bir şekilde, daha etkin ve verimli olarak gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır (Eldem, 2015: 56-57). Köy idaresinden mahalleye dönüşümünde oluşan sorunlara istinaden 15 Nisan 2021 tarihinde 31455 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından *‘Kırsal Mahalle ve Kırsal Yerleşik Alan Yönetmeliği’* çıkarılmıştır. Yönetmelikte kırsal mahalle olmanın özellikleri belirlenmiş, bu yerleşim yerlerinde uygulanacak muafiyet ve indirimler hakkında bilgi verilmiştir.

Çalışmanın birinci bölümü köy idaresinin tarihsel gelişimi, hukuki, idari ve mali yapısı ile tarım ve hayvancılık faaliyetleri hakkındadır. İkinci bölümde ise büyükşehir belediyesi, il özel idaresi ve mahalle ile ilgili bilgiler verilmekte, 6360 sayılı Kanunu’nun yerel yönetimlere etkisi incelenmektedir. Bu bağlamda özellikle değişimin köy idaresine etkisi değerlendirilmektedir. Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde Mersin ili hakkında bilgilere yer verilmiş, yapılan araştırılma ortaya koyulmuş, bu çerçevede araştırmanın amacı, yöntemi, bulguları ve sonucu burada yer almıştır.

Günümüze kadar köy idarelerinde yaşamını idame eden köy sakinlerinin temel

geçim kaynakları tarım ve hayvancılıktır. Bu tez çalışması 6360 sayılı Kanun ile köy idarelerinin mahalleye dönüşümünün tarım ve hayvancılığa etkilerini değerlendirilmek üzere gerçekleştirilmiştir. Tez kapsamında gerçekleştirilen alan araştırmasında Mersin ilinde görev yapan kamu yöneticileri, muhtarlar ve tarım ve hayvancılık faaliyetleri ile uğraşan mahalle sakinleri ile mülakat yapılmıştır. Anamur, Bozyazı, Aydıncık, Mut, Silifke ve Erdemli ilçelerinde nitelikleri dolayısıyla seçilen muhtarlar ve mahalle sakinleriyle araştırma sınırlandırılmıştır. Mersin ilinde görev yapan 18 kamu yöneticisi (Tarım ve Orman İlçe Müdürlükleri, Mersin Büyükşehir Belediye Başkanlığı, İlçe Belediyeleri, Mersin Ticaret ve Sanayi Odası, Mersin Ticaret Borsası) ile yarı yapılandırılmış mülakat gerçekleştirilmiştir. Seçilen muhtarların özelliği 6360 sayılı Kanunu'ndan önce köy muhtarlığı yapmış ve 6360 sayılı Kanunu'ndan sonra mahalle muhtarlığı yapmış kişiler olmasıdır. Bu özelliğe sahip 7 muhtar ile yarı yapılandırılmış mülakat gerçekleştirilmiştir. Ayrıca tarım ve hayvancılık faaliyetleri ile uğraşan 8 mahalle sakini ile de yarı yapılandırılmış mülakat gerçekleştirilmiştir. Mülakatlar sonucunda elde edilen veriler MAXQDA 2020 programı ile analiz edilmiştir. Araştırmanın temel problemi 'Köyden mahalleye dönüşüm süreci tarım ve hayvancılığı nasıl etkilemiştir?' sorusuna cevap aramaktır. Bu temel soru bağlamında 'Yerleşimler 'köy idaresi' iken tarım ve hayvancılık faaliyetleri nasıldı?' ve 'Yerleşimler 'mahalle'ye döndükten sonra bu faaliyetlerde bir değişim olmuş mudur?' alt sorularına da yanıt aranmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

YEREL YÖNETİM BİRİMİ OLARAK KÖY İDARESİ

Küçük birimler halinde ikamet eden insanların müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan yerel yönetim birimine köy idaresi denir. Köy, nüfusu az, ekonomik yapısı olarak genellikle tarıma dayalı ve kendisine has toplumsal ilişkileri bulunan bir yerleşim yeridir (Toprak, 2014: 137). Hukuki olarak köy, tüzel kişiliğe sahip en küçük mahalli idaredir (Ulusoy ve Akdemir, 2019: 377). Köy, kırsal alanlardaki yerleşim yerleri için ifade edilen, nüfusu 150 ile 2000 arasında olan, içerisinde yaşayan vatandaşların genellikle tarım ve hayvancılık ile uğraştığı, muhtarlıkla yönetilen ve kendisine ait bütçesi olan en küçük yerel yönetim birimidir.

1.TÜRKİYE'DE KÖY İDARELERİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Geleneksel bir yerleşim birimi olan köy idarelerinin tarihi çok eskilere dayanmaktadır (Ulusoy ve Akdemir, 2019: 377). İnsanlar M.Ö. 6000-5000 yıllarında nehirlerin ve göllerin kenarlarında yaşamlarını sürdürebilmek için bir araya gelip köyü meydana getirdiler. Köylerden bazıları 15-20 haneden oluşmaktayken bazı köylerde ise hane sayısı biraz daha fazla idi (Ünal, 2001: 1).

Türklerin Anadolu'ya yerleşme sürecinde de köy doğal ve tarihsel bir gelişim sergiledi. 1071 yılında meydana gelen Malazgirt Zaferi ile birlikte Türklerin Anadolu'ya göçü başladı. İnsanlar Anadolu'da yaşamlarını önceleri ovalar ile dağlar arasında göçebe olarak sürdürürken zamanla yerleşik hayata geçerek köyleri meydana getirdiler (Bayram, 2017: 57). Türkiye Selçuklu Devleti'nde Türk köyleri Anadolu'da yol kavşaklarında, verimli ovalarda, kasabaya yakın yerlerde, ova ile dağların birleştiği yerlerde kurulmuştu. Çiftçilik ve hayvancılıkla birlikte ise obalar halinde yerleşim başlamıştır (Ünal, 2001: 4).

Köy idareleri köklü bir geçmişe sahip olmasına rağmen merkezi yönetimin taşra teşkilatı olarak ilk kez Osmanlı Devleti döneminde kurulmuşlardır (Sezer, 2018: 258). Köy idarelerinin tüzel kişilik kazanmaları ise Türkiye Cumhuriyeti Devleti döneminde gerçekleşmiştir (Ulusoy ve Akdemir, 2019: 377).

1.1. Osmanlı Devleti’nde Köy İdaresi

Osmanlı Devleti’nin klasik döneminde köyler, sancak beyi hassı veya beylerbeyi hassı ya da padişah hassı olarak çoğunlukla sipahiler arasında olmak üzere zeamet ve tımar olarak bölüştürülmüştür. Köyler sipahilerin yanı sıra voyvoda ya da kethüda gibi memurlar tarafından da yönetilmiştir (Ortaylı, 2018: 99). 19. yüzyıl Osmanlı Devleti’nin özellikle vilayet idaresine ilişkin ıslah çalışmalarının yapıldığı dönemdir (Kılıç, 2005: 99). 1858 tarihli Vali, Mutasarrıf ve Kaymakamların Vazifelerini Şâmil Talimat ile eyalet, liva, kaza ve köyler yönetim birimleri olarak belirlenmiştir. Ancak köylere ilişkin hükümler ilk olarak 1864 Nizamnamesi’nde yer almıştır (Eryılmaz, 2017: 225). 1870 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi’nde, 1876 tarihli Bucakların Yönetimi Hakkındaki Tüzük’te (İdare-i Nevahi) ve 1913 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanunu’nda da köy idaresine ilişkin hükümlere yer verilmiştir (Kızılböğ, 2011: 183).

1864 Vilayet Nizamnamesi yönetim örgütlenmesinde Fransa’yı örnek almıştır (Kılıç, 2005: 104). 1864 Nizamnamesi ile Osmanlı Devleti vilayet, liva, kaza ve karye (köy) olmak üzere yönetim birimlerine ayrılmıştır. Bu nizamnameye göre köy idaresinin başı muhtardır (Altan, Kerman ve Aktel, 2010: 56). Köy muhtarlığı II. Mahmut döneminde kurulmuştur (Gençoğlu, 2011: 31). 1864 Nizamnamesine göre 20 haneden aşağı olan köylerde bir muhtar bulunuyor iken yukarı olan köylerde iki muhtar görev yapmıştır (Gözler, 2019: 421). Yapılan seçim sonucu kazaya bildirilerek kaymakamın direktifi ile muhtarlar görevlerine başlamışlardır (Gençoğlu, 2011: 46). Bu Nizamnameye göre muhtar halk ile devlet arasındaki ilişkileri sağlamak, belediye işleri, vergilerin toplanması ve güvenlik işlerinden sorumludur. Ayrıca kendisine bildirilen kanun, nizamname ve hükümetin emirlerini köye ilan etme ile yükümlüdür (Gözler, 2019: 422). Köy muhtarlığına seçilebilmek için, otuz yaşını doldurmuş olmak, Osmanlı tebaasından olmak, her yıl en az yüz kuruş vergi verme şartı aranmıştır (Gençoğlu, 2011: 47). Köy muhtarı seçiminde seçmen olabilmek için bazı şartları taşımak gerekmektedir. Bu şartlar; on sekiz yaşını doldurmuş olmak, Osmanlı tebaasından olmak, o köyde oturmak ve devlete her yıl en az elli kuruş vergi vermektir (Kartal, 2013: 13). Köy muhtarı seçimi yılda bir kez yapılmıştır (Gençoğlu, 2011: 46). Muhtarın tekrar seçilme imkânı da olmuştur (Kartal, 2013: 13).

1864 Nizamnamesinde diğ er bir organ olan köy ihtiya r meclisi kuruldu. 1864 Nizamnamesine göre köy ihtiya r meclisi 3-12 kişi arasında değişmekteydi. İhtiyar meclis azalığı için 35 ya ını doldurmuş olmak ve ayrıca devlete yıllık en az yüz kuru  vergi vermek gerekmektedir. 1871 Nizamnamesine göre köy ihtiya r meclisinin iki tür görevi olmuştur. Bunlar yargısal ve idari görevlerdir. Yargısal görevi köy halkı arasındaki anlaşmazlıklar hakkında karar vermek iken idari görevi köyün kendi ihtiyaçları ile ilgili konularda karar almasına ilişkindir (Gözler, 2019: 423-424). Köy ihtiya r meclisi vergilerin toplanmasını denetlemek, köyün güvenliğine dair korucu gibi köy görevlilerini seçmek, okul inşası ve diğer konularda karar almak, tarım, ticaret ve diğer konularda sorun çıkması halinde bunları çözüme kavu turmakla görevli olmuştur (Gençoğlu, 2011: 46). Köy ihtiya r meclisinin muhtarı denetleme yetkisi vardır. Aynı zamanda meclisin muhtarı yolsuzluk veya uygun olmayan davranışlarında kaza mülki idare amirine  ik yet etme hakkı vardı (Gençoğlu, 2011: 46). Köy ihtiya r meclis  yeleri seçiminde seçmen olabilmek için on sekiz ya ını doldurmuş olmak, Osmanlı tebaasından olmak, o köyde oturmak ve devlete her yıl en az elli kuru  vergi vermek gerekmektedir (Kartal, 2013: 13). Köy ihtiya r meclisi seçimi yılda bir kez yapılırdı (Gençoğlu, 2011: 46).  artları taşıdıkları takdirde tekrar seçilme imk nları vardı (Kartal, 2013: 13). Bu açıklamalardan da anlaşıldığı üzere 1864 Nizamnamesi ile köyün te kil t ve görevleri belirtilmiştir.

1864 Nizamnamesi ilk defa Tuna Vilayetinde uygulanmıştır ( im ek, 2017: 55). Vali Ahmet Midhat Paşa'nın yönetimi altındaki Ni , Silistre ve Vidin bölgelerini kapsayan alanda hayata ge irilmı tir (Akyılmaz, 1999: 147). Tuna Vilayetinden sonra sırasıyla Bosna, Edirne, Halep, Suriye, Trablusgarb ve Erzurum Vilayetlerinde de uygulama alanı bulmuştur (Kılıç, 2005: 103).

1864 Nizamnamesi 78 maddeden oluşmakta iken, daha sonra  ıkarılan 1871 Nizamnamesi 129 maddeden oluşmaktadır (Kartal, 2013: 14). 1871 Nizamnamesi 1864 Nizamnamesinde köyle ilişkili olarak yer alan hükümleri ayrıntılı bir şekilde düzenleyen nizamnamedir. Ancak 1913 yılında  ıkarılan İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanun-ı Muvakkati ile birlikte yürürlükten kaldırılmıştır. Yürürlükten kaldırılan Nizamnamelerin köye ilişkin maddeleri yerine yeni maddeler koyulamamı tır. İlerleyen zamanda İkinci Meşrutiyet döneminde 1913 tarihli kanundaki gibi bir 'İdare-i Kura

Kanunu (Köy İdaresi Kanunu)' tasarlanmış olup meclise sunulmuştur. Fakat Birinci Dünya Savaşı'nın ortaya çıkması sonucu bu tasarı kanunlaşmamıştır. Her ne kadar 1864 ve 1871 Nizamnameleri yürürlükten kalksa dahi yürürlükteymiş gibi muhtarlar ve köy ihtiyar meclisleri görevlerine devam etmişlerdir (Gözler, 2019: 419-420). 1876 tarihli Kanun-u Esasi'de ise köy idaresinden bir mahalli idare birimi olarak bahsedilmemiştir (Sezer, 2018: 262).

1.2. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde Köy İdaresi

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde bir mahalli idare birimi olan köy idaresi, 07.04.1924 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan 442 sayılı Köy Kanunu hükümlerine göre yönetilmektedir. Köy Kanunu ile köyler tüzel kişilik kazanmıştır. 1924 Anayasası'nın 90. maddesinde de köylerin tüzel kişiliğe sahip olduğu belirtilmiştir (Gezici, 2014: 105-106). 1961 ve 1982 Anayasalarında köylerin mahalli idare birimleri olduklarına ilişkin hükümler korunmuştur (Ulusoy ve Akdemir, 2019: 380). 1961 Anayasası'nın 116. maddesinde ve 1982 Anayasası'nın 127. maddesinde köylerin kamu tüzel kişisi oldukları belirtilmiştir (Nadaroğlu, 2001: 240). Türkiye'de 2019 yılı itibarıyla 18289 köy bulunmaktadır (www.e-icisleri.gov.tr, 2019).

Köy Kanunu'nun birinci maddesine göre nüfusu 2000'den az yurtlara köy denir. Aynı yasanın ikinci maddesine göre cami, mektep, otlak gibi orta malları bulunan ve toplu veya dağınık yerleşim biçimiyle oturan insanlar bahçe ve tarlalarıyla birlikte köyü meydana getirir. Bu madde ile birinci madde de belirtilen nüfusa ek olarak köyün fiziksel yapısı belirtilmiştir. Yasanın 7. maddesinde kendisine verilen işleri yapan başlı başına bir varlıktır diye belirtilerek köyün fonksiyonel özelliğinden de bahsedilmiştir (Gezici, 2014: 105-106).

Cumhuriyetin ilk yıllarında köyler ülke nüfusunun yaklaşık yüzde 75'ini oluşturmuştur. 1950'li yıllardan itibaren köy-kent ilişkilerinin yoğunluk kazandığı bir dönemdir. Köyler zamanla bir üretim yeri olarak görülmeye başlanmıştır (Toprak, 2014: 138-139). 1961 Anayasası ile köyler, mahalli idare birimi olarak kabul edilmiştir (Ulusoy ve Akdemir, 2019: 380). 1963-1965 yılları arasında örnek köy yöntemi adı verilen yöntem uygulanmıştır. Bu yöntem bir köyde elde edilen başarının diğer köyleri de etkileyeceği düşüncesinden hareket edilerek oluşturulmuştur. Bu yönteme pilot köy

de denilmiştir. 1965 yılından itibaren Hollanda, İtalya ve İsrail gibi ülkelerde uygulanmış bir yöntem olan Çok Yönlü Kırsal Alan Planlaması yöntemi uygulanmıştır. Bu yöntemle göre köyün kendi kendine yeterli bir duruma getirilmesi amaçlanmıştır. Toplum Kalkınması yöntemi de diğer bir uygulanan yöntemdir. Bu vatandaş ön plana çıkarıp her şeyi devletten beklememesi hedefiyle oluşturulan dünya da ise Hindistan, Pakistan ve Üçüncü Dünya ülkelerinde uygulanmış bir yöntemdir (Keleş, 2000: 191-192). Merkez Köy yöntemi, küme köylerin merkezinde bulunan yerleşim yerini hizmet istasyonu durumuna getirilerek, yerel toplulukların etkilenmesini sağlayarak bunların kalkınmalarına gerekli ortamı sağlanmasıdır (Kavruk, 2004: 276). 1970-1980 yılları arasında CHP, MHP ve DSP gibi siyasi partiler tarafından öne çıkarılan köy-kent ve tarım kentleri yöntemleri de bu tip uygulamalar arasında anılabilir (Sezer, 2018: 279). 1977 yılında köy-kent yöntemi uygulanmıştır (Şengül, 2013: 70). Köy-kent yöntemi ile sanayileşmeyi kentten köye doğru yayarak iş olanakları oluşturmak ve kentlerde oluşan sağlıksız kentleşmede önemli ölçüde azalma meydana getirilmesini sağlamak başlıca amaçlar arasında yer almıştır (Keleş, 2000: 195-196). MHP tarafından dile getirilen tarım kentleriyle her bölgenin özelliklerine göre 8 veya 10 köy bir birim olacaktır. Bu birimin merkezindeki köy tarım kenti yapılacaktır. Öncelikle çevre köyler tarım kentine yaz kış sürekli işleyen yollar ile bağlanacaktır. Tarım kentinin de yakın büyükşehirle yol bağlantısı kurulacaktır. Devlet tarım kentlerine bütün imkânlarını götürebilecektir ve tarım kentlerinin de iktisadi ve kültürel hayata kavuşturulması sağlanacaktır. Tarım kentlerinde tarım aletleri ile ilgili atölyeler açılacak ve tarıma dayalı orta büyüklükte sanayinin kurulması ve geliştirilmesi sağlanacaktır (Kavruk, 2004: 281-282).

I. Beş Yıllık Kalkınma Planı ile II. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda Toplumsal Kalkınma yöntemi uygulanmıştır. II. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın sonlarına doğru ve III. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda Merkez Köy adı verilen yöntem uygulanmıştır. IV. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda ise belirli bir yöntem izlenmemiş, siyasi atmosfere göre değişiklikler yaşanmıştır. V. ve VI. Beş Yıllık Kalkınma Planlarında ise köyler sadece hizmet yönünden ele alınıp bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmemiştir. VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı ise köy konusundaki en verimsiz plan olarak değerlendirilmiştir (Keleş, 2000: 198-200). VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planında köylerde cazibe merkezleri oluşturulması ele alınmıştır. IX. Beş Yıllık Kalkınma Planı ile AB kırsal kalkınma

stratejileri ile uyum içerisinde olunmasına karar verilmiştir (Şengül, 2013: 70). X. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda diğer kalkınma planlarında farklı olarak kırsal kalkınmayı sağlayan kurumlar güçlendirilmiştir. Köylere hizmet götürme birlikleri, il özel idareleri, kalkınma ajanları gibi kurumlar bu kurumların başında yer almıştır (Sağırekmeççi, 2015: 75). 2019-2023 yıllarını kapsayan XI. Kalkınma Planı'nda ise kırsal işgücünün istihdam edilebilirliğinin artırılması ve nüfusun kırsal kesimde kalması amaçlanmıştır (XI. Kalkınma Planı, 2019: 180).

2. KÖY İDARESİNİN HUKUKİ YAPISI

442 sayılı Köy Kanunu ile ilk defa köyler kamu tüzel kişiliğine sahip olmuştur (Altan, Kerman ve Aktel, 2010: 57). Bu kanun ile köy idaresinin organları, personeli, yerine getirmekle sorumlu olduğu görevleri ve sınırlarının belirlenmesi ile köy idaresi oluşturulmuştur. Köy Kanunu birçok kez değişikliğe uğramıştır. Ama bugün hala varlığını sürdürmektedir. Kanunun 1. maddesinde köy idaresinin nüfusu hakkında, 2. maddesinde fiziki olarak görünümü, 7. maddesinde fonksiyonu ve 4. maddesinde de sınırları hakkında bilgi verilmiştir. Kanunun 90. maddesinde belirtilen 150 kişiden az nüfusa sahip köyler için yapılacak değişikliğe göre köyde yaşayan vatandaşlardan seçim hakkı olanların yarısından çoğunun istemesi üzerine bir saat uzaklıkta mesafesi bulunan veya bir saat uzaklıktan daha az mesafesi olan köylerden birine bağlanabilir ifadesi kullanılmış veya vali veya kaymakamın kararına göre köy olabileceği belirtilmiştir. Köy idaresinin organları; seçilmiş kişilerden oluşan ve köy idaresinin başı olan muhtar; karar organı olarak köy ihtiyar meclisi ve bunları seçme hakkına sahip olan köy derneğinden (köydeki seçmenler) oluşmuştur. Köy personeli ise köy korucusu, köy imamı ve köy kâtabi olup; atama ya da görevlendirme ile çalışan kişilerdir ki bu konuda bazı değişiklikler olmuştur.

2.1. 442 Sayılı Köy Kanunu

442 sayılı Köy Kanunu 10 fasıldan oluşmuştur. Birinci fasılda köyün genel tanımı ve sınırlarının tespitine ilişkin hükümler yer almıştır. İkinci fasılda köy işleri adı altında köyde yapılması gereken işlerden bahsedilmiştir. Üçüncü fasılda köye ait bazı işlerin köydeki vatandaşların bir araya gelmesi suretiyle yapılmasını ifade eden imeceye ve köy parasına ait bilgi verilmiştir. Dördüncü fasılda köy muhtarının ve ihtiyar meclis

üyelerinin seçilmelerine dair bilgiler yer almıştır. Beşinci fasılda muhtar ve ihtiyar meclisinin sorumlu olduğu görevler; altıncı fasılda köy ihtiyar meclisinin uzlaşısı yoluyla göreceği işler; yedinci fasılda uzlaşısı sağlanamazsa nasıl bir yol izleneceğine dair bilgiler verilmiştir. Sekizinci fasılda köy korucuları ve görevlerinden bahsedilmiştir. Dokuzuncu fasılda köy imamı ile ilgili bilgi verilmiştir. Onuncu fasıl diğer fasılda bulunan maddelerden farklı maddeler içermektedir. 442 sayılı Köy Kanunu, doksan yedi madde, on dokuz ek madde, beş geçici maddeden oluşan bir kanundur (mevzuat.gov.tr, 2019).

2.2. Köy İdaresi ile İlgili Diğer Kanun ve Düzenlemeler

Köy idaresi 1924 yılından itibaren 442 sayılı Köy Kanunu'na göre yönetilmektedir. 1924 yılından itibaren Köy Kanunu'na yönelik olarak 1937, 1951, 1956 ve 1963 yıllarında tasarılar hazırlanmıştır. Fakat bu tasarılar kanunlaşmamıştır. Günün koşullarına göre kanun maddelerinde değişiklik yapma, ek madde ekleme veya bazı maddeleri mülga etme yöntemi kullanılmıştır (Kızılboğa, 2011: 183).

1937 yılında köy idaresinin gelirlerini artırmaya yönelik bir tasarı hazırlanmış fakat kanunlaşmamıştır. 1951 yılında TBMM' ye sunulan diğer bir tasarı zaman yetersizliğinden dolayı kanunlaşmamıştır. 1956 yılında salma gelirinin yanı sıra başka gelir kaynaklarını benimseyen bir kanun tasarısı hazırlanmıştır. Fakat önceki tasarılar gibi o da kanunlaşmamıştır. 1964 yılında İçişleri Bakanlığı tarafından bir Köy Kanunu tasarısı hazırlanmıştır. Bu tasarı, köy idaresinin kalkınması ile ilgili uygulamalara köyde yaşayan vatandaşların da katılması gerektiğine ilişkin bir tasarıdır. Bu tasarı da kanunlaşmamıştır. 1972 yılında İçişleri Bakanlığı tarafından bir tasarı daha hazırlanmıştır. Fakat o dönemdeki siyasal istikrarsızlık nedeniyle meclise dahi götürülememiştir (Sağirekmekçi, 2015: 60-62).

2009 yılında 55 madde ile oluşturulan Köy Kanunu Tasarı Taslağı 2010 yılında 65 madde ile son halini almıştır. Bu tasarı yasalaşmadan 2012 yılında 6360 Sayılı '*On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*' un yasalaşmasıyla büyükşehirlerdeki köy idarelerinin tüzel kişiliği kaldırılmış ve mahalle statüsüne geçilmiştir (Eldem, 2015: 40-42). Son değişiklikle Türkiye'nin idari yapısında yeni bir dönem başlamıştır.

3. KÖY İDARESİNİN YÖNETSEL YAPISI

Köy, yönetim durumu, nüfus yoğunluğu ve ekonomik özelliklerine göre genellikle tarım ve hayvancılıkla uğraşılan bir yerleşim yeridir (Türk Dil Kurumu, 2011: 1509). Köy kelimesi Farsça kaynaklıdır (Kurt, 2006: 2). Türkiye’de nüfus olarak az insanın bulunduğu köyler, ekonomik olarak çoğunlukla tarım ve hayvancılığa bağlı ve toplumsal ilişkiler bakımından da diğer mahalli idarelere göre kendine özgü bir yapıya sahip olan yerleşim birimleridir.

442 sayılı Köy Kanununda köylerin kuruluşu, teşkilat yapısı, organları ve organlarının görevleri düzenlenmiştir. Kanunu’nun ilk iki maddesinde köylerin kuruluşuna dair hükümler yer almıştır. Köy idaresinin başı muhtar iken, danışma ve karar organı ise köy ihtiyar meclisi ve köy derneğidir. Köy ihtiyar meclisinin doğal üyelerinden olan köy öğretmeni ve köy imamı da danışma ve karar organında etkin bir rol oynamıştır. Köy işlerinin yerine getirilmesinde diğer personelden de yararlanılmıştır. Ancak günümüzde personel konusunda bazı değişiklikler gerçekleşmiştir.

3.1. Köy İdaresinin Organları

Köy idaresinin organları; köy muhtarı, köy ihtiyar meclisi ve köy derneğinden oluşmuştur. Muhtar köy idaresinin yürütme organı iken köy ihtiyar meclisi karar organı niteliğindedir. Köy derneği ise kadın erkek seçmenlerden oluşmaktadır.

3.1.1. Köy muhtarı

442 sayılı Köy Kanunu’na göre köy idaresinin başı muhtardır. Köyü ilgilendiren konularda emir verme hakkına sahiptir. Muhtarın köyü ilgilendiren konularda suç işlediği tespit edildiğinde kendisine devlet memuru gibi işlem uygulanır ve ceza görür (442, md. 10-11). Köy muhtarı 25 yaşını tamamlamış, altı aydan beri köyde oturmakta olan, Türkçe okuma yazma bilen ve kanunlara göre seçilmesinde herhangi bir engel olmayan köydeki vatandaşlar arasından seçilmektedir (Toprak, 2014: 150).

Kanun muhtarın görevlerini devlet işleri ve köy işleri olmak üzere ikiye ayırmıştır (442, md. 35). Köy muhtarının yerine getirmekle sorumlu olduğu devlet işleri ise 442 sayılı Köy Kanunu’nda 36. maddede belirtilmiştir. Bu maddeye göre Hükümet tarafından bildirilen kanunları ilan etmek, vatandaşa anlatmak, kendisine verilen

talimatları yerine getirmek, bulaşıcı hastalıklarda vakit kaybetmeden haber vermek, köye gelip gidenlerin neden gelip gitmekte olduklarını anlamaya çalışmak, şüpheli bir durum gördüğü takdirde vakit kaybetmeden karakola bildirmek bu işlerdendir. Her ayda köyde doğan, ölen, nikâhlanan ve boşanan kişilerin defterleri tutulur ve diğer ayın onuna kadar nüfus memuruna verilir. Vergi toplamak için köye gelen kişilere yardım eder. Asker toplama da görevleri arasındadır. Köyde meydana gelen yangın ve sel gibi olaylarla karşılaşıldığı zaman köyde yaşayan vatandaşlarla birlikte önlem almalıdır.

442 sayılı Köy Kanunu'nda muhtarın diğer görevi olan köy işleri 37. maddede belirtilmiştir. Bu maddeye göre muhtar, köy işleri için lazım olan parayı ihtiyar meclisi kararı ile toplamalıdır. Toplanan bu paraların, köy işleri için harcanması için ilgili yerlere gereken emri vermelidir. Bu paraların bir ay içerisinde nerelere ve ne kadar harcandığına dair köy ihtiyar meclisine bilgi vermelidir. Köy işlerini ilgilendiren konularda mahkemelerde bulunmalıdır.

Köy Kanunu'nun 33. maddesinde köy muhtarlığının hangi durumlarda sona erdiği belirtilmiştir. Bu maddeye göre; kısıtlı veya kamu hizmetlerinden yasaklı olmak, izne tabi olmadan yabancı devlet resmi görevlerinde bulunmak, ağır hapis ceza alması gerektiren bir olaydan dolayı suçlu bulunup hapis cezasıyla kesin olarak hüküm giymek, rüşvet, hırsızlık ve sahtecilik gibi yüz kızartıcı suçlardan biri ile kesin olarak hüküm giymek köy muhtarlığını sona erdirir.

Bunların dışında il merkezine bağlı köylerde vali, ilçe merkezine bağlı köylerde ise kaymakamlar köy muhtarının verilen görevleri yerine getirmediğini tespit ederlerse muhtara öncelikle bu durum yazılı olarak bildirilir. Buna rağmen görevini yerine getirmese yetkili kurullar tarafından görevden uzaklaştırılır (442, md. 41).

3.1.2. Köy ihtiyar meclisi

Köy ihtiyar meclisi karar organıdır. Köy ihtiyar meclisini oluşturan üyeler köydeki seçmenler tarafından genel, eşit ve gizli oyla seçilmektedir. Siyasi partilerin aday gösterme gibi bir durumları yoktur.

Köy ihtiyar meclisi üyeleri haftada en az bir defa olmak üzere bir araya gelirler. Köy ihtiyar meclisinin toplanması muhtarın davet etmesiyle gerçekleşmektedir. Bu durum haricinde meclis, önceden köy muhtarına bildirmek üzere kendi isteğiyle de

toplanabilir. Köy ihtiyar meclisi köy işlerini yapılması gereken işten başlayarak belli bir sıra dâhilinde yapmaktadır. Fakat önce yapılması gereken iş ötelenirse köyün bağlı olduğu yer ilçe ise kaymakam, il ise valinin görüşleri alınarak gösterdikleri şekilde köy işleri yapılır (442, md. 42-43). Hangi işlerin imece ile yapılacağı veya hangi işler için salma alınacağına dair karar verme görevi de vardır. Muhtarın yapmış olduğu işlere dair harcamaları denetler. Köylüler arasında çıkan anlaşmazlıkları çözmeye çalışır.

Köy ihtiyar meclisi, seçimle gelen üyeler ve doğal üyelerden oluşmaktadır. Seçimle gelenleri köy derneği seçmiştir (Toprak, 2014: 147). 25 yaşını tamamlamış, okuma-yazma bilen kişiler en az 6 ay köyde oturmak şartı ile köy ihtiyar meclisine üye seçilebilirler (Sezer, 2018: 265). Köy imamı ve öğretmeni köy ihtiyar meclisinin doğal üyeleridir (442, md. 23). Aynı aileden gelen ve akrabalık ilişkisi bulunan kişilerin köy ihtiyar meclisinde aynı anda üye olma hakkı yoktur (442, md. 30).

Köy ihtiyar meclisinin nüfus sayımlarına göre üye sayısı değişmektedir. Nüfus sayımlarında 1000'e kadar olan köylerde köy ihtiyar meclisi 8 üye, 1001 ile 2000'e kadar olan köylerde 10 üye ve nüfusu 2000'i geçen köylerde ise köy ihtiyar meclisi 12 üyeden oluşmaktadır. Oyların sayımı sonucunda en fazla oya sahip olandan başlamak üzere nüfusu olarak 1000'e kadar olan köylerde ilk dört üye, nüfusu 1001 ile 2000 arası değişen köylerde ilk beş üye ve nüfusu 2000'den fazla olan köylerde ilk altı üye asıl olurken geriye kalan üyeler ise yedek üye olmaktadır (2972, md. 30).

442 sayılı Köy Kanunu'nun 44. maddesinde köy ihtiyar meclisinin görevleri hakkında bilgi verilmiştir. Bu maddeye göre köy ihtiyar meclisi; hangi işlerin köydeki vatandaşlar tarafından çalışılarak yapılacağı ve hangi işlerin parayla yapılacağına dair karar vermek, köydeki vatandaşların kaç gün çalışacağının tahminini yapmak, Köy Kanunu'nun 13. ve 14. maddelerinde yazılı işleri yapmak, köy sınırı içinde bulunan gayrimenkulleri satın almak görevlerini üstlenmiştir. Eğer mal sahibi razı olmaz ise köyün bağlı olduğu ilçe veya il idare heyeti bu olayı ele alır, inceler ve son sözü söyler. Tarlası olmayan vatandaşlara köyün sınırı içinden bir yer vermek ve bunun kullanıldığına dair bedelini mal sandığına ödettirmek; köy işleri için her bir vatandaşın ne kadar para vereceğini belirlemek yine görevleri arasındadır. Bunların dışında paranın nereye ve ne kadar harcandığını kontrol etme görevi de vardır.

Köy Kanunu'nun 33. maddesinde köy ihtiyar meclis üyeliğinin hangi durumlarda sona erdiği belirtilmiştir. Bu maddeye göre; kısıtlı olmak veya kamu hizmetlerinden yasaklı olmak, izne tabi olmaksızın yabancı devlet resmi görevlerinde bulunmak, rüşvet, hırsızlık, sahtecilik gibi yüz kızartıcı suçlardan dolayı hüküm giymiş olmak köy ihtiyar meclis üyeliğinin sona ermesine sebep olmaktadır.

3.1.3. Köy derneği

Köy muhtarı ve köy ihtiyar meclis üyelerini seçme hakkına sahip kadın ve erkek seçmenlerden oluşmaktadır (Kızılboğa, 2011: 187). Köy derneği, 18 yaşını tamamlamış ve altı aydan beri köyde oturan kadın ve erkek seçmenlerden oluşur. Köydeki seçmenlerin köy yönetiminde doğrudan söz sahibi olması doğrudan demokrasiye bir örnektir (Toprak, 2014: 146).

Köy derneği, 442 sayılı Köy Kanunu'na göre yapılması isteğe bağlı olan işlerin mecburi hale gelmesi için karar verebilir. Köy derneğinin bir başka görevi ise köyde yapılacak kadastro işlemlerine başlanılacağından itibaren 15 gün içinde altı bilirkişi seçmektir (Sezer, 2018: 265).

3.2. Köy İdaresinin Personeli

442 sayılı Köy Kanunu'nda köy korucusu, köy imamı ve köy kâtibinden bahsedilmiştir. Köy öğretmeninin de sadece köy ihtiyar meclisinin doğal üyesi olduğu belirtilmiş olup köy öğretmeni ile ilgili başka bir açıklama bulunulmamıştır (Altan, Kerman ve Aktel, 2010: 61).

3.2.1. Köy korucuları

442 sayılı Köy Kanunu'nun sekizinci faslında yer almıştır. Bu fasıla göre köy korucusunun tanımı yapılmış olup, taşınması gereken özelliklerine ve görevlerine yer verilmiştir. 442 sayılı Köy Kanunu'nun 68. maddesine göre; köyde bulunan herkesin ırzını, canını ve malını korumakla görevlidir. Köyde en az bir korucu bulunur. Fakat nüfusu bini geçen köylerde ise her beş yüz kişiye bir korucu daha tutulabilir.

Köy korucusu olmak için yaş kuralına uyulması gerekir. Kanun'da ise korucunun 22 ile 60 yaş aralığında olması gerektiği belirtilmektedir. Bir suçtan dolayı ceza almamış ve iyi tanınmış olması; sarhoş olma, kavga etme gibi olumsuz

özelliklerinin bulunmaması gerekmektedir (442, md. 71). Köy korucuları silahlı olup kendilerine herhangi bir olaydan dolayı karşı gelenler jandarmaya karşı gelmiş gibi ceza işlemlerine tabi olurlar (Şahin, 2018: 181).

3.2.2. Geçici ve gönüllü köy korucuları

442 sayılı Köy Kanunu'nun 74. maddesinde köy halkını çapulculardan ve eşkıyalardan korumak için eli silah tutan köylülerden gönüllü köy korucusu görevlendirilebilir. Muhtar bu kişilerin isimlerini bir kâğıda yazıp kaymakama bildirir.

6360 sayılı Kanun ile köyün tüzel kişiliği kaldırılması geçici ve gönüllü köy korucularını etkilememektedir. Korucular hâlen görev yaptıkları köylerde faaliyetlerine devam etmektedirler. Köy Kanunu'nda ve diğer mevzuatlarda yer alan haklardan aynı şekilde yararlanırlar.

3.2.3. Köy imamı

Köyde dini hizmet veren kişiye köy imamı denir. Köy imamı daha önce köy derneği tarafından seçilmekte ve müftünün emri ile atanmaktaydı. Köy imamlarının Türk tarihi, İslam tarihi, Türk coğrafyası, sağlık bilgileri ve dört işlem bilmeleri gerekmektedir (Ulusoy ve Akdemir, 2019: 390). 1965 tarihli 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile kadrolu imam tayinleri yetkili idari makamlar tarafından yapılmaktadır (Toprak, 2014: 154). Köyde birden fazla imamın bulunması halinde köy ihtiyar meclisine hangi imamın aza olarak bulunacağına kaymakam karar vermektedir.

3.2.4. Sağlık korucusu

442 sayılı Köy Kanunu'nun 14. maddesinde köyde sağlık görevlisinin olması gerektiği belirtilir eğer yok ise il veya ilçe merkezlerinde sağlık ile ilgili açılacak dersleri görmesi ve öğrenmesi için birini gönderme ve sonra onun köyde istihdam edilmesi yolu izlenir.

3.2.5. Köy kâtibi

442 sayılı Köy Kanunu'nun 39. maddesine göre muhtarın yazılarını yazmakla görevlidir. Köy kâtibi bulunmadığı takdirde köyün öğretmenine o da yok ise köy

imamına bu yazılar yazdırılır. Köy Kanunu'nda 39. madde dışında köy kâtibi ile ilgili açıklamada bulunulmamıştır. Köy kâtibini muhtar veya köy ihtiyar meclisi belirlemiştir. Birkaç köy bir araya gelerek ortak bir köy kâtibi tutarlar. Ortak tutulan köy kâtibini kaymakama bildirmeleri üzerine kaymakam bu konuda karar verir (Ulusoy ve Akdemir, 2019: 391).

3.2.6. Köy öğretmeni

Köy öğretmenleri köyün genel sorunları ile de ilgilenmektedir. 442 sayılı Köy Kanunu'na göre muhtar köy kâtibi bulunmadığı zamanlarda yazı yazdırma işini köy öğretmene yaptırabilir. Köy öğretmeni devlet memuru olduğu için köy personeli değildir. Köy ile ilgili konularla ilgilenmeleri ve köy ihtiyar meclisinin doğal üyesi olmaları köy öğretmenlerinin köyün personeli olarak görülmesine neden olmuştur (Ulusoy ve Akdemir, 2019: 391).

3.2.7. Diğer köy personeli

442 sayılı Köy Kanunu'nun 13. maddesinin 21. fıkrasında köy otlakları için sığırtmaç ve çoban tutmaktan bahsedilmiştir. Köyde tarım ve hayvancılık işlerinin görülmesinde yardımcı olurlar. Köy Kanunu'nda bu personelin çalışma şartları hakkında bir bilgiye yer verilmemiştir.

4. KÖY İDARESİNİN MALİ YAPISI

Köy idaresinin bütçe ile ilgili hükümleri 1942 tarihli Köy İdareleri Hesap Talimatı'na göre uygulanmaktadır (Keleş, 2000: 183). Köy bütçesi, köy idaresinin senelik tahmini olarak gelir ve giderlerini gösteren ve bunların yasalarda izin verilen iş ve hizmetler için harcanmasını sağlayan bir yönetmeliktir (Ulusoy ve Akdemir, 2019: 399). Köy bütçeleri, her yılın Kasım ayında hazırlanmaktadır. Hazırlanan bütçeler Kasım ayının sonuna kadar kaymakam veya valiye incelenmek üzere gönderilmektedir. Bütçe uygun olarak hazırlanmışsa onaylanarak muhtarlığa geri gönderilir. Aksi takdirde bir hafta içerisinde tamamlanması şartı ile muhtarlığa iade edilir (Toprak, 2014: 176).

4.1. Köyün Gelirleri

442 sayılı Köy Kanunu'nun 17. maddesinde köyün gelirleri sayılmıştır. Bu maddeye göre; köy ihtiyar meclisi tarafından belirlenen salma paraları, ceza paraları,

köyün üzerine yazılı olan emlak ve arazi gelirleri, hediyeler, bağışlanmış paralar, mallar, köy için tarımdan elde edilmiş olan gelir, köy dükkânlarından ve köy ambarlarından elde edilen gelir, köyde bulunan kireç, kiremit, tuğla gibi ocaklardan elde edilen gelir, köyde bulunan meralardan kira gelirleri, köyde satılmış olan hayvanlardan alınan ihtisap resmi gelirleri de köyün gelirleri arasında sayılmıştır.

4.1.1. İmece

Köydeki vatandaşların köy işlerinde bir para karşılığı olmadan bedenen çalışmasıdır (Toprak, 2014: 174). Kimin ne kadar çalışacağını köy ihtiyar meclisi belirlemiştir. İçişleri Bakanlığı'nın bildirimi üzerine 18-50 yaş arasında olan erkeklerin sağlık sorunu olmadığı sürece bu görevi yerine getirmesi gerekmektedir. Kadınlar ise gönüllü olarak imeceye katılırlar (Sezer, 2018: 275-276). İmeceyi yerine getirmeyenlere ihtiyar meclisinin kararı ile para cezası verilmektedir. Para cezasını ödemedikleri takdirde haciz yoluna başvurulur (Ulusoy ve Akdemir, 2018: 395).

4.1.2. Salma

Salma cumhuriyetin ilk yıllarında köy için bir gelir oluşturmakla birlikte günümüzde sembolik bir duruma düşmüştür. Cumhuriyetin ilk yıllarında köy için mecburi işlerin yerine getirilmesi için köyde oturan veya köy ile maddi olarak ilgisi bulunanlardan hane başına yılda 20 TL'i geçmemek üzere salma alınmıştır. 1924 yılında 20 TL salma 2 cumhuriyet altını değerindedir. Günümüzde ise gerekli katkı arazi sahiplerinden alınmaktadır (Toprak, 2014: 174-175). Salmayı, köy ihtiyar meclisi Ocak ayında belirler ve 15 gün süre zarfında köyde yaşayanların görebileceği yere asılır (Keleş, 2000: 180). Salma belirlenirken ailenin mali durumu göz önüne alınır. Salma para ile ödenir. Para verilmediği durumlarda paranın yerine geçebilecek mal veya ürün ile de ödenebilir. Ürün ile de ödenmemesi halinde köy ihtiyar meclisi tarafından bedenen çalıştırma uygulanır (Ulusoy ve Akdemir, 2018: 395-396).

4.1.3. Diğer gelirler

Köy idaresinin diğer gelirlerini ise hâsılat, resim ve harçlar, bağışlar oluşturmaktadır. Köy sınırları içerisinde yer alan kaplıcalar, maden suları, sahipsiz olan ağaçların ve yemişlerin gelirleri, ırmaklardaki kayık ve sallardan elde edilen gelirler,

belgelerden, zorunlu olarak yapılması gereken işlerde yapmayanlardan alınan para cezaları da köy için bir gelir oluşturmaktadır (Toprak, 2014: 175). Bakanlıklar ve belediyeler tarafından yapılan yardımlar da köyün gelirleri arasında yer almaktadır (Sezer, 2018: 276).

4.2. Köyün Giderleri

Köyün giderleri, 442 sayılı Köy Kanunu'nun 18. maddesinde köylünün isteğine bağlı olan ve olmayan şeklinde ikiye ayrılmış ve 19. maddede de köylünün isteğine bağlı olmayan mecburi işler için harcanan paralar açıklanmıştır. Köyün giderleri 19. maddesine göre; köyün mecburi işleri için lazım olan paralar, 12. maddede belirtilen isteğe bağlı işlerin mecburi hale gelmesi halinde gerekli olan paralar ve köy işlerine bakacak adamların aylığı olarak yer almıştır.

5. KÖYLERDEKİ TARIM VE HAYVANCILIK FAALİYETLERİNE GENEL BİR BAKIŞ

İlk tarım tohumların toprağa atılması şeklinde yapılmışken, daha sonra ise çift sürme olarak adlandırılan insan kuvvetiyle sürülen toprağa tohumların atılması şekline dönüşmüştür. Hayvanların evcilleştirilmesi, özellikle boğanın evcilleştirilmesi sonucunda onun gücünden çift sürmede faydalanılmıştır. İlk zamanlarda buğday yetiştirilirken bunu mercimek, nohut, arpa gibi ürünler takip etmiştir. Neolitik Dönem'de tarım son derece gelişmiş olup, Kalkolitik Dönem'de bakır madeninin hayata girmesi bazı tarım aletlerinin yapımında kullanılmasını sağlamıştır. Tunç Çağı'nda bakıra bazı madenlerinin karıştırılması ve bunun da tarım aletlerinde uygulanması insanların doğa üzerindeki etkilerini arttırmıştır. Ayrıca insanlar kanallar yaparak su ulaşmayan toprağı su ile buluşturmuştur (Akın ve Esgici, 2015: 33-35).

Tarım tarihinde Sümer kent devletleri ile Antik Mısır uygarlığı önemli bir yere sahiptir. Mezopotamya'da kurulmuş en eski medeniyet olan Sümerler, Mezopotamya'nın tarım bakımından elverişli olmayan topraklarına yerleşmişler ve daha sonra bölgeyi besleyen Fırat ve Dicle nehirlerine setler ve kanallar inşa ederek alanın tarıma uygun hale getirilmesini sağlamışlardır. Antik Mısır'da ise Nil Nehri'nde oluşan taşmalarının kontrolü neticesinde, tarım alanında Sümerlere benzer bir yapılanma görülmüştür (Çalışkan, 2021: 20). İlk tarımsal uygulamalarının yapıldığı Mezopotamya

bölgesinde yapılan araştırmalar sonucunda hayvancılığa dair ahır kalıntılarına rastlanılmıştır (Çalışkan, 2021: 95).

Tarımda ilk büyük değişim Sanayi Devrimi ile birlikte gerçekleşmiştir. Beden gücü ve basit aletlerle yapılan tarımın yerini makineler almıştır. Zamanla küçük aile işletmelerinin yerini kapitalist işletmeler almış ve ulaşımının gelişmesiyle de tarım ürünleri dünyaya yayılmıştır (Çalışkan, 2021: 21). Sanayi Devrimi'nde bilimsel tekniklerinin uygulanması hayvancılığı arttırmıştır (Çalışkan, 2021: 95).

Dünyada tarım denildiğinde ilk olarak ABD, Çin, Hindistan, Rusya, Hollanda gibi ülkeler gelmektedir. ABD, Çin, Rusya gibi ülkeler arazi bakımından zengin olması, teknoloji ve makineleşme yönünden de gelişmiş olması tarımsal üretiminde öne çıkmasına neden olmaktadır.

Dünyada hayvancılık sektöründe önde gelen ülkelerinden ABD ve Avustralya'da işletmelerinin büyüklüğü ortalama 200 baş üzerinde iken bu durum Türkiye'de ortalama 15 hayvan civarındadır. Küçükbaş hayvan sektöründe çoğunlukla cılız yapıda ve geçimlik olarak yetiştiricilik yapan aile işletmelerinden oluşmaktadır (Kılıç, 2020: 61).

Hollanda, ekilebilir arazi bakımından Konya ilinden küçük bir ülkedir. Ancak tarım konusunda ileri seviyedeki ülkelerin başında gelmektedir. Tarımda başarılı olmasının nedeni; tarım ve bilimi birleştirmesi ve tarımı sürekli gelişim içerisinde tutması sayesinde olmuştur (Özer, 2021: 70). ABD ve AB ülkelerinde bilim ve teknoloji ile uyumlu şekilde çalışmalar yapılarak hayvancılıkta yüksek verim elde edilmektedir (Çalışkan, 2021: 95).

5.1. Köylerde Tarım Faaliyetleri

Osmanlı Devleti'nde üretiminin büyük çoğunluğunu tarım oluşturmuştur. Osmanlı Devleti'nde tarım, 1858 yılında kabul edilen Arazi Kanunnamesi öncesi ve sonrası olarak incelenebilir. Osmanlı Devleti'nin ilk zamanlarında etkili olan 'tımar' sistemi Selçuklularda 'ikta' sistemine dayanmaktadır. İkta sistemi, devlete ait olan yerlerinin ve gelirleri hizmet ve maaş karşılığında kişilere verilmesine denir. 1858 yılında çıkarılan Arazi Kanunnamesi ise özel mülkiyet ile ilgilidir. 1863 yılında kurulan tarımsal kredi kooperatiflerinin 1888 yılında Ziraat Bankası'na dönüştürülmesi Osmanlı

Devleti'nin son dönemde tarım konusunda yaptığı önemli katkılardan biridir (Yücesoy, 2019: 19-20).

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ilk yıllarında nüfusunun büyük bir kısmı tarım ve hayvancılık ile uğraşmıştır. Dünyadaki gelişmelerinin etkisiyle destekleyici, müdahaleci, gümrüklerde ise koruyucu tarım politikası izlenmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında tarım politikaların temel hedefi tarımsal üretimi teşvik etmek ve pazarlanabilir üretim düzeyini arttırmak olmuştur. 1925 yılında aşar vergisinin kaldırılması, 1923-1938 yılları arasında devlet tarafından topraksız çiftçilere arazi dağıtılması tarım sektörünün hızlı gelişmesine neden olmuştur. 1923-1931 yılları arasında zahire ve hububat borsaları kurulmuş ve bu borsalar bulundukları bölgelerdeki fiyat farklılıklarını büyük ölçüde ortadan kaldırarak ürünlerin kalitesine göre işlem yapılmasını, alıcı ve satıcının güven içerisinde olması sağlanmıştır. Bu dönemde Tarım Kredi ve Tarım Satış Kooperatifleri kurulmuştur (Eştürk ve Ören, 2014: 194). Liberal dönem olarak adlandırılan 1923-1929 yılları arasında tarım büyümesi yaklaşık olarak yıllık ortalama %16 olmuştur. 1929 yılında çıkan 'Büyük Buhran' olarak adlandırılan krizin Türkiye'deki asıl etkisi tarım ürünlerinin fiyatlarındaki düşüş olmuştur (Sungur, 2016: 6). 1929 Buhranı'nda Türkiye'nin yanı sıra ABD ve Avrupa'daki ülkeler de etkilenmiş ve tarımsal politikalarında korumacılığa dönük değişikliklere gitmiştir. Talepteki düşüş üreticilerde stok birikimine neden olmuştur. Üreticilerin iflas etmeye başlaması ve ekonomik durgunluk, korumacı politika izlenmesine neden olmuştur (Bayramoğlu, 2010: 35). 1929 yılında yaşanan dünya ekonomik krizinden sonra 1932 yılından itibaren çiftçinin korunması için tahıl fiyatları devlet tarafından desteklenmiş, Buğday Koruma Kanunu çıkarılmış ve Toprak Mahsulleri Ofisi kurulmuştur (Eştürk ve Ören, 2014: 194-195). Devletçi dönem olarak adlandırılan 1930-1938 yılları arasında tarım sektöründe yıllık ortalama %6,3 büyüme yaşanmıştır. 1939-1946 arasındaki savaş yıllarında ise tarımda %5,9 oranında küçülme yaşanmıştır. 1946 yılında tarım sektöründe meydana gelen %54,2'lik büyüme savaş döneminde silah altına alınan üretken işgücünün terhis edilmesi sonucu olmuştur. 1947 yılında Türkiye'ye yapılan Marshall yardımı sonucunda getirilen traktörler ile tarımda makineleşme sağlanmış ve üretim arttırılmıştır. Buna istinaden Demokrat Parti döneminde 'tarımsal kalkınmaya' öncelik veren politikalar üretilmiştir. Bu kapsamda ekilebilir tarımsal alanın arttırılması, zirai mücadele, çayır,

mera, hayvancılık, gübre, zirai üretim, sulama gibi konulara öncelik verilmiştir. 1950-1960 yılları arasında ABD dış yardımlarının yarısı tarımda makineleşmeye ayrılmıştır (Sungur, 2016: 5-9). 1970’li yıllar tarım ürünlerinin fiyat yoluyla en fazla desteklendiği dönem olmuş ve ürünlerde artış sağlamıştır. 24 Ocak kararları olarak bilinen ekonomik önlemler paketinde önceden desteklenen ürünlerde de devlet desteği azaltılmış, bazı ürünlerde ise tamamen kaldırılmıştır. 1990’lı yılların başından itibaren desteklenen ürün sayısı artırılmış, destekleme fiyatları iyileştirilmiş, tarımsal kredi miktarı artırılmış ve çiftçilerin birikmiş borçlarının bir kısmı silinmiştir. Süt Enstitüsü Kurumu (SEK), Yem Fabrikaları, Et Balık Kurumu (EBK) gibi tarımsal KİT’ler özelleştirilmiştir (Eştürk ve Ören, 2014: 196). 1994 ekonomik önlemleri ile sadece belirli tarım ürünlerine kaynak ayrılmasına karar verilmiştir (Eğri, 2014: 92). 2000 yılında buğday ve şeker olmak üzere iki ürün desteklenmiştir (Can, 2018: 245). 2001 yılından itibaren Tarım Reformu Uygulaması, DTÖ Tarım Anlaşması müzakereleri ve AB Ortak Tarım Politikasına uyum çabaları tarım politikalarını şekillendirmiştir (Eştürk ve Ören, 2014: 196). 2001 yılında Tarım Reformu Projesiyle tüm destekleme alımları ve girdi sübvansiyonları kaldırılmıştır (Can, 2018: 245). 2006 yılında ise Cumhuriyet tarihinde ilk defa bir tarım kanunu yayınlanmıştır (Yalçınkaya ve diğerleri, 2006: 113). Tarım Kanunu’nda tarım politikalarının amaçları; talebe göre üretimin gerçekleştirilmesi, kaynakların korunması, verimliliğin artırılması ve kırsal kalkınmanın gerçekleştirilmesi için tarım sektöründe refah düzeyini yükseltmek, olarak belirlenmiştir (Rad ve Aslan, 2018: 3273). 1980’li yıllardan günümüze kadar tarım politikalarının oluşmasında IMF, DB, DTÖ gibi dış dinamikler etkili olmuştur. DTÖ kapsamında imzalanan Tarım Anlaşması ile tarıma verilen destekleme politikaları azaltılmış ve yerli üretimi teşvik eden gümrük vergileri de düşürülmüştür (Eştürk ve Ören, 2014: 194-196).

İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra başta ABD ve Avrupa ülkeleri olmak üzere tarım politikalarında değişme yaşanmıştır. Savaş sonucu oluşan kıtlık ve endişe ile birlikte tarım sektöründe çalışanlarının gelir düzeyleri korunması ve birliğe üye ülkelerinin tarım politikalarında meydana gelen farklılıklarının ortadan kaldırılması OTP’nin oluşmasının en önemli amaçlarını oluşturmuştur. Gelişmiş ülkelerinin uygulamış oldukları bu politikalar tarımda kapitalist üretiminin hakim olmasına sebebiyet vermiştir. Tarım ve hayvancılık birbirinden ayrılarak ayrı birer sektör haline

gelmiş, uzmanlaşmaya gidilmiş ve büyük şirketler oluşmuştur. Bu büyük şirketler piyasanın hakimi konumuna yükselmiş, üretim girdilerini ellerinde bulundurmaları dolayısıyla dış ticarete de büyük oranda söz sahibi olmuşlar ve çok uluslu şirket haline gelmişlerdir (Bulut, 2019: 9). DTÖ ve Avrupa Birliği gibi kuruluşlar, ABD ve AB'nin tarım alanında dış ticaret paylarını artırmak için diğer ülkelerinin tarımsal üretimlerini belirli bir düzeyde tutmak amacıyla tarımsal politikalar dayatmaktadır. Avrupa Birliği ve ABD gibi serbest rekabet düzenine bağlı yapıların tarıma devlet müdahalesinin yoğunluğu ile göze çarpmaktadır (Öztürk, 2007: 114-115). 1970'li yıllarındaki stagflasyon krizi ve petrol fiyatlarının ani yükselmesi sonucu enerji maliyetlerinin yükselmesi, buna bağlı olarak yüksek enerji gerektiren tarımsal üretimin de krizden etkilenmesi sonucu tarımda serbest piyasaya geçiş başlamıştır (Bulut, 2019: 9).

Türkiye'nin AB'ye aday olma süreci 1999 yılında başlamış olup, bu senenin sonunda 'IMF ile Stand by Anlaşması' imzalanmıştır. Anlaşma neticesinde Türk tarım politikalarında yeni bir süreç başlamıştır. IMF niyet mektubu kapsamında tarım politikalarında değişiklikler yapılmıştır. Girdi ve çıktı desteğinin kaldırılması, onun yerine doğrudan gelir desteğine geçilmesi, şeker pancarı, hububat fiyatlarının dünya fiyatları düzeyinde olması, verilen desteklerin kaldırılması, çiftçilere verilen kredilerin zamanla kaldırılması, gübre ve diğer girdi sübvansiyonlarının kaldırılması, tarım ile ilgili birliklerin özerklik kazanmasına dair kanun çıkarılması yapılan değişiklikler arasında yer almaktadır (Akdeniz, 2019: 89-90). Dış dinamiklerinden biri olan IMF'ye verilen niyet mektubunda belirtilen çalışmalarının gerçekleştirilmesi amacıyla Dünya Bankası'nın hem teknik hem de finansal desteği alınarak TRUP hazırlanmış ve tarım politikalarında değişiklik yapılmıştır. TRUP, tarımın serbest piyasa koşullarına uygun olması için iç pazarda gerekli değişikliklerinin yapıldığı bir reformdur. Bu projenin üç ana unsuru bulunmakta; doğrudan gelir desteği, fiyat ve girdi desteklerinin aşamalı olarak kaldırılması ve devlet müdahalesinin azaltılmasıdır (Eğri, 2014: 92-93). Ancak doğrudan gelir desteği tarım ve hayvancılık ile uğraşanlara verilmemiş daha çok tarımla uğraşmayan toprak sahiplerine verilmesi gerçek üreticilere katkı sağlamamıştır (Narin, 2008: 187). Dünya Bankası'nın desteği alınarak hazırlanan bu proje, DTÖ ve AB ile yapılan anlaşmalara göre şekil almıştır. IMF'ye uyum politikaları neticesinde; devlet tarım kesimine yaptığı desteği çekmiş, tarım ürünlerinin ithalatı serbestleşmiş, gelişmiş

lkelerinin stokları eritilmiş ve programı uygulayan ülkelerinin de tarımı yok olmaya başlamıştır (Bayramoğlu, 2010: 83). Türkiye'nin OTP'ye karşı pasif bir politika izlediği belirtilebilir. Çünkü AB'nin yaptığı reform ve uygulamalarda hiçbir söz hakkı bulunmamaktadır. Türk tarımı korunmaya muhtaçken, OTP'ye göre hareket etme zorunluluğu Türkiye'yi zor durumda bırakmaktadır (Akdeniz, 2019: 39-40). Kısacası, serbest ticaretin bozulmasına neden olan her türlü i desteklerinin kaldırılması veya azaltılması üzerine anlaşmalar yapılmıştır.

5.2. Köylerde Hayvancılık Faaliyetleri

İnsanların beslenme, giyinme ve taşımacılık gibi ihtiyaçlarında hayvancılık tarihin her döneminde önemli bir faaliyet olmuştur. Osmanlı Devleti'nde hayvancılığın gelişmesinde ekilemeyen arazi varlığının fazla olması ve toprak düzeni etkili olmuştur. Ancak tarım ve hayvancılıkta geleneksel yöntemlerinin kullanılması verimin düşük olmasını sağlamıştır. Osmanlı Devleti Ziraat Bankası, Ziraat Mektebi ve Ziraat Meclisi gibi uygulamalar hayvancılığının gelişmesini sağlamıştır (alışkan, 2021: 100-101). Fakat Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde başlatmış olduğu ekonomik kalkınma ile hayvancılık konusundaki girişimleri savaşların gölgesinde kalmıştır (Gemici, 2019: 112).

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ilk yıllarında, nüfusunun büyük kısmı tarım ve hayvancılık ile uğraşmıştır. Savaş ve salgın hastalıklar nedeniyle hayvan varlığında ciddi ölçüde azalma meydana gelmiştir. Birçok düzenlemeler ile birlikte 1926 yılında Hayvan Islahı Kanunu ile bu çalışmalardaki ilk bilimsel politikalar oluşturulmaya başlanmıştır. 1929 yılında çıkan dünya ekonomik krizi 1930 yılında devletçilik politikalarını zorunlu kılmış ve taban fiyat uygulamaları, destekleme alımları, girdi sübvansiyonları, hayvan sahiplerinden alınan vergilerinin düşürülmesi ve ucuz kredilendirme gibi korumacı politikalar izlenmiştir (Can, 2018: 244-245). Demokrat Parti Dönemi'nde sadece tarım değil hayvancılık konusunda da gelişmeler yaşanmıştır. Bu dönemde, küçükbaş ve büyükbaş hayvan üretimi, kümes hayvanları, yumurta üretimi, arıcılık ve bal üretiminde artış sağlanmıştır (Sungur, 2016: 9). 1950-1970 yılları arasında kurulmuş olan Et ve Balık Kurumu, Süt Endüstrisi Kurumu, Kamu İktisadi Teşekkülleri (KİT) hayvansal üretim arttırılmasında önemli katkılar sağlamıştır. 24 Ocak 1980 Kararları ile devlet müdahalesinin azaltılmasıyla hayvansal üretimde de

kırılma yaşanmıştır. KİT'ler kısmen veya tamamen kapatılmış ya da özelleştirilmiştir. 1987 yılında süt teşvik primi, 1990 yılında ise et teşvik primi uygulanmıştır. Türkiye hayvancılık politikasında da Avrupa Birliği, Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu gibi kurumlarla yapmış olduğu anlaşmalara göre şekil almıştır. IMF politikaları neticesinde başta canlı hayvan olmak üzere ihracatçı konumdan ithalatçı konumuna düşülmüştür (Bulut, 2019: 26-27). Genel itibariyle hayvancılık kısa vadede talebi karşılamaya yönelik ithalat politikaları izlenmiş, uzun vadede ise ülke hayvancılığının kalkındırılmasına katkıda bulunmak yerine Avrupa ülkelerinin hayvancılığına katkıda bulunulmuştur (Kılıç, 2020: 40).

Köy idaresi genellikle kırsal kesimde yer alan ve tüzel kişiliğe sahip en küçük yerleşim birimidir. Sosyal ve ekonomik açıdan değerlendirildiğinde genel olarak tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin yapıldığı yerleşim alanlarıdır (Eldem, 2015: 41). Geniş arazilere ihtiyaç duyulduğundan tarım ve hayvancılık genelde köylerde yoğun olarak yapılmaktadır. Köy idarelerinde yapılan tarımda kullanılan kara saban, döven, kağrı gibi geleneksel aletler ve yük taşımada kullanılan büyükbaş hayvanların yerini traktörler ve motorlu taşıtlar almıştır. Ulaşım, iletişim ve teknoloji de yaşanan gelişmeler tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin yoğun olarak yapıldığı köylerde yaşayan başta genç kesim olmak üzere köylülerin göç etmesine neden olmuş ve bu da köylerdeki tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin azalmasına neden olmuştur. 2000 yılında ülke nüfusunun yaklaşık %35'i belde ve köylerde yaşarken, bu oran 2014 yılında %8'e düşmüştür (TÜİK, 2021). 6360 sayılı Kanun ile köy idareleri mahalleye dönüştürülmüş, köyde yaşayanları bir anda mahalleli yapmış ve tarım ve hayvancılığının yapılması zorlaştırılmıştır. Ancak tarım ve hayvancılığının geliştirilmesi, yerel kalkınmada ve yurt çapında yürütülen ekonomi politikalarında kritik öneme sahiptir.

İKİNCİ BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLERİN DEĞİŞİM SÜRECİ VE KÖY İDARESİNE ETKİLERİ

Yerel yönetimler, belirli bir coğrafi alanda yaşayan insanların, müşterek ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla kurulan, karar organları yöre halkı tarafından seçilerek göreve getirilen bütçe ve personele sahip kamu tüzel kişisidir. Türk idari yapısında üç çeşit yerel yönetim birimi mevcut olup bunlar il özel idaresi, belediye ve köy idaresidir.

İl özel idaresi, kırsal ve kentsel alanlarda hizmet veren, karar organı seçmenler tarafından seçilen, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir. Osmanlı Devleti döneminden günümüze kadar uzanan süreçte il özel idarelerinde birçok düzenlemeye gidilmiştir. Özellikle son dönemde çıkarılan 5302 sayılı İl Özel İdaresi yasası bu düzenlemeler arasında dikkat çekmektedir. Bu tezin konusu açısından da ilgili yasa bazı maddeler içermektedir ki örneğin kanunda il özel idarelerinin köylere ve köylerin aralarında kurdukları birliklere yardım etmelerine atıf yapılması bunlardan biridir. 2012 yılında 6360 sayılı Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle il özel idareleri ve diğer yerel yönetim birimlerinde önemli değişiklikler meydana gelmiştir. 6360 sayılı Kanunu ile büyükşehir belediyesi olan 30 ilde il özel idaresi kaldırılmış, valiliklere bağlı olarak Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları kurulmuştur.

Kent yönetimi açısından çok mühim bir yeri olan büyükşehir belediyeleri ise idari ve mali özerkliğe sahip, karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan bir kamu tüzel kişisidir. Osmanlı Devleti döneminde 1854 yılında kurulan İstanbul Şehremaneti büyükşehir belediyelerinin öncüsüdür (Yıldırım, 2015: 120). Günümüze kadar büyükşehir belediyeleri ile ilgili birçok değişikliğe gidilmiş, 2012 yılında 6360 sayılı Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle büyükşehir belediyelerinin sınırları il mülki sınırlarıyla örtüştürülmüş ve sınırları içerisinde bulunan yerel yönetimlerin yapısında değişiklikler olmuştur. Belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarının karşılanması için kurulan belediyelerde de değişikliğe gidilmiş ve nüfusu 2000'in altında olanlar köy idaresine dönüştürülmüştür.

İdari ve mali özerkliğe sahip bir diğer yerel yönetim birimi de genellikle

ekonomi yapısı tarım ve hayvancılık olan köy idareleridir. Köyler en eski ve geleneksel yerleşimler olarak nitelendirilebilirler. Son dönemde 2012 yılında 6360 sayılı Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle köy idaresinde de değişiklikler yaşanmıştır. Büyükşehir belediye sınırları içerisinde olan köy idareleri mahalleye dönüştürülmüştür. Bu dönüşüm –araştırma bölümünde üzerinde durulduğu gibi- yerleşik halk için bazı yükümlülükleri de getirmiş; bazı vergi, harç ve katılım payları ödeme zorunluluğu, içme ve kullanma suyuna ücret ödemeleri hayata geçmiştir (Sezer, 2018: 287-288).

1. 2000'Lİ YILLARDA YÜRÜRLÜĞE GİREN YEREL YÖNETİM KANUNLARI

Modern anlamda merkeziyetçi bir yapının Tanzimat'tan günümüze kadar tercih edilmiş olması nedeniyle kamu hizmeti ve faaliyetlerinin birçoğu merkezi yönetim tarafından yürütülmektedir. Bazı dönemlerde yerinden yönetim anlayışının ve yerel yönetimlerin öne çıktığı gözükse de bu gerçek değişmemiştir. Türk kamu yönetimi genellikle merkeziyetçi, ağır bürokratik yapıya sahip bir görünüm arz etmiştir. Bu bağlamda iç dinamikler olarak diyebileceğimiz hızlı kentleşme, demokrasi talepleri, ekonomik yapının değişimi, halkın hizmetlerle ilgili beklentileri gibi nedenler ile dış dinamik olarak diyebileceğimiz küreselleşmeyle birlikte yerel yönetimlerin yeniden yapılanmasına özellikle 2000'li yıllar itibariyle ihtiyaç duyulmuştur (Yıldırım, 2015: 123-124).

59. Hükümetin hazırlamış olduğu programda kamu yönetimin yeniden yapılandırılacağı ve yerel yönetimlerinin güçlendirileceği açıklanmıştır (Kayan, 2015: 204). Bu süreçte merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında üniter sistem içerisinde ve idarenin bütünlüğü ilkesine uygun olarak görev, yetki ve kaynak paylaşımı yapılarak yerel yönetimlerin teşkilat ve mali yapısı yeniden düzenlenmiştir (Özer, 2013: 104). Bu düzenleme gelinen noktada bir yenilenmeyi beraberinde getirmiştir. Örneğin önceki dönemde merkeziyetçilik anlayışı neticesinde il özel idarelerinin görev ve yetkileri zamanla azaltılmıştır. İl özel idareleri gelir ve personel yetersizliği gibi sebeplerle kendilerine verilen görevleri tam olarak yerine getiremeyen kuruluşlar haline dönüşmüşlerdir. 2005 yılında yürürlüğe giren 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile il özel idareleri geçmiş dönemlere göre daha işlevsel hale getirilmeye çalışılmıştır (Mutlu,

2018: 293-296). Reform çalışmalarıyla diğer mahalli idare birimi olan belediyelerde de değişiklik yapılmıştır. Büyükşehir belediyesi yönetiminin hukuki statülerinin düzenlenmesi ve hizmetlerin planlı ve uyum içerisinde yürütülmesi amacıyla 2004 yılında yürürlüğe giren 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu büyükşehir belediyelerine yeni görevler yüklemiştir (Kayan, 2015: 202). 2005 yılında yürürlüğe giren ve belediyelerle ilgili genel bir kanun olan 5393 sayılı Belediye Kanunu ile de belediyelere görev, yetki ve sorumluluklar yüklenmiş, bazı yenilikler yapılmıştır.

2. 6360 SAYILI YASANIN YEREL YÖNETİMLERE ETKİSİ

6360 Sayılı *'On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'* ile bazı illerimizde düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Bu kanun ile bazı il belediyeleri büyükşehir belediyesi haline dönüştürülmüştür. Bu iller *'Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa ve Van'* olarak belirlenmiştir. Bu illere 2013 yılında Ordu İli de katılmıştır. *'Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Eskişehir, Erzurum, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Kayseri, Kocaeli, Konya, Mersin, Sakarya ve Samsun'* ile birlikte büyükşehir sayısı (eskiler ve yeniler toplam) 30 olmuştur (Dik, 2014: 77).

Büyükşehir belediyesi sınırları il mülki sınırlarıyla birleştirilmiştir. Bu kural daha önce pilot uygulama olarak İstanbul ve Kocaeli için hayata geçirilmiştir (Erat, 2016: 92). Büyükşehir belediyelerinin sınırlarının il sınırlarıyla eşitlenmesi yönetsel açıdan kır-kent ayrımının ortadan kalkmasını sağlamıştır. Bu yasa ile birlikte büyükşehirlerde bulunan il özel idaresi, belde belediyeleri ve köy idareleri kaldırılmıştır (Göküş ve Alptürker, 2016: 70). Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde nüfusu 20.000 ve üzerinde olan belediyeler 'büyükşehir ilçe belediyesi'ne dönüştürülmüştür (Gürbüz, Yıldırım ve Belli, 2014: 104). Büyükşehir olmayan illerde ise nüfusu 2000'in altında bulunan yerleşim yerleri köy statüsüne dönüştürülmüştür (Çetin, 2015: 255; Ökmen ve Arslan, 2014: 90).

Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) Raporu'nda (2012) 6360 sayılı Kanunu'nun amacı; *'yönetim, planlama ve koordinasyon açısından belediye sınırının mülki sınıra genişletilmesi suretiyle en geniş ölçekte hizmet üretebilecek güçlü bir yapıya ulaşmak'*

olarak ifade edilmektedir (Akıllı ve Kızıboğa Özasan, 2015: 158). Ana Muhalefet partisi CHP tarafından; Türkiye'nin yönetim geleneğinde merkezi yönetimin taşra kolları olan il ve ilçeler, valiler-kaymakamlar eli ile yönetilmektedir. Fakat yerel yönetimlerin beledi hizmetler yönünden uzmanlaşmış olduğu vurgulanmıştır. Köy muhtarlıkları sistemden çıkarılmıştır. Köylerde yönetsel gücü olmayan muhtarlıklar ortaya çıkmıştır. Milliyetçi Hareket Partisi'nin (MHP) 6360 sayılı Kanunu'na yaptığı eleştiriler; *'yasanın devlet sisteminin üniter yapısını bozacağı ve federal devlet sistemine geçiş için ülkenin eyaletlere bölüneceği yönündedir. ...kırsal alanların yeterli hizmeti alamadığı ... belediyelerin kuruluş amacı kentlere ve kentsel alanlara hizmet götürmek olduğu'* yönündedir. Halkların Demokratik Partisi (HDP) ise 6360 sayılı Kanunu'na ilişkin yerel özerklik söylemini daha sık ifade etmiştir (Sezik, 2015: 110-111). Bugün gelinen noktada bu eleştirilere daha gerçekçi bakılabilmektedir.

6360 sayılı Kanunu'nun gerekçesinde; kamu yönetiminde etkinlik ve verimliliği artırmak, vatandaşın beklentisini karşılamak, yönetim sürecine katılımını artırmak üzerine vurgu yapılmıştır. Ayrıca İstanbul ve Kocaeli için geçerli olan büyükşehir belediyesinin sınırları ile il mülki sınırlarının eşitlenmesi uygulamasının hizmetlerin etkinliği açısından olumsuz bir durum teşkil etmediği ileri sürülerek bu uygulamanın yaygınlaştırılması gerektiği savunulmuştur. Ancak o dönemde yapılan eleştiriler İstanbul ve Kocaeli illerinde alınan olumlu sonuçların diğer büyükşehirlerde alınamayabileceği yönünde olmuştur (TBMM GKT, 2012; Zengin, 2014: 102). 6360 sayılı Kanunla bütüncül olarak büyükşehirin tamamını kapsamak, makro ölçekte planlama yapmak, kaynak tasarrufu sağlamak, gelişmiş teknolojiden faydalanmak ve nitelikli teknik personel istihdam etmek gibi faktörler önde tutulmuştur (TBMM GKT, 2012; Çamdere ve Genç, 2018: 37). Olumlu görüşe göre bu kanunla yerel yönetimlerin idari yönden merkeze olan bağımlılıkları azalacak, hizmetler yerelleşecek, yerel demokrasi anlayışı kuvvetlendirecektir (Kalağan, 2018: 597).

Anayasa'nın 127. maddesinin birinci fıkrasında mahalli idareler *'İl, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunla gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir.'* şeklinde tanımlanmıştır ve mahalli idareler anayasal bir temele dayandırılmıştır. Ancak 6360 sayılı Kanun ile Anayasa'ya aykırı bir durum ortaya

çıkıldığı da iddia edilmektedir. Bu soruna çözüm bulmak için anayasa değişikliği yapılması gerekmektedir. 127. madde il özel idarelerinin, beldelerinin ve köylerinin tüzel kişiliği kaldırılacak şekilde değiştirilirse hukuken sorun ortadan kalkmaktadır (Gözler, 2013: 17). Düzenlemenin anayasaya aykırı olmadığını belirten görüşe göre; Anayasanın 127. maddesinde köylerin mahalli müşterek ihtiyaçlarının karşılanması gerektiği ifade edilmekte; fakat hangi yerel yönetim birimi tarafından karşılanacağı ile ilgili kesinlik olmamasından dolayı kanun koyucunun takdir yetkisinin kabul edilmesi gerektiği belirtilmektedir (Muratoğlu, 2015: 79). Başka bir görüşe göre ise; il boyutunda hizmet veren bir yerel yönetim biriminin olması yeterlidir. Bu yerel yönetim biriminin isminin il özel idaresi olmasına gerek yoktur. İl özel idaresinin yerine il mülki sınırlarını esas alan büyükşehir yada il belediyelerinin kurulmasında Anayasa'ya aykırı bir durum söz konusu değildir. Anayasa Mahkemesi, köylerinin tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye dönüştürülmesini Anayasa'ya aykırı olduğunu kabul etmemiştir. Belde belediyelerinin de kaldırılmasının Anayasa'ya aykırı olmadığı ifade edilmiş, çünkü belediyelerin mahalli müşterek ihtiyaçların karşılaması dışında bu konuda herhangi bir kriter getirilmediği belirtilmiştir (Karaarslan, 2013: 156-157).

Yerel halkın düşüncesi yeterince alınmadan ya da referanduma gidilmeden çok sayıda belediye ve köy idaresinin kapatılmış olması Türkiye'nde imzasının olduğu Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın (çekince koyulmayan) 5. maddesine aykırı gözükmektedir. Bu maddeye göre *'Yerel yönetimlerin sınırlarında, mevzuatın elverdiği durumlarda ve mümkünse bir referandum yoluyla ilgili yerel topluluklara önceden danışılmadan değişiklik yapılamaz.'* Bu noktanın ileride yapılacak düzenlemelerde ve değişikliklerde göz önünde bulundurulması doğru olacaktır.

Büyükşehir belediyesinin mesafe olarak uzakta olan ve sosyo-ekonomik açıdan ilişkisinin az olduğu yerleşim yerlerine hizmet götürmesi, bu konularda büyükşehir belediyesinin yükümlü kılınması ve uzakta olan yerleşim yerlerinin ona bağlanması 'hizmette halka yakınlık' ilkesiyle uyumlu gözükmemektedir. Bu durum hizmet kalitesinin düşmesine, hizmet sunumunun uzamasına, vatandaşının memnuniyetinin azalmasına ve kaynak israfına yol açabilir. 6360 sayılı Kanunu ile gelirleri artmış, kapatılan yerel yönetim birimlerinin personeli ve araç-gereci büyükşehir belediyesine devredilmiş olsa da tüm ile, kırsal alanları da kapsayacak şekilde nitelikli hizmet

götürmek çok da kolay olmayacaktır. Belediye sınırları dışında sunulan kırsal hizmetlerin il özel idarelerinin kaldırılmasıyla belediyelere geçmesi, hizmet kalitesinde farklılıklara ve vatandaş memnuniyeti bakımından sorunlara neden olabilecektir (Zengin, 2014: 112-113).

İl özel idarelerinin kapatılması sonucu bölge yönetimlerinin kurulacağına dair tartışmalar yaşanmış ve tüm ili kapsayan belediye sisteminin başkanlık sistemine geçişle ilişkili olduğu iddia edilmiştir. Ancak bölge yönetimi ve federasyonun olması için yasamanın yerel birimlerle paylaşılmasını öngören düzenlemenin gerekliliğine, böyle bir düzenleme olmadığı sürece federasyondan söz edilemeyeceğine vurgu da – konuyu bilen ve olabildiğince objektif yaklaşanlar tarafından- yapılmıştır (İzci ve Turan, 2013: 135).

İl özel idaresi ile ilgili olarak 6360 sayılı Kanunu’nun 3. maddesine göre, il özel idaresine yapılan atıflar il özel idarelerinin kaldırılmasından dolayı ilgisine göre bakanlıklara, bakanlıkların bağlı veya ilgili kuruluşları ile bunların taşra teşkilatlarına, valiliklere, büyükşehir belediyelerine ve bağlı kuruluşlarına, ilçe belediyelerine veya Hazineye yapılmış sayılmaktadır (6360, m. 3).

6360 sayılı Kanunu’ndan önce il ile il özel idaresi sayıca eşit iken bu kanundan sonra il özel idaresi 81 il’den 51 il’e düşürülmüştür. İl özel idaresi bulunmayan 30 il’de bu boşluğu doldurmak üzere valiliğe bağlı ve vali başkanlığında ‘Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları’ kurulmuştur. Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıklarına genel olarak il özel idaresinin görevleri verilmiş ve büyükşehirler için daha uygun duruma getirilmesine çalışılmıştır (Akman ve Kalender, 2018: 1026). YİKOB’un görevleri; merkezi idarenin adli ve askeri teşkilatı dışında yer alan taşra birimlerinin yürütmüş oldukları hizmetleri etkinlik ve verimlilik ilkeleri doğrultusunda, stratejik plan ve performans programlarına uygunluk, gerektiğinde merkezi idarenin taşrada yapacağı yatırımları yapmak, ilde bulunan kamu kurum ve kuruluşlarının hizmetlerinde aksama olması durumunda ve bu durumun kamu düzeni ve güvenliğini olumsuz etkilemesi vali veya ilgili bakanlığınca tespiti sonucu valinin talimatı ile yerine getirmek ve valinin vereceği diğer görevleri yapmak olarak sayabiliriz (Akman ve Kalender, 2018: 1032-1033).

Şekil 1. Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Teşkilat Yapısı

Kaynak: ankara.gov.tr/yikob-teskilat-yapisi, 2020.

6360 sayılı Kanunu ile il özel idaresinin tüzel kişiliği kaldırılan illerde 1(a) grubu maden ruhsatı, jeotermal kaynaklar ve doğal minarelli sular ruhsatına ilişkin yetki ve görevler valiliklerce yürütülmektedir.

6360 sayılı Kanun görüldüğü üzere birçok değişikliği beraberinde getirmiştir. Bu kanun ile il özel idaresinin encümen yapısında da değişiklik yapılmıştır. Kanuna göre il encümeni; vali (başkan), genel sekreter, il genel meclisinin üyeleri arasından her yıl seçilen üç üye ve valinin her yıl birim amirleri arasından seçtiği iki üyeden oluşmaktadır (Çetin, 2015: 255). 5302 sayılı Kanun'un 45. maddesine 6360 sayılı Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle ek fıkra konulmuş ve buna göre; bütçe tasarısı, süresi içerisinde kesinleşmemesi durumunda vali kendi görüşüyle birlikte durumu İçişleri Bakanlığına bildirmesi ve bütçe konusundaki son kararı İçişleri Bakanlığı'nın otuz gün içinde vereceği karar ile kesinleşmesine hüküm verilmiştir.

Tüzel kişilikleri kaldırılan il özel idarelerinin taşınır ve taşınmaz malları, alacakları ve borçları komisyon kararı ile ilgisine göre bakanlıklara, bakanlıkların bağlı ve ilgili kuruluşlarına, bunların taşra teşkilatlarına, valiliklere, valiliğe bağlı Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığına, büyükşehir belediyesine ve bağlı kuruluşuna veya ilçe belediyesine de devredilebilir. Personelin ise komisyon kararıyla Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı, büyükşehir belediyesi, bağlı kuruluşu veya ilçe

belediyesine geçişi sağlanabilir (6360, geçici md. 1).

6360 sayılı Kanun ile yeni kurulan bazı büyükşehirler ile Ankara ve İstanbul illerinde mülki durum ve sınır değişikleri gerçekleştirilmiştir. Zonguldak ili ise büyükşehir belediyesi olmadığı halde orada da değişikliğe gidilmiştir. Bu değişiklikler genel olarak yasanın uygulanmasını kolaylaştırmak için gerçekleşmiştir (İzci ve Turan, 2013: 130). Büyükşehir belediyesi olan otuz ilde ilçe belediyeleri ‘büyükşehir ilçe belediyesi’ne dönüştürülmüştür. Bazı konularda karar alma yetkisi büyükşehir belediyesine geçmiştir. Büyükşehir ilçe belediyeleri kimi konularda kararlarının onayı için büyükşehir belediyesine başvurmakta ve bazı hizmetler büyükşehir belediyesi tarafından yapılmaktadır (Genç, 2014: 7).

6360 sayılı Kanunu’nun yürürlüğe girmesiyle 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun 4. maddesinde toplam nüfusu 750.000’den fazla olan il belediyelerinin kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebilmesi imkanı doğmuştur. Kanunun 5. maddesiyle ise büyükşehir belediyelerinin sınırları il mülki sınırları, ilçe belediyelerinin sınırları ise ilçe mülki sınırları olarak belirtilmiştir. Belediyeler arasındaki uyum ve koordinasyon büyükşehir belediyesi tarafından sağlanmaktadır. Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri veya ilçe belediyelerinin kendi aralarında ihtilaf çıkması halinde büyükşehir belediye meclisi yönlendirici kararlar almaya yetkilidir. 6360 sayılı Kanunu’ndan sonra 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun 7. maddesinin g ve z bentlerinde değişiklik yapılmıştır. Mahalleleri ilçe merkezine bağlayan yolları, caddeleri, ana yolları yapmak, yaptırmak, reklam asılacak yerleri ve şekil ve ebadını belirlemek, meydan, cadde, sokak ad ve numaraları belirlemek, can ve mal güvenliği için tehlike oluşturan binaları tahliye etmek bu değişikliklerdendir. 6360 sayılı Kanunu’nda 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun 7. maddenin l, s ve t bentlerinde de değişiklik yapılmıştır. Buna göre büyükşehir belediyesi bazı görevlerini belediye meclisi kararıyla ilçe belediyesine devredebilir ya da bu görevler birlikte yapılabilir. Yolcu ve yk terminalleri, kapalı ve açık otoparkları, toptancı halleri ve mezbahaları yapmak, yaptırmak, işletmek, işlettirmek veya ruhsat vermek, mezarlıklar tesis etmek, işletmek, işlettirmek, temizlik hizmetleri ve adres ve numaralandırmaya ilişkin hizmetleri sayabiliriz. 6360 sayılı Kanunu’ndaki devir ve paylaştırma işlemlerini uygulamak için vali tarafından, bir vali yardımcısının başkanlığında, valinin uygun

göreceği kurum ve kuruluş temsilcileri ile ilgili belediye başkanlarının katılımıyla komisyon kurulur. Komisyona yardımcı olması için valinin görevlendirmesi üzere alt komisyon kurulabilir. Tüzel kişilikleri kaldırılan belediye ve köylerin personeli, taşınır ve taşınmaz malları, alacak ve borçları komisyon kararı ile ilgisine göre bakanlıklara, büyükşehir belediyesi, bağlı kuruluşu veya ilçe belediyesine devredilir.

1980’li yıllarda bazı köyler belde belediyelerine dönüştürülmüş ve belde belediye sayısı artmıştır. Belde belediyeleri zamanla kamu hizmeti üretme konusunda verimsiz yapılar haline gelmişlerdir. Bu belediyelere genel bütçe vergi gelirleri üzerinden nüfus oranlarına göre pay ayrılmıştır. Ancak bu gelirlerinin dışında başka gelirleri olmadığı için bu birimler çoğu zaman borçlanmış, hatta personel giderlerini bile karşılayamamışlardır. Merkezden gelen kaynaklar yatırıma dönüştürülemediği (Karaarslan, 2013: 142). Belde belediyelerinin kapatılmasına yönelik itirazlar özellikle turizm bölgelerinden gelmiş, yeni düzenlemenin turizm sektörünü olumsuz etkileyebileceği düşünülmüştür (İzci ve Turan, 2013: 132).

Köy idareleri tüzel kişiliklerinden dolayı hak ve ayrıcalıklara sahip, kendilerine ait malvarlıkları olan bir yerel yönetim birimidir. Söz konusu illerde köy tüzel kişiliğine son verilmesiyle halkın demokratik temsiline belediye meclislerince sağlanması öngörülmüştür. Ancak ilçe ve büyükşehir belediye ölçeği büyüdüğünden demokratik temsil gücü küçülmektedir. Mahalli ihtiyaçlarının demokratik yolla büyükşehir ve ilçe belediyelerine yansıtılması zorlaşmaktadır (Karaarslan, 2013: 149).

Köyler vatandaşlar için bir kimlik ve aidiyet duygusunu sağlayan birimlerdir (Genç, 2014: 10). Yasa sonrasında kentli konumuna gelen köylü hukuki, idari ve mali bazı kayıplar yaşamıştır. Tarımsal üretimin azalması ve üretim kapasitesinin düşmesi riski ortaya çıkmıştır (Zengin, 2014: 113). Orman köylerinin kentsel ranta açılmasının kolaylaşacağı iddiaları mevcuttur (İzci ve Turan, 2013: 132). 6360 sayılı Kanun ile köy ve beldelerin mera, yaylak ve kışlaklar üzerindeki yetkileri korunmaya çalışılmıştır. Ancak tüzel kişiliğinin kaldırılması dolayısıyla taraf ve dava ehliyeti olmayan bir topluluğun mahalle olarak bu haklarını koruması pek de mümkün gözükmemektedir (Karaarslan, 2013: 143). Bu konuda yeni düzenlemelerle yaşanan ya da yaşanabilecek problemler giderilmelidir. Son yıllarda pratikte yaşanan sorunları gidermeye yönelik bazı adımların atılmaya başlandığı da gözükmemektedir.

Bir köyün, komşu köye, belediyeye, hazineye veya Orman Genel Müdürlüğü'ne karşı dava açması söz konusu olabilmektedir. Bu birimler mahalleye dönüşümle birlikte tüzel kişiliklerini kaybedecekleri için hak ve fiil ehliyetleri olmayacak ve bu şekilde dava açamayacaklardır. Köyün mahalleye dönüşerek dahil olduğu büyükşehir ilçe belediyesi de bazı noktalarda kendi menfaatlerini gözeterek problemli konularda dava açmak istemeyebilecektir (Gözler, 2013: 28).

Mahalleye dönüşen yerlerde vatandaşların üstlendiği mali yük de artmış gözükmektedir. Zengin'e göre geçiş dönemi sonrasında bina, arazi ve arsa vergileri büyükşehir belediyesi sınırlarına dahil olan belediyeler için %100 artırımlı olarak uygulanacak, mahalle olarak büyükşehir belediyesine katılan yerler emlak vergisi, çevre temizlik vergisi gibi yeni vergileri ödemekle yükümlü olacaklardır (Zengin, 2014: 114). O dönemde yapılan bu eleştiriler ve özellikle de pratikte yaşanan problemler sonrasında bazı yeni düzenlemeler de hayata geçirilmiştir.

Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yer alan köy idarelerinin mahalleye dönüştürülmesiyle ilçe belediyeleri veya ilçe belediyelerinin talebi doğrultusunda ticari amaç taşımayan yapıların yörenin geleneksel, kültürel ve mimari özelliklerine uygun olması sağlanmıştır (6360, md. 3). 6360 sayılı Kanun ile büyükşehir belediyelerde mahalle statüne dönüşen orman köylerinin hak, sorumlulukları ve imtiyazları devam etmiştir. 6360 sayılı Kanun ile büyükşehir olan illerde Köylere Hizmet Götürme Birlikleri'nin varlığına son verilmiştir. Köy idarelerinin tüzel kişiliği kaldırılmış ve mahalleye dönüştürülmüş olduğu ve bu yerleşimler büyükşehir ve büyükşehir ilçe belediyelerinin sınırları içerisinde kaldığı için vatandaşlar ek vergi, harç ve katılım payları ödemek durumunda kalmışlardır. Ancak vatandaşın lehine olarak bunların beş yıl süreyle alınmayacağı belirtilmiş; içme ve kullanma suyu için alınacak ücretin ise beş yıl süre ile en düşük tarifenin %25'i geçmeyecek şekilde belirtilmiştir. İkamet eden vatandaşların yeni döneme uyum sağlanması kolaylaştırılmaya çalışılmıştır. Başka bir düzenleme ise alt yapı ile ilgilidir. Belediyelerin ve bağlı idarelerin bütçelerinin %10'u on yıl süreyle mahalleye dönüşen yerlerin alt yapı hizmetleri için ayrılmıştır (Sezer, 2018: 288). Tüzel kişiliği kaldırılan köy idarelerinde görev yapan geçici ve gönüllü köy korucuları 6360 sayılı Kanun döneminde de görevlerine devam etmektedirler. Korucular, Köy Kanunu ve diğer mevzuatta kendileri için öngörülen haklardan da aynı

şekilde yararlanmaya devam etmektedirler. 6360 sayılı Kanun ile köy idaresinden mahalleye dönüşen yerlerdeki bakkal, fırın, manav, kahve ve lokantalar işletme ruhsatı almış sayılmaktadır. Bu işletmelerin bulunduğu binalardan, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı veya belediye ya da üniversiteler tarafından fen ve sanat kuralları ile ilgili mevzuat hükümlerine uygun yapıldığı tespit edilenler ruhsatlandırılmış sayılmıştır.

Tablo 1. 6360 Sayılı Kanun ile Tüzel Kişiliği Kaldırılan Köyler

İL	KÖY	ORMAN KÖYÜ	TOPLAM KÖY	İL	KÖY	ORMAN KÖYÜ	TOPLAM KÖY
AYDIN	150	340	490	ANTALYA	52	487	539
BALIKESİR	93	799	892	BURSA	73	586	659
DENİZLİ	60	299	359	DİYARBAKIR	480	323	803
HATAY	215	147	362	ERZURUM	618	348	966
MALATYA	292	203	495	ESKİŞEHİR	156	215	371
MARDİN	327	260	587	GAZİANTEP	257	182	439
MANİSA	132	648	780	İSTANBUL	-	151	151
K.MARAŞ	178	299	477	İZMİR	54	543	597
MUĞLA	25	371	396	KAYSERİ	274	121	395
TEKİRDAĞ	120	137	257	KOCAELİ	-	232	232
TRABZON	212	265	477	KONYA	288	296	584
ŞANLIURFA	1135	17	1152	MERSİN	80	429	509
VAN	558	22	580	SAKARYA	18	410	428
ADANA	152	315	467	SAMSUN	137	809	946
ANKARA	274	398	672	ORDU	99	384	483
ANTALYA	52	487	539	TOPLAM	6509	10036	16545

Kaynak: Dik, 2014, s.85.

6360 sayılı Kanun'dan önce köy sayısı 34395'tir (Dik, 2014: 85). Tablo 1'de detayları verildiği üzere 6360 sayılı Kanun ile köy sayısında yaklaşık olarak yarı yarıya azalma meydana gelmiştir.

Orman köyü, ormanın içinde, bitişiğinde veya civarında olmasına, köyün ormanla ilişkisine göre adlandırılmıştır. Orman köyü, diğer köylerden ayrı olarak tanımlanmış ve çeşitli hukuki metinlerde ayrı görevler verilmiştir. 2924 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkında Kanun ve bu kanuna dayalı olarak çıkarılan yönetmelik, 6831 sayılı Orman Kanunu ve bu kanuna istinaden çıkarılan Orman Köylüleri Kalkınma Fonu Yönetmeliği ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'yla orman köylerine ait düzenlemeler getirilmiştir (Kavruk, 2004: 22). Ancak tüzel kişiliği kaldırılan köy ve orman köylerinin, önceden sahip oldukları yetkilerinin devam edeceğini söylemek zordur (Zengin, 2014: 114).

Genel bütçe vergi gelirlerinden yerel yönetimlere ayrılan %6,5 payın 6360 sayılı Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle değişiklikler yapılmıştır. Tablo 2'de görüleceği üzere il özel idarelerinde ve büyükşehir belediyesi dışındaki belediyelerde bu oran azalırken, büyükşehir ilçe belediyelerinde ise bu oran artmıştır.

Tablo 2. 6360 Sayılı Kanun Öncesi ve Sonrası Yerel Yönetimlere Ayrılan Bütçe Dağılımı

	6360 Öncesi (%6,5'tan Ayrılan) Pay Oranı (%)	6360 Sonrası (%6,5'tan Ayrılan) Pay Oranı (%)
Büyükşehirler Dışındaki Belediyelere	2,85	1,5
Büyükşehir İlçe Belediyelerine	2,5	4,5
İl Özel İdarelerine	1,15	0,5

Kaynak: Görmez ve Yaylı, 2018, s.321.

2.1. Büyükşehir Belediyeleri

19. yüzyılın ortalarında İstanbul'un nüfusu yarım milyonu aşmıştı. İstanbul'a Anadolu ve Rumeli'den yapılan göçler; uluslararası ticaretin uğrak yeri olmasıyla yabancıların sayısında meydana gelen artış; Kırım Savaşı nedeniyle İstanbul'a gelen askerler ve lojistik yoğunluk; hastane, otel ve pansiyon yetersizliği; yol ihtiyacı ve salgın hastalık gibi nedenler İstanbul Şehremaneti'nin kurulmasını sağlamıştır (Ortaylı, 2018: 134-135). Osmanlı Devleti, İstanbul'da 1855 yılında Şehremanetini ve bu kurumun altında farklı bölgelerde kendi meclisine ve kısmi özerkliğe sahip belediye dairelerini oluşturmuştur (Arıkboğa, 2018: 368). İstanbul 1857 yılında 14 belediye dairesine ayrılmıştır (Oktay, 1998: 63). Bu süreçte, Altıncı Daire-yi Belediye dışında idari biçimlenmede önemli bir gelişme görülmemiştir (Ortaylı, 2018: 143). İstanbul önce 20 belediye dairesine ayrılmış, sonra bu sayı 10'a ve daha sonra 9'a indirilmiştir (Ortaylı, 2018: 167). Ayrıca bu dönemde şehreminin başkanlığında belediye daireleri meclis başkanlıkları ve belediye daireleri meclislerinin kendi işlerinden seçtikleri üçer üyenin katılımıyla Cemiyeti Umumiye adında bir kurul oluşturulmuştur. Bu kurul her altı ayda bir şehremanetinin daveti üzerine toplanır ve bir ay boyunca toplantıları devam ederdi. Cemiyeti Umumiye belediye meclislerinin ve şehremanetinin bütçelerini inceler, yıllık gelirlerinin harcanacağı yerleri tespit ederdi. Belediye dairelerinin borçlanmaya gidebilmeleri için Cemiyeti Umumiye'nin görüşü ve Padişah'ın onayı gerekmektedir. Yolları genişletmek, yeni yollar yapmak, vatandaşların gezinti yapması için bahçe

yapmak, meydan yapmak gibi işler burada ele alınırdı (Oktay, 1998: 63-64). 1912 yılına kadar İstanbul'da iki kademeli bir belediye modeli uygulanmaya çalışılmıştır. 1912 yılında belediye daireleri kaldırılmış ve bu daireler İstanbul Belediyesinin şube müdürlükleri haline dönüştürülmüştür. Şubeler şeklinde olan bu sistem 1984 yılına kadar devam etmiştir (Arıkboğa, 2018: 368).

Ülkemizde büyükşehirlerde meydana gelen doğal nüfus artışı ve göçler sonucunda başta idari ve ekonomik alanda olmak üzere birçok sorun meydana gelmiştir (Oktay, 1998: 63). Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde büyükşehirlerle ilişkin tartışmalar 1960'lı yıllarda başlamış olup, 1982 Anayasası'ndan sonra somut olarak problemlere çözüm bulunulmaya çalışılmıştır (Arıkboğa, 2018: 369). 1962 yılında Mehtap Projesi'nde belediye yasasının değiştirilerek anakentlere ayrı bir statü verilmesi önerilmiştir. 1966 yılında DPT-TODAİE tarafından yapılan araştırmada belediyelerin görevlerinin şehircilik prensibine göre belirlenmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. İçişleri Bakanlığı tarafından 1970'li yıllarda yapılan İç Düzen araştırması neticesinde 'Metropolitan hizmet birliği' adı altında metropol alanların yönetimi ile ilgili öneriler getirilmiştir. 1971 yılında Bakanlar Kurulu ile kamu kesiminin yeniden düzenlenmesi ile ilgili bir kurul oluşturulmuştur. Kurulun, belediye ve belediye şubeleri arasında ortak hizmetlerin görülmesinde yaşanan sorunlarla karşılaşan İstanbul, İzmir ve diğer bölgelerde, oluşan sorunlara cevap verebilmek için metropol idareleri kurulması önerilmiştir. 1973 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku ve İdari İlimleri Enstitüsü tarafından düzenlenen seminerde, İstanbul'da birçok otoritenin varlığına rağmen koordinasyon eksikliğinden söz edilmiştir. 1974 yılında OECD-İmar ve İskan Bakanlığı'nın ortaklaşa düzenlendiği seminerde, anakent alanı içinde birden çok belediyeyi kapsayan bir yönetim bütünlüğünün oluşturulması üzerine durulmuştur. 1975 yılında İTÜ Mimarlık Fakültesi Şehircilik Enstitüsü tarafından gerçekleştirilen '2000 yılında İstanbul' toplantısında, dünyada metropol alanların diğer şehir alanlarından farklı bir biçimde yönetilmekte olduğu, İstanbul'un sorunlarını çözmeye mevcut yönetim biçiminin yeterli olmadığı, metropol alan için yeni bir yönetim biçiminin getirilmesi veya mevcut yönetim biçiminin yeniden düzenlenmesi görüşleri ortaya konulmuştur. 1978 yılında İstanbul belediyesinin düzenlemiş olduğu toplantıda İstanbul'un yönetim sorunu yaşadığı, geleneksel hizmetlerin dışında değişen çevre

şartlarına göre yeniden düzenlenmediği yönünde görüşler bildirilmiştir (Oktay, 1998: 64-65). 1982 Anayasası dönemine kadar belediye yönetimi ile ilgili temel kanun, 1580 sayılı Belediye Kanunu olmuştur (Alıcı, 2012: 59). 1930 yılında çıkarılan 1580 sayılı Belediye Kanunu, 1884 tarihli Fransız Belediye Kanunu'ndan etkilenmiştir (Kalağan, 2018: 592). Milli Güvenlik Konseyi'nin 34 sayılı kararı ile Anakentlerde yer alan küçük yerel yönetimlerinin tüzel kişilikleri kaldırılmış ve yakınında bulunan belediyeler ile birleştirilmiştir. Milli Güvenlik Konseyi'nin bu kararının farklı biçimde uygulanması sonucu ortaya çıkan düzensizliğe son vermek için 2561 sayılı birleştirme yasası çıkarılmıştır (Oktay, 1998: 66). 1981 yılında çıkarılan 2561 sayılı *'Büyükşehirlerin Yakın Çevresindeki Yerleşim Yerlerinin Ana Belediyelere Bağlanmaları Hakkında Kanun'* ile nüfusu 300.000 ve yukarı olan belediyelerin çevresinde yer alan belediye ve köylerin ana belediyeye bağlanması sağlanmıştır (Alıcı, 2012: 59). 2561 sayılı Kanun İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Eskişehir, Konya, Adana ve Gaziantep illerini kapsamıştır (Oktay, 1998: 66). 1984 yılında 195 sayılı *'Büyükşehirler Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'* ve 1984 yılında 3030 sayılı *'Büyükşehirler Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun'* ile belediye sınırlarında birden fazla ilçe bulunan İstanbul, Ankara ve İzmir'de büyükşehir belediyeleri kurulmuştur (Alıcı, 2012: 59; Tekçe ve Genç, 2019: 2). Büyükşehir belediyesinin sayısı zamanla artarak 16'ya ulaşmıştır (Çamdere ve Genç, 2018: 36). 3030 sayılı Kanun ile Anakentlerde o kentin adını taşıyan büyükşehir belediyesi, anakent dahilindeki ilçelerde ilçelerin adını taşıyan ilçe belediyeleri kurulmuştur (Bulut ve Dönmez, 2019: 30). Anakent belediyesi içinde kalan kısmında merkez ilçe belediyesi adı ile belediye teşkilatı kurulmuştur (Oktay, 1998: 66-67). 1993 yılında 504 sayılı *'Yedi İlde Büyükşehir Belediyesi Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'* ile (mülki yapılanmaya gitmeye gerek olmadan) alt kademe belediyelerinin kurulmasına kanuni dayanak oluşturulmuştur. Eskişehir, Antalya, Mersin, İzmit, Diyarbakır, Erzurum ve Samsun illerinde büyükşehir belediyesi kurulmuştur. Büyükşehirlerde ilk kademe belediyelerinin sayısı Antalya, Mersin, İzmit ve Diyarbakır illerinde üç; Eskişehir, Samsun ve Erzurum illerinde ise iki olarak belirlenmiştir. 1999 yılında yaşanan Marmara depremi sonrasında 2000 yılında 593 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Adapazarı ili de büyükşehir statüsüne geçmiş ve burada üç tane ilk kademe belediyesi oluşturulmuştur. İlk kademe belediyeleri, büyükşehir belediyesinin sınırları içinde ilçe

kurulmaksızın oluşturulan ve büyükşehir ilçe belediyeleriyle aynı yetki ve sorumluluklara sahip olan belediyelerdir (Usta, Akman ve Kocaoğlu, 2018: 221). Büyükşehir belediyeleri 1984-2004 yılları arasında sınırlarını genişletmiştir. 2004-2008 yılları arasında bu sınır genişletmeden kaynaklanan sorunlar ele alınmıştır. 2008-2014 yılları arasında ise bir bütünleşme dönemine girmiştir (Arıkboğa, 2018: 373-376).

2004 yılında büyükşehir belediyesinin yönetim yapısının yeniden ele alınmasıyla 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu çıkarılmıştır. Bu kanun ile İstanbul ve Kocaeli illerinin sınırları büyükşehir belediye sınırları ile aynı olup; diğer büyükşehir belediyelerinde ise 750.000 nüfus kriteri esas alınarak il mülki sınırları için valilik binası başta olmak üzere 1 milyona kadar olan büyükşehirlerde yarıçapı 20 km, 1-2 milyona kadar olan yerlerde yarıçapı 30 km ve 2 milyondan fazla olan yerlerde ise yarıçapı 50 km olan daire sınırı büyükşehir belediyesinin sınırını oluşturmuştur (Çamdere ve Genç, 2018: 36).

Tablo 3. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’na Göre Büyükşehir Belediyelerinin Nüfusları ve Belediye Hizmet Sınırları

İL	Büyükşehir Belediye Nüfusu	Hizmet Sınırı			
		20 km	30 km	50 km	Mülki Sınır
İstanbul	8.803.468				X
Ankara	3.203.362			X	
İzmir	2.232.265			X	
Adana	1.130.710		X		
Bursa	1.194.687		X		
Gaziantep	853.513	X			
Konya	742.690	X			
Kayseri	536.392	X			
Antalya	603.190	X			
Kocaeli	195.699				X
Mersin	537.842	X			
Diyarbakır	545.983	X			
Samsun	363.180	X			
Eskişehir	482.793	X			
Erzurum	361.235	X			
Sakarya	303.989	X			

Kaynak: Yetkin, 2020, s. 8.

2004 yılında yürürlüğe giren Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nda en az üç ilçe veya ilk kademe belediyesini kapsayan idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir (Kayan, 2015: 206). 2008 yılında kabul edilen 5747 sayılı ‘Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’ ile

büyükşehir belediye sınırları içerisinde yer alan ilk kademe belediyelerinin hukuki varlığına son verilmiştir (Alıcı, 2012: 60). 5747 sayılı Kanun ile ilk kademe belediyeleri ilçe belediyelerine dönüştürülmüş ve yeni ilçeler kurulmuştur (Çamdere ve Genç, 2018: 37). Daha sonra ise yerel yönetimlerin sorunlarına çözüm bulabilmek için 12.11.2012 tarihinde 6360 sayılı ‘On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’ kabul edilmiştir. Ancak bazı maddeler 2014 yılında gerçekleşen yerel seçimlerden sonra yürürlüğe girmiştir. Bu kanun ile büyükşehir belediye sayısı 29’a çıkmıştır. 14.03.2013 tarih ve 6447 sayılı Kanun ile 6360 sayılı Kanunu’na ekleme yaparak Ordu ili de büyükşehir statüsüne alınmış ve büyükşehir belediye sayısı 30 olmuştur. 5019 sayılı Kanun ile sadece İstanbul ve Kocaeli illeri için geçerli olan belediye sınırını il sınırına kadar genişlemesi, 6360 sayılı Kanun ile artık bütün büyükşehirler için geçerli olmuştur (Çopuroğlu, 2017: 21). 6360 sayılı Kanun ile büyükşehir belediyesi kurulan illerde, il özel idareleri, belde belediyeleri ve köylerin tüzel kişilikleri kaldırılmıştır (Turan, 2015: 82; Çavuşoğlu ve Lamba, 2020: 128-129).

Tablo 4. Türkiye’de Büyükşehir Belediyelerinin Tarihsel Gelişimi

Yıllar	Yasal Düzenlemeler	Büyükşehir’e Dönüşen Belediyeler
1984	3030 Sayılı Yasa	İstanbul, Ankara, İzmir
1986	3306 Sayılı Yasa	Adana
1987	3391, 3398 ve 3399 Sayılı Yasa	Bursa, Gaziantep, Konya
1988	3508 Sayılı Yasa	Kayseri
1993	504 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname	Antalya, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, İzmit, Mersin, Samsun
2000	504 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname	Adapazarı (Sakarya)
2012	6360 Sayılı Yasa	Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa, Van
2013	6447 Sayılı Yasa	Ordu

Kaynak: Tuncer ve Bakırcı, 2020, s. 84.

Tablo 5. 6360 Öncesi ve Sonrasında Yerel Yönetimler

Belediye Türü	6360 Öncesi	6360 Sonrası
Büyükşehir Belediyesi	16	30
Büyükşehir İlçe	143	519
İl Belediyesi	65	51
İlçe Belediyesi	749	400
Belde Belediyesi	1977	393
İl Özel İdaresi	81	51
Toplam Belediye	2950	1393
Köy	34339	18288

Kaynak: Genç, 2014, s.4.

Yeni duruma göre büyükşehir belediye sistemi iki basamaktan oluşmaktadır. Üst basamak büyükşehir belediyesi ve alt basamak ise büyükşehir ilçe belediyesidir. 5216 sayılı Kanunu'na göre Büyükşehir Belediyesi; il mülki sınırları içerisinde ilçe belediyeleri ile eşgüdüm içerisinde olan idari ve mali özerkliğe sahip bir kamu tüzel kişisidir.

1/100.000 ölçekli çevre düzeni planı yapmak, 1/5.000 ila 1/25.000 ölçekli il imar planını ve ulaşım planını yapmak, toplu taşıma hizmetlerini yürütmek, ilin tamamının su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, katı atıkları depolamak görevleri büyükşehir belediyesinin görevleri arasındadır (Arıkboğa, 2018: 388). İlçe belediyelerinin de görüşlerini alarak büyükşehir belediyesinin stratejik planını, yıllık hedeflerini ve bütçeyi hazırlamak, büyükşehir belediyesinin sorumluluğunda bulunan alanlarda işletilecek yerlere ruhsat vermek ve denetlemek, çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak da yine görevleri çerçevesindedir (Kayan, 2015: 206-207).

Büyükşehir belediyesi; meclis, encümen ve başkan olmak üzere üç organdan oluşmaktadır. Büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediyesinin karar organı özelliğini taşımaktadır. Büyükşehir belediye meclisi, belediye sınırları içerisinde yer alan ilçe seçim çevreleri için tespit edilen belediye meclis üye sayısının her ilçede beşte biri alınmak suretiyle oluşmaktadır (Köken, 2016: 3512). 5216 sayılı Kanunu'na göre; her ayın ikinci haftasında büyükşehir belediye meclisi toplanmaktadır. Toplantı yerinin değişmesi durumunda önceden bilgi verilmesiyle meclis başkanının belirlediği yerde toplantı yapılabilir. Toplantının yeri ve zamanı vatandaşlara duyurulmaktadır. Büyükşehir belediye başkanı acil durumlarda belediye meclisini yılda üç defadan fazla olmamak ve her toplantıda bir birleşimi geçmemek üzere toplantıya çağırabilir.

Olağanüstü toplantılar en az üç gün önceden meclis üyelerine yazılı olarak bildirilir. Büyükşehir belediye başkanı, belediye meclis kararlarını hukuka aykırı bulduğunda olumsuz kararını belediye meclisine gerekçesiyle birlikte konunun yeniden görüşülmesi için gönderir. Gönderilen kararlar belediye meclisi tarafından üye tam sayının çoğunluğuyla kesinleştirilebilir. Büyükşehir belediye başkanı kesinleşen karar aleyhine idari yargıda dava açabilir. Kesinleşen kararlar yürürlüğe girebilmesi için en geç yedi gün içinde mahallin en büyük mülkî idare amirine gönderilir (Tortop ve diğerleri, 2014: 233-234). Büyükşehir belediyesinin diğer bir organı da büyükşehir belediye encümenidir. Büyükşehir Belediyesi Kanunu'na göre; bir yıl olmak üzere belediye meclis üyeleri kendi arasından gizli oyla beş üye, genel sekreter, mali hizmetler birim amiri de bulunmak üzere başkanın her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden oluşmaktadır. Belediye başkanının toplantılara katılamadığı durumlarda encümen toplantılarına genel sekreter başkanlık eder (5216, md. 16). Büyükşehir belediye encümeninin toplantı ve çalışma esasları 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 35. maddesine göre düzenlenir. Büyükşehir belediye encümeni haftada en az bir defa olmak üzere önceden belirlenen gün ve saatte toplanır. Encümen üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanır, kararlar ise katılanların salt çoğunluğuyla verilir. Oyların eşitliği halinde başkanın bulunduğu tarafın tercihi geçerli sayılır ve çekimser oy kullanılamaz. Encümen gündemini belediye başkanı hazırlar ancak encümen üyeleri de başkanın uygun görüşüyle gündem maddesi teklif edebilir. Encümen gündemindeki konular en geç bir hafta içerisinde karara bağlanır (Üzmez, 2012: 307-308). Kararlar başkan ve toplantıya katılan üyeler tarafından imzalanır. Karara karşı olanlar bunun nedenlerini de açıklarlar (5393, md. 35). Büyükşehir belediye encümeninin görevleri 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 34. maddesinde belirtilmiştir. Bu görevler; stratejik plan ve yıllık çalışma programı ile bütçe ve kesin hesabı inceleyip meclise görüş bildirmek, kamulaştırma kararları almak ve uygulamak, ceza vermek, vergi, resim ve harçlar dışında kalan uyuşmazlıkların beş bin Türk lirasını geçmemek kaydıyla anlaşma ile tasfiyesine karar vermek, umuma açık yerlerin açılış ve kapanış saatlerini belirlemektir (Üzmez, 2012: 309).

Büyükşehir belediyesinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisi konumunda ise belediye başkanı yer almaktadır. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 17.

maddesinde belirtildiği üzere başkan büyükşehir sınırlarında yaşayan seçmenler tarafından seçilmektedir. Büyükşehir belediye başkanının görevlerinden bazıları; belediye idaresini stratejik plan dahilinde yönetmek, belediyenin faaliyetlerini değerlendirmek, personellerinin başarı değerlerini incelemek, personel atamak, meclise ve encümenine başkanlık etmek, bütçeyi hazırlamak ve uygulamaktır.

2004 tarihli 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda, 6360 sayılı Kanunu ile birlikte büyükşehir belediyesi ve ona bağlı ilçe belediyelerinin görev ve yetki paylaşımıyla ilgili değişiklikler yapılmıştır. Bu çerçevede büyükşehir belediyeleri, il genelinde kentsel planlama, imar faaliyetlerinin denetimi, ruhsatlandırma, ulaşım hizmetleri, sosyal ve kültürel hizmetler gibi alanlarda geniş bir düzenleme yetkisine sahip iken büyükşehir belediyesine bağlı ilçe belediyeleri ise küçük ölçekli günlük ihtiyaçlara dönük sınırlı sayıda görevleri icra etmektedirler (Yalçın ve Gök, 2016: 697; Alıcı, 2012: 39-40).

Büyükşehir belediyesinin temel gelirleri vergi ve vergi dışı gelirlerinden oluşmakta iken özel yardım ve fon gelirleri de büyükşehir belediyelerinin gelirleri arasında yer almıştır. Vergi gelirleri, genel bütçe vergi gelirlerinden alınan pay, belediye vergileri ve belediye harçlarından oluşmuştur. Vergi dışı gelirleri, harcamalara katılma payı, belediye taşınır ve taşınmaz mal gelirleri, işletme karları, ceza gelirleri ve diğer gelirlerden oluşmaktadır (Koza ve Şataf, 2019: 145). Büyükşehir belediyesi Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden alacağı pay 6360 sayılı Kanun sonrasında %5'ten %6'ya çıkarılmıştır. Bu %6'lık pay ise %60'ı doğrudan verilirken kalan %40 havuzda toplanarak %30'u yüzölçümüne ve %70'i nüfusa göre dağıtılmaktadır. Büyükşehir belediyesine bağlı ilçe belediyelerinin ise 6360 sayılı Kanun sonrasında Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden alacağı pay %2.50'den %4.50'ye çıkarılmıştır. Bu payın %10'u yüzölçümüne, %90'ı nüfusa göre %30'u bulunduğu büyükşehir belediyesine, %10'u su kanalizasyon idaresine ve %60'ı büyükşehir ilçe belediyesine verilmiştir (Çamdere ve Genç, 2018: 38).

Büyükşehir belediyesinin giderleri; belediye hizmet binaları giderleri, belediye personeline ve seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaşlar, ücretler, huzur hakları, bakım ve onarım giderleri, ortak proje giderleri, ilçe belediyeleri ile bağlı kuruluşlara yapılan yardımlar, dava takip giderleri, temsil ve ağırlama giderleri ve diğer giderlerden

oluşmaktadır (5216, md. 24).

2.2. Büyükşehir İlçe Belediyeleri

Büyükşehir ilçe belediyeleri ilçe belediye başkanı, ilçe belediye meclisi ve ilçe belediye encümeninden oluşmaktadır. 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5216 sayılı Kanunu'nda hüküm bulunmayan durumlarda büyükşehir ve büyükşehir ilçe belediyelerinde uygulanmaktadır.

Büyükşehir ilçe belediyeleri, bir ilçe belediyesinden farklı özelliklere sahiptir. Büyükşehir belediyesi sınırlarında bulunmayan bir ilçe belediyesi kendi başına işlerini yürütme yetkisine sahipken, büyükşehir ilçe belediyeleri ise hizmetlerinin bir bölümünü büyükşehir belediyesine devretmekte ve bir bölüm hizmetleri de büyükşehir belediyesi ile birlikte yürütmektedir. Büyükşehir ilçe belediyeleri, büyükşehir katı atık planına göre katı atıkları toplamak, sıhhi işyerlerine, 2. ve 3. sınıf gayrisihhi müesseselerine, halka açık dinlenme ve eğlence yerlerine ruhsat vermek ve denetlemek, park, otopark alanları yapmak, mesleki eğitim kursları düzenlemek, ibadet yerleri, kültür, sağlık, eğitim tesis ve binaları yapmak ve bakım ve onarımlarıyla ilgilenmek, cenaze ve defin hizmetlerini yürütmek, can ve mal güvenliğini tehdit eden binaları yıkmak yapmakla yükümlüdürler. Büyükşehir belediyeleri ile ilçe belediyelerinin arasındaki ilişkiye bakıldığında büyükşehir belediyelerinin ilçe belediyelerindeki imar uygulamalarını denetleme yetkisine sahip olduğu görülmektedir. İlçe belediye meclisleri imara ilişkin kararları üç ay içerisinde büyükşehir belediye meclislerine incelenmesi üzerine gönderirler. Büyükşehir belediye meclisleri de nazım imar planına göre bu kararları aynen veya üzerinde değişiklik yapılarak kabul edebilmektedir. 5216 sayılı Kanunu'na göre büyükşehir belediyeleri, yolcu ve yük terminalleri ile açık ve kapalı otopark yapmak, yaptırmak, işletmek, işlettmek ve ruhsat vermek, mezarlık için alanlar tespit etmek, işletmek, işlettmek, temizlik hizmetleri, adres ve numaralandırma işlemleri gibi hizmetleri meclisi kararı ile ilçe belediyelerine devredebilir veya iki yapı hizmetleri birlikte yürütebilirler (Alataş, 2019: 491-492).

2.3. İl Özel İdareleri

İl Özel İdareleri 1864 tarihli Vilayet Nizamnamesi ile kurulmuştur. 1870 yılında ilan edilen '*İdare-i Umumiye-i Vilâyet Nizamnamesi*' ile il genel meclisinin görev ve

yetkileri arttırılmıştır (Toprak, 2014: 83). 1876 yılında ilan edilen Kanun-u Esasi ile yetki genişliği ve görev ayrımı ilkeleri belirtilmiştir. 1913 tarihli *‘İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanunu Muvakkatı’*yla il özel idareleri mali kaynaklara ve tüzel kişiliğe sahip birer yerel yönetim birimi haline gelmişlerdir (Yaylı, 2018: 111-112).

1924 Anayasası ile illere yetki genişliği ve görev ayrımı ilkeleri ve tüzel kişilik statüsü verilmiştir (Toprak, 2014: 84). 1913 tarihli *‘İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanunu Muvakkatı’* (İllerin Genel İdaresi Geçici Kanunu) iki kısımdan oluşmuştur. Birinci kısım, İdare-i Umumiye-i Vilayet (İl Genel İdaresi), ikinci kısım ise İdare-i Hususiye-i Vilayet (İl Özel İdaresi)’tir. Kanunun birinci kısmı, Vilayet İdaresi Kanunu ile yürürlükten kaldırılmış ve 1949 tarihli 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu yürürlüğe girmiştir. 1987 tarihli 3369 sayılı Kanunun getirdiği bazı yeni düzenlemeler ile birlikte *‘İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanun-u Muvakkatı’*nın adı *‘İl Özel İdaresi Kanunu’* olarak değiştirilmiştir. 5302 sayılı Kanunu’nun yürürlüğe girmesi ile birlikte 1913 tarihli Kanun yürürlükten kaldırılmıştır (Toprak, 2014: 84). 5302 sayılı Kanun 22.2.2005 tarihinde kabul edilerek, 4.3.2005 tarihinde 25745 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bir ilin yönetiminde, yetki genişliği ilkesine dayanan il genel idaresi ve yerinden yönetim ilkesine dayanan il özel idaresi bulunmaktadır. İl’in genel idaresi merkezi yönetimin taşra teşkilatıdır. Merkezi idare ülkenin tamamında yürüttüğü hizmetleri il genel idaresinde yürütür. İl özel idaresi yerinden yönetim ilkesine dayanılarak yönetildiği için ilin genel idaresinden ayrı bir tüzel kişiliği vardır. İl genel idaresi ile il özel idaresinin iki ortak özellikleri vardır: Valinin her iki idarenin başı olması; her iki idarenin hizmetlerinin il sınırlarını kapsamasıdır (Ulusoy ve Akdemir, 2019: 203-204).

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu’nun 3. maddesinde bu birimin tanımı yapılmıştır. Bu maddeye göre; il özel idaresi, il sınırları içerisinde yaşayan vatandaşların ortak nitelikteki ihtiyaçları karşılamak üzere kurulan, seçmenler tarafından karar organları seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir. İl özel idaresinin organları vali, il encümeni ve il genel meclisidir (5302, m. 3).

İl Özel İdaresi Kanunu’nun ikinci bölümünde, il özel idaresinin kuruluşu ve sınırları hakkında bilgi verilmiştir. İl özel idaresi, ilin kurulmasına dair kanunla kurulmakta; ilin kaldırılması ile tüzel kişiliği sona ermektedir. İl özel idaresinin

görevleri il sınırlarını kapsamaktadır. Ancak 6360 sayılı Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle büyükşehir statüsüne girmiş olan illerde il özel idareleri kaldırılmıştır.

Tablo 6. Cumhuriyetin Kuruluşundan Bugüne İl Sayısındaki Değişmeler

Yılı	Kanun No	İl Sayısı	Kurulan/Kaldırılan İller
1920		71	-
1924		74	Artvin, Kars, Ardahan İl haline getirildi.
1926		63	Üsküdar, Beyoğlu, Çatalca, Gelibolu, Ardahan, Muş, Tunceli, Genç, Siverek, Ergani ve Kozan ilçeye dönüştürüldü.
1929		63	Bitlis İli İlçe haline, Muş İlçesi İl haline getirildi.
1933		57	Aksaray, Cebelibereket, Artvin, Şebinkarahisar, Hakkari İlçe oldu. Mersin ve Silifke illeri birleştirilerek İçel İl'i kuruldu.
1936		62	Artvin, Hakkari, Bitlis, Bingöl, Tunceli İl haline getirildi.
1939		63	Hatay İl oldu.
1953		63	Uşak İl oldu. Kırşehir İlçeye dönüştürüldü.
1954		66	Adıyaman, Sakarya, Nevşehir İlleri kuruldu.
1957		67	Kırşehir tekrar il oldu.
1989	3578	71	Aksaray, Bayburt, Karaman, Kırıkkale il oldu.
1990	1990/3647	73	Batman ve Şırnak il oldu.
1991	3760	74	Bartın il oldu.
1992	3806	76	Ardahan, Iğdır il oldu.
1995	KHK.550	79	Yalova, Kilis, Karabük il oldu.
1996	4200	80	Osmaniye il oldu.
1999	KHK.584	81	Düzce il oldu.

Kaynak: Ulusoy ve Akdemir, 2019, s.205.

İl Özel İdaresi Kanunu'nun üçüncü bölümünde, il özel idaresinin görev, yetki ve sorumlulukları hakkında bilgiler verilmiştir. Kanunun 6. maddesinde bu birimlerin görev ve sorumlulukları belirtilmiştir. Bu maddeye göre büyükşehir belediyeleri dışında kalan ilin çevre düzeni planı, imar ve yerleşim düzeni, orta öğretime kadar olan kurumların kurulması için gerekli olan arazi temini, binaların yapımı, bakımı ve onarımı, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları, sosyal hizmet ve yardımlar ve diğer ihtiyaçların karşılanmasına ilişkin hizmetlerin yerine getirilmesi görev ve sorumluluklar kapsamındadır. İl özel idareleri, belediye sınırları dışında kalan imar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, park ve bahçe yapımına ilişkin hizmetleri de yerine getirmekle görevlidir. İl özel idarelerinin 237 sayılı Taşıt Kanunu'na göre vali taşıtı almak, kaymakam taşıt giderlerine ortak olmak ve belediye kurulmasına dair görüş bildirmek gibi görevleri de vardır (Mutlu, 2018: 302). Bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşları il özel idarelerine yapım, bakım gibi hizmetler için kendi bütçelerinden ödeme aktarabilmektedirler. İl özel idareleri de kendi bütçelerinin %25'ine kadar olan kısmını o hizmete harcayabilmektedirler (Çetin, 2009: 252).

İl çevre düzeni planı, valinin koordinasyonunda olmak üzere büyükşehir belediyesi olmayan illerde il belediyesi ve il özel idaresi tarafından birlikte yapılmaktadır. Belediye meclisi ve il genel meclisi tarafından il çevre düzeni planı onaylanmaktadır.

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun ikinci kısımda il özel idaresinin organları hakkında bilgi verilmiştir. Vali, ilde merkezi yönetimin yani genel yönetimin başı ve tüzel kişilik olarak da il özel idaresinin başıdır. Merkezi yönetim tarafından atanması ile görevlerini icra etmektedir. İl özel idaresinin diğer iki organı olan il encümeni yürütme ve danışma organı iken il genel meclisi karar organıdır. 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 30. maddesinde valinin görev ve yetkileri hakkında bilgi verilmiştir. Bu maddeye göre görevleri; vali il özel idare teşkilatını yönetmek, il özel idaresini devlet dairelerinde, törenlerde ve yargıda temsil etmek veya vekil görevlendirmek, il özel idaresinin gelirlerini takip etmek, taşınır ve taşınmaz mallarını idare etmek ve personellerini atamaktır. İl encümenine başkanlık etmek, il genel meclisinin ve il encümeninin kararlarını uygulamak da valinin görevleri arasında sayılmıştır.

İl Özel İdaresinin diğer bir organı olan il encümeninin görev ve yetkileri ise 5302 sayılı Kanunu'nun 26. maddesinde belirtilmiştir. Bu maddeye göre görev ve yetkileri; kamulaştırma kararları almak ve uygulamak, taşınmaz malın satımına ve süresi üç yılı geçmemek üzere kiralanmasına karar vermek, kanunda öngörülen cezaları vermek ve kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirmektir.

İl Özel İdaresi Kanunu'nun 10. maddesinde il genel meclisinin görev ve yetkileri belirtilmiştir. Bu maddeye göre meclis; stratejik plan ile yatırım programlarını görüşmek, il özel idaresinin çalışmalarını görüşmek ve karara bağlamak, çalışanlarının başarılarını tespit etmek, bütçeyi kabul etmek, borçlanmaya karar vermek, encümen üyelerini seçmek, ihtisas komisyonlarının üyelerini seçmek görevlerini yerine getirir.

İl Özel İdaresi Kanunu'nun 11. maddesinde meclis başkanlık divanı hakkında bilgi verilmiştir. Bu maddeye göre divan; il genel meclisinin seçim sonuçlarının ilanından sonraki beşinci gün kendiliğinden toplanır. Bu toplantıya en yaşlı üye başkanlık eder ve üç gün içerisinde meclis başkanlık divanı seçimi yapılır. Üyeleri arasından gizli oyla, meclis başkanını, meclis birinci ve ikinci başkan vekillerini, iki

yedek iki asıl olmak üzere dört kâtip üyeyi ilk iki yıl için seçilirler. İlk iki yıl geçtikten sonra başkanlık divanı için yeniden yapılan seçimlerde görev üstlenenler ilk mahalli idareler seçimine kadar görevlerini icra ederler.

İl Özel İdaresi Kanunu'nun 12. maddesinde il genel meclis toplantısı hakkında bilgi verilmiştir. Bu maddeye göre; il genel meclisi tarafından belirlenen bir aylık tatil hariç olmak üzere her ayın ilk haftasında toplantı yapılır. Toplanma yeri önceden meclis tarafından belirlenen yerdir. Farklı yerde toplanılması gerektirdiği durumlarda meclis başkanının belirlediği yer üyelere ve valiye önceden bilgi verilir. Toplantının yeri ve zamanı halka duyurularak şeffaflık çerçevesinde halkın bilgi alması sağlanır. Beş günü geçmeyecek şekilde görüşmelerde bulunulur. Bütçe konularında ise yirmi günü geçmeyecek şekilde görüşmelerde bulunulur.

İl Özel İdaresi Kanunu'nun 21. maddesinde meclis üyeliğinin hangi durumlarda sona erdiği hakkında bilgi verilmiştir. Bu maddeye göre; üyenin belli bir mazereti olmadan art arda üç birleşim günü toplantılara katılmaması veya bir yıl içerisinde yapılmış toplantılarının yarısına iştirak etmemesi üzerine üyeliğinin düşmesine, bu konuyla ilgili savunması alındıktan sonra meclis üye tam sayısının yarısından fazlasının çoğunluğuyla karar verilir.

İl özel idarelerinde iç denetim ve dış denetim başta olmak üzere kamuoyu denetimi, il genel meclis denetimi, vesayet denetimi ve yargı denetimi gibi farklı denetim türleri uygulanmaktadır. İç denetimde kurum kendi kendini denetlerken, dış denetim ise Sayıştay tarafından yapılan daha çok mali bir denetimdir (Koçak ve Kavsara, 2012: 77). İç ve dış denetim 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu çerçevesinde yapılmaktadır. 5018 sayılı Kanunu'nun 65. maddesinde iç denetçinin taşıması gereken özellikler belirtilmiştir. Bu maddeye göre iç denetçilerde; İç Denetim Koordinasyon Kurulu tarafından belirtilen alanlarda en az dört yıllık yüksek öğrenim görmüş olmakla birlikte kamu idarelerinde en az beş yıl denetim pozisyonlarında çalışmış olmak ya da İç Denetim Koordinasyon Kurulu tarafından belirtilen alanlarda en az sekiz yıl çalışmış olmak gibi şartlar aranmaktadır. 5018 sayılı Kanunu'nun 64. maddesine göre iç denetçinin görevleri; kaynakların etkili, ekonomik ve verimli kullanılmasını sağlamak, nesnel risk analizlerine dayanarak incelemeler yapmak ve önerilerde bulunmaktır. Bu görevlerini yerine getirirken bağımsızdırlar ve iç

denetçilere asli görevinin dışında hiçbir görev verilemez.

Meclis üyeleri meclis başkanlığına il özel idaresinin işlerine dair konularda sözlü veya yazılı soru sorabilir. Soru ise vali veya görevlendireceği kişi tarafından sözlü veya yazılı olarak cevaplandırılır. İl özel idaresinin işleri ile ilgili bir konuda meclis üyelerinin en az üçte biri meclis başkanlığına istekte bulunarak mecliste genel görüşme açılmasını isteyebilirler. Vali veya genel sekreter il genel meclisine mart ayı toplantısında faaliyet raporu sunar ve bir önceki yıla ait stratejik plan ve performans hedeflerine göre yürütülen faaliyetlerin hedef ile gerçekleşme durumu arasında meydana gelen sapmalarının nedenlerini açıklarlar. Faaliyet raporundaki açıklamalar il genel meclis üyelerinin dörtte üç çoğunluğuyla yeterli görülmezse bu durum il genel meclis başkanı tarafından İçişleri Bakanlığına bildirilir (Akyılmaz, Sezginer ve Kaya, 2019: 262). Anayasanın 127. maddesine göre, merkezi idare mahalli idareler üzerinde idarenin bütünlüğü ilkesine uygun olarak mahalli hizmetlerin gereği gibi yerine getirilmesi için kanunda belirtilen esaslar doğrultusunda idari vesayet yetkisine sahiptir (Kutluk, 2006: 69-70).

İl özel idaresinin gelirleri öz gelirler, genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan paylar, devlet yardımı ve bağışlardan oluşmaktadır. Öz gelirler maden ocakları, sıcak ve soğuk maden suları, su üretim yerlerinden alınan kiralara, bazı ören yerlerinden alınan gelirler, resim, harç ve katılma payları olarak sayılabilir (Karabulut, Polat ve Bakkal, 2007: 71).

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 43. maddesine göre il özel idaresinin giderleri; il özel idaresi binaları ve tesisleri için harcamalar, araç ve malzemelerin temini, bakım ve onarımı için yapılan harcamalar, personele ödenen maaş, tanıtım giderleri, dava takip giderleri, avukatlık ve denetim hizmetlerine karşılık yapılacak ödemelerdir.

2.4. Köy İdarelerinde Mahallelere Dönüşüm

12 Kasım 2012 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edilen 6360 sayılı Kanun esas olarak 30 Mart 2014 tarihinde gerçekleştirilmiş olan yerel seçimlerinden sonra uygulamaya geçmiştir. Büyükşehirlerdeki 16.545 köyün tüzel kişiliğine son verilerek bu yerel yönetim birimleri mahalleye dönüştürülmüştür (Tuncer

ve Bakırcı, 2020: 84). Mahalle, yerel yönetim birimi değildir. Yapısı muhtar ve ihtiyar heyetinden oluştuğu için karar organı olan köy derneği (seçme hakkı olan köy halkı) yoktur (4541, md. 2). Mahalle muhtarı merkezi idare ile yerel idare arasındaki ilişkiyi sağlayan aracı bir konumdadır (Göküş, Bayrakçı ve Alptürker, 2013: 35). Mahallenin tüzel kişiliği yoktur. Bütçe yapamaz, sözleşme yapamaz, personel istihdam edemez ve anlaşma imzalayamaz. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 24. maddesinde mahalle muhtarlarının ihtisas komisyonlarına katılıp görüş bildirebildiklerini ve 76. maddesinde de kent konseylerine katılabildikleri belirtilmiştir.

Köy idarelerinin taşınır ve taşınmaz malları, hak, alacak ve borçları komisyon kararı ile ilgisine göre bakanlıklara, büyükşehir belediyesine veya ilçe belediyelere devredilmiştir (Ceyhan ve Tekkanat, 2018: 26). Köy idaresinden mahalleye dönüşüm sonrasında daha önce kullanılan mera, yaylak, kışlak gibi yerlerinin kullanılmasına devam edilebileceği belirtilmiştir (Çelikyay, 2014: 15).

Orman köylerinde yaşayanlara tanınan hak ve sorumluluklar orman köyü iken mahalleye dönüşen yerlerde de devam edecektir (Muratoğlu, 2015: 77). Köy idaresinden mahalle idaresine dönüştürülen yerlerde vergiler, katılım payları ve harçlar 5 yıl süre içinde alınmayacaktır. İçme ve kullanma suyu için alınacak ücret ise 5 yıl boyunca geçerli olmak üzere var olan en düşük tarifenin %25'ini geçmeyecek şekilde belirlenmiştir (Gürbüz ve Kadağan, 2019: 212). Köy idaresinden mahalleye dönüştürülen yerlerinin alt yapı hizmetleri için belediye ve bağlı yönetimler bütçelerinin %10'u, 10 yıl süre ile geçerli olmak üzere ayrılmıştır (Genç, 2014: 6). Tüzel kişiliği kaldırılmış olan köylerde görev alan geçici ve gönüllü köy korucuları görevlerini yapmaya devam ederler. 442 sayılı Köy Kanunu ve diğer mevzuatta köy korucuları kendileri için belirtilen haklardan aynı şekilde yararlanmaya devam ederler (Gürbüz ve Kadağan, 2019: 212-213).

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edilen ve 16 Ekim 2020 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan '*Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair 7254 Sayılı Kanun*' ile mahalleye dönüştürülen köy ve beldelerle ilgili yeni bir düzenleme yapılmıştır. Belli şartları taşımak ve başvuru yapmak koşulu ile köy ve beldelere 'kırsal mahalle' olma hakkı getirilmiştir. Köyler için kritik öneme sahip bu yasal düzenleme Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde

görüülürken iktidar ve muhalefetin yeterli ilgiliyi göstermediğine dair eleştiriler yapılmıştır (Yıldırım, 2021b). Eski Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli, 6 Kasım 2020’de Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde bakanlığın 2021 bütçesinin görüldüğü Plan ve Bütçe Komisyonu toplantısında köylerin mahalleye dönüştürülmesinin tarıma zarar verdiğini itiraf etmiştir (Yıldırım, 2021a). Köy idaresinden mahalleye dönüşümde oluşan sorunlara binaen 15 Nisan 2021 tarihinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından ‘*Kırsal Mahalle ve Kırsal Yerleşik Alan Yönetmeliği*’ çıkarılmıştır. Yönetmelikte kırsal mahalle olmanın özellikleri; kırsal yerleşim özelliğinin devamlılığı, şehir merkezine olan uzaklığı, belediye hizmetlerinden faydalanma durumu, geçim kaynaklarının tarım ve hayvancılığa dayalı olması hususlarından bir veya birkaçı olarak belirlenmiştir (md. 4/3). Kırsal özellikler taşımayan mahallelerde on bin metrekareden az olmayan alanlar için kırsal yerleşik alan olarak ilan edilebilir. Kırsal yerleşik alanlar bir yada birden fazla mahallenin bir kısmını içeren alanlarında tespit edilebilir (Karalezli, 2021: 58). Kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan tespitine dair kararı önce ilgili ilçe belediye meclisi alır ve teklifi içeren bu kararı büyükşehir belediye başkanlığına gönderilir. Büyükşehir belediye meclisi de en geç doksan gün içinde kırsal mahalleye ilişkin kararını vermek zorundadır (md. 6). Bu yerleşim yerlerinde uygulanacak muafiyet ve indirimler hakkında bilgi verilmiştir. Mesken amaçlı kullanılan binalar ile zirai istihsalde kullanılan arsa, arazi ve bina emlak vergisinden muaftır (md. 9). Bina inşaat harcı ile imarla ilgili harçlar hariç olmak üzere 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu uyarınca alınacak vergi, harç ve katılma payları %50 indirimli uygulanır. İçme ve kullanma suları için alınacak ücretin işyerlerinde en düşük tarifenin %50’sini, konutlarda ise %25’ini geçmeyeceğine karar verilmiştir (md. 10).

Büyükşehir Kanunu’nun kırsal alanlara etkileri konusunda çalışmaları ile bilinen Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Bülent Gülçubuk kırsal mahalle ile ilgili değişikliğin birçok muhtar ve yerel yönetici tarafından bilinmediğini dile getirilmiştir. Eski köy/yeni mahalle olan yerleşimlerden biri başvuruyor iken, diğerinin ise durumdan haberi olmayabilmekte ve dolayısıyla indirimlerden ve muafiyetlerden faydalanamamaktadır. Böylelikle çifte standarda sebep olabilecek -giderilmesi gereken- bir durum ortaya çıkmaktadır (Yıldırım, 2021a).

Büyükşehir düzenlemeleri kırsal alanla ilgili olarak ele alındığında Hollanda,

İtalya ve Japonya'dan örneklerle karşılaşılmaktadır. Hollanda, kentlerini genişletmek için kırsal alanlarını kentlerinin sınırlarına katma kararı almıştır. Ancak yerleşimciler kendilerini ilgilendiren bir konuda, uzak mesafede yer alan belediye meclislerinde karar alınmasını olumlu karşılamamışlardır (Terlouw, 2016: 942-946, akt. Yılmaz, 2021: 127). İtalya'da, küçük belediyelerinin mali konuda zayıf olmaları uyum sorunu oluşturmuş, dağ köyleri ve merkeze uzak yerleşim yerlerinin belediyeler ile birleşmeleri kimlik kaybı yaşanacağına dair halkta korkuya sebep olmuştur (Bolgherini vd., 2018: 458, akt. Yılmaz, 2021: 127). Japonya'da ise, kırsal alanın kentsel alan ile birleştirilmesinin kırsal alan için sakıncalarının bulunduğu, köylerin karar alma yetkisini kaybettiği ve köye tahsis edilen kamu mallarının azaldığı üzerinde durulmuştur (Yamada, 2015: 485, akt. Yılmaz, 2021: 127).

3. DEĞİŞİM SÜRECİNİN KÖY İDARELERİNE ETKİLERİ

6360 sayılı Kanun ile köy idaresi büyükşehirlerde mahalle idaresine dönüştürülmüştür. Hizmet sunumu açısından bu yerleşimlerde kır-kent ayrımı ortadan kaldırılmış ve köyler kentin bir mahallesi konumuna dönüştürülmüştür. Ancak bu yerleşim yerlerinin günlük yaşantısı köy hayatı olup, resmiyette ise artık buralar mahalle olarak geçmektedirler.

Köylerin mahalleye dönüşümü sonucunda muhtarın bütçe yapma, gelir elde etme, mahkemede köyü temsil etme gibi yetkileri bulunmamaktadır. Köy ihtiyar meclisi, köy idaresinde karar organı ve denetleme yaparken mahalleye dönüşümle birlikte ihtiyar heyeti mahalle muhtarına yardımcı pozisyon almaktadır. Herhangi bir denetleme ve karar alma yetkisi bulunmamaktadır (Gözler, 2013: 25).

Ekonomik açıdan bakıldığında köy idaresinden kentin bir parçası olan mahalleye dönüşümde uyum için 5 yıl süreden sonra uygulanmış olan vergi ve harçlar ile kentsel vergi yükümlülüklerden sorumlu olmaları mali açıdan olumsuz olarak etkilenmelerine neden olmuştur (Görgün ve Yörür, 2017: 17). Kanunun öngördüğü bu süre, 2018 yılında kabul edilen 7159 sayılı Kanun ile 31.12.2022 olarak belirlenmiştir. Bu sürenin sonunda sosyo-ekonomik açıdan farklı özelliklere sahip köylerin kentler ile aynı mali yükümlülüklere tabi kılınması toplumsal ve ekonomik yapıda sorunlar meydana getirilebilecek niteliktedir (Kılıç ve İpek, 2022: 5).

Köy idarelerinin mahalleye dönüşümü ile birlikte belediyelerin bu alanlarda tasarruf etme hakkı da doğmuştur. Köy idarelerinde yaşayanların fiziksel mekânı kullanımı geçim kaynakları ile doğru orantılıdır. 6360 sayılı Kanun ile mahalleye dönüşen köylerde hayvancılık ile geçimini sağlayan kişilerin ahır yapacağı yerlere sınırlama getirilebilir. Mera alanları dışında tarımsal faaliyetlerinin söz konusu olduğu kırsal arazilerin kentsel arazilere dönüşmesi gibi sorunlar ortaya çıkabilir. Tezin araştırma kısmında bu hususlar üzerinde durulacaktır.

3.1. Köy İdaresi İle Mahalle İdaresinin Karşılaştırılması

Şehirlerde mahalle ve kırsal bölgelerde ise köy eski dönemlerden itibaren Osmanlı Devleti'nin en alt birimleridir. Köy ve mahalle idari ve iktisadi yönden kendi içinde kapalı birimlerdir (Ortaylı, 2018: 107).

Cumhuriyet döneminde 1944 yılında 4541 sayılı '*Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Kanun*' ile mahalle ile ilgili düzenleme yapılmıştır (Ulusoy ve Akdemir, 2019: 69). Mahalle köy idaresi gibi kamu tüzel kişiliğine sahip değildir. Personel ve bütçe olanakları köy idaresi gibi mevcut değildir (Dik, 2014: 90). Köy idaresinde köy derneği (seçme hakkına sahip halk) var iken mahallenin böyle bir organı yoktur. Köy ihtiyar meclisi denetleme ve karar organı iken mahalle ihtiyar heyeti ise mahalle muhtarına yardımcı olmaktadır (Demirkaya ve Koç, 2017: 130-131). 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 9. maddesine göre mahalle, muhtar ve ihtiyar heyeti tarafından idare edilmektedir. Mahallenin kurulması ve kaldırılması belediye meclisinin kararı ve kaymakamın görüşü üzerine valinin onayı ile olmaktadır (5393, md. 9). Mahalle muhtarı mahalle adına mahkemelerde davacı ve davalı olamazken, köy muhtarı olabilmektedir (Dik, 2014: 91). Köy iken mahalleye dönüşen yerlerde mera, kışlak gibi yerlerde 4342 sayılı Mera Kanunu uygulanmaya devam edilmektedir. Köy korucuları da mahalleye dönüşen yerlerde görevlerine devam etmektedirler (Erat, 2016: 95).

Tablo 7. 6360 Sayılı Kanun Öncesi ve Sonrasında Genel Olarak Muhtarların Görevleri

Genel Olarak Yönetime Katılım ve Mali Açıdan Muhtarların Yaptığı İşler	6360 Öncesi	6360 Sonrası
Köy adına karar alabilme	Var	Yok
Bütçe yapma	Var	Yok
Köy işleri için harcanacak parayı toplamak	Var	Yok
Parayı gerekli yerlerde harcamak için emir vermek	Var	Yok
Bir ay içinde nerelere ve ne kadar para harcadığına dair gelecek ay başında ihtiyar meclisine gerekli açıklamaları yapmak	Var	Yok
Köy işleri için mahkemelerde davacı veya davalı olmak	Var	Yok
İhtiyar meclisi ile görüşme sonrasında köylüyü işe çağırarak	Var	Yok
Su faturası	Var	Yok
Posta tebligat işlemleri	Var	Var
Güvenlik kuvvetlerine yardım	Var	Var
Askerlik işlemleri	Var	Zayıf
Nüfus müdürlüğü işlemleri	Var	Var
Seçmen listesi vb. İşlemler	Var	Var
Elektrik aboneliği	Var	Zayıf

Kaynak: Demirkaya ve Koç, 2017, s. 134.

Mahalle yönetimleri tüzel kişiliğe sahip olmadıkları için kendilerine ait bütçeleri yoktur. Personel istihdam edemez, sözleşme yapamaz ve anlaşma imzalayamazlar. Mahalle bu özelliği ile birlikte bir ara model olmuştur (Yılmaz ve Mecek, 2019: 771). Köy idaresi mal sahibi olma ve bunlar üzerindeki tasarruf hakkını mahalleye dönüştürmesiyle birlikte kaybetmiştir.

3.2. Mahalle İdaresi

Mahalle, şehri kasabayı veya büyükçe bir köyü oluşturan parçalardan her biri olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2011: 1603). Mahalle yönetimine yönelik ilk olarak mahalle muhtarlığı 1829 yılında Bilad-ı Selase olarak adlandırılan İstanbul, Eyüp ve Üsküdar da uygulanmıştır. Bu uygulama İstanbul dışında ise ilk olarak Kastamonu’da görülmüştür. Zamanla vilayet, kaza ve köylerde de uygulamalar gerçekleşmiştir. 1826 yılında Yeniçeri Ocağının kaldırılması (ve dolayısıyla fonksiyonlarını artık icra edememesi); İstanbul’a yönelen göç nedeniyle nüfus sayısında meydana gelen artış gibi sebepler bazı sorunlara neden olmuş ve muhtarlığın kurulmasını sağlamıştır (Akman, 2018: 517-519; Aydın ve Negiz, 2019: 732; Şahin ve Asarkaya, 2019: 26). Muhtar seçilen kişilerin adları kadı tarafından deftere kaydedildikten sonra sırasıyla defter nazırına, ceride nezaretine gönderilir. Padişahın onayından geçtikten sonra darphanede adlarına mühür basılır ve muhtarlara iletilirdi.

Mahalle muhtarının vergilerin toplanılmasına yardımcı olmak ve mahallenin güvenliğini sağlamak gibi görevleri vardır (Topal, 2017: 525). Muhtarlar Tanzimat'a kadar mütesellim tarafından, Tanzimat'tan sonra ise muhassıllar ve zaptiye amirleri tarafından denetlenmiştir. 1864 Vilayet Nizamnamesi'nden sonra valilere muhtarların görev onaylama yetkisi verilmiştir (Yılmaz ve Mecek, 2019: 777). Mahalle yönetimin oluşumu ve görevleriyle ilgili ilk yasal düzenleme 1864 tarihli *'Teşkil-i Vilayet Nizamnamesi'* ile gerçekleşmiştir (Akpınar, 2017: 101). 1864 Vilayet Nizamnamesi'nde her bir mahallenin köy hükmünde olacağı ifade edilmiştir (Yılmaz ve Mecek, 2019: 777). 1876 yılında çıkarılan *'İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi'* ile mahalle yönetiminin görevleri daha ayrıntılı olarak belirlenmiştir. 1913 tarihli *'İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanun-u Muvakkaki'* ile mahalle yönetimi ile ilgili düzenlemeler kaldırılmıştır. Ancak hukuken kaldırılmış olmasına rağmen 1934 yılına kadar fiiliyatta mevcut durum devam etmiştir. 1934 tarihli 2295 sayılı Kanun ile mahalle yönetimine fiilen son verilmiştir. 1944 tarihli 4541 sayılı *'Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Kanun'* ile mahalle yönetimi yeniden kurulmuştur (Akpınar, 2017: 101). 1984 tarihli 2972 sayılı *'Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun'* ile mahalle muhtarlığı seçimleri hakkında düzenleme gerçekleştirilmiştir (Yılmaz ve Mecek, 2019: 779).

4541 sayılı Kanunu'na göre mahalle yönetimi muhtar ve ihtiyar heyetinden oluşmaktadır (4541, md.2). Mahallede yaşayanlar tarafından beş yıllığına seçilen muhtar, mahallede huzur ve güvenliğinin sağlanmasında sorumludur. Mahalle sakinleri sorunlarını muhtar aracılığıyla yerel yönetim veya merkezi yönetim yetkilerine ulaştırabilmektedir (Yılmaz ve Mecek, 2019: 771).

Mahalle idaresi muhtar ve ihtiyar heyetinden (dördü yedek olmak üzere sekiz azalı) oluşmaktadır (4541, md.2). 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda 24. maddesinde belirtildiği üzere muhtarlar oy hakkı olmaksızın ihtisas komisyonlarına katılıp, görüş bildirebilirler. 76. maddede ise muhtarların kent konseylerine katılımı düzenlenmiştir (Akpınar, 2017: 102).

Mahalle muhtarının görevleriyle ilgili herhangi bir suçtan dolayı soruşturulmasında mahallin en büyük mülki amiri yetkilidir. Mahalle muhtarı ve ihtiyar heyeti üyeleri görevlerini geciktirir veya ihmal ederse İlçe İdare Kurulu tarafından

görevlerine son verilir (Koç, 2019: 468).

3.3. Köy ile Mahalle İdaresinin Farklılıkları

Tüzel kişiliğe sahip köy idaresinin başı olan köy muhtarı verilen görevleri yapar veya yaptırır iken mahalle muhtarı tüzel kişiliğe sahip olmamasının yanı sıra merkezi idare ile yerel idare arasındaki ilişkiyi sağlayan bir aracıdır. Mahalle muhtarı köy muhtarı gibi seçimle gelmesine rağmen yetkileri bulunmayıp merkezi idarenin taşra yönetiminin mahallelerdeki uzantısı işlevi görmektedir.

Tablo 8. Köy ile Mahalle İdaresi Arasındaki Farklılıklar

Köy	Mahalle
Yönetim Açısından 1. Tüzel kişiliğe sahip bir yerel yönetim birimidir. 2. Genel karar organı (Köy Derneği) vardır. 3. Köy muhtarı köy tüzel kişiliğinin başı ve yöneticisidir. Mahkeme veya diğer resmi yerlerde köyü temsil edebilir. 4. Köy ihtiyar heyeti köy yönetiminin denetleme ve karar organıdır. 5. Köyün bütçesi gelir ve gideri ile personeli vardır.	1. Tüzel kişiliği olmayan bir idari birimdir. 2. Karar organı yoktur. 3. Mahallenin tüzel kişiliği olmadığından mahalle muhtarının mahalleyi temsil yetkisi bulunmamaktadır. 4. Mahalle ihtiyar heyetinin görevi ise genel olarak kanunun mahalle muhtarlarına verdiği görevlerinin yerine getirilmesinde yardımcı olmaktadır. 5. Mahallenin bütçesi, gelir ve gideri ile personeli yoktur.
Sosyo- Ekonomik Açıdan 1. Köyde yaşayanlarda akrabalık ilişkileri ön plandadır. 2. Az nüfusludur. 3. Köyde yaşayan insanlar genellikle ekonomik olarak tarım ve hayvancılıkla uğraşmaktadır. 4. Eğitim, sağlık, ulaşım vb. hizmetler tam olarak gelişmemiştir. 5. Bazı köyler göç almamaktadır.	1. Mahallede yabancılaşmanın daha çok ön planda olduğu görülmektedir. 2. Köye göre genellikle nüfusu fazladır. 3. Mahallede yaşayan insanlar sanayi, hizmet, tekstil, inşaat sektörü vb. olmak üzere çeşitli çalışma alanlarında çalışmaktadır. 4. Eğitim, sağlık, ulaşım vb. hizmetler köye nazaran gelişmiştir. 5. Mahalleler genellikle göç almaktadır.
Yükümlülükler 1. Köyde yaşayanlar herhangi bir vergi vermezler. 2. İçme suyu için ücret ödenmez.	1. Mahallede yaşayanlar çeşitli vergiler ve katılma payları ödemekle yükümlüdürler. 2. İçme suyu için ücret ödenir.

Kaynak: Sağirekmeççi, 2015, s. 36.

Köy adına dava açılan mahkemelerde, köy muhtarı davalı ve davacı olabilirken köy idarelerinin mahalleye dönüştürülmesiyle tüzel kişiliğe sahip olmamasından dolayı mahalle muhtarı davacı ve davalı olamaz. Tüzel kişiliğe sahip köy idareleri yönetim açısından mahalle idaresine göre daha güçlü pozisyonundadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

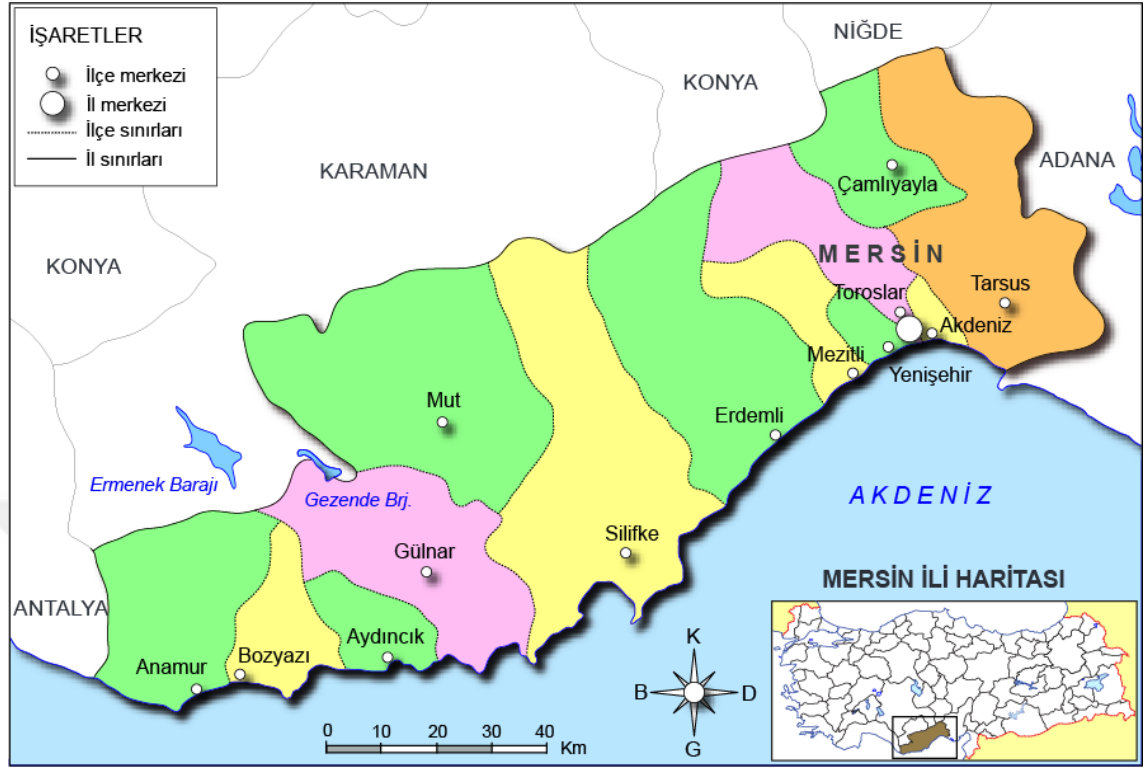
KÖY'DEN MAHALLE'YE DÖNÜŞÜMÜN TARIM VE HAYVANCILIK FAALİYETLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN MERSİN İLİ ÖZELİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

1.MERSİN İLİ HAKKINDA GENEL BİLGİ

Mersin, yerleşim geçmişi tarih öncesi döneme kadar uzanan bir ildir. Yumuktepe'deki arkeolojik araştırmalarda höyüğün 24 katmandan meydana gelmekte ve her bir katmanın bölge tarihine ışık tuttuğu görülmüştür. Yöre Hitit, Pers, Selevkos, Bizans, Selçuklu, Memlûkler, Ramazanoğulları beyliği ve Osmanlı Devleti olmak üzere birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır.

Mersin, uzun tarihsel gelişimine rağmen bir kent olarak 19.yy ortalarında oluşmuştur. Mersin, önceleri Tarsus kazasının, Gökçeli nahiyesine bağlı küçük bir balıkçı köyüdür. 1852 yılında Tarsus'a bağlı nahiye merkezi, 1864 yılında Adana sancağına bağlı kaza merkezi haline getirilmiştir. 1888 yılında Adana'ya bağlı sancak merkezi olmuş ve daha önce bağlı bulunduğu Tarsus, Mersin'in kazası haline getirilmiştir. Mersin, pamuk tarımı ve limandan dolayı sürekli büyüme göstermiş ve nihayetinde bugünkü halini almıştır.

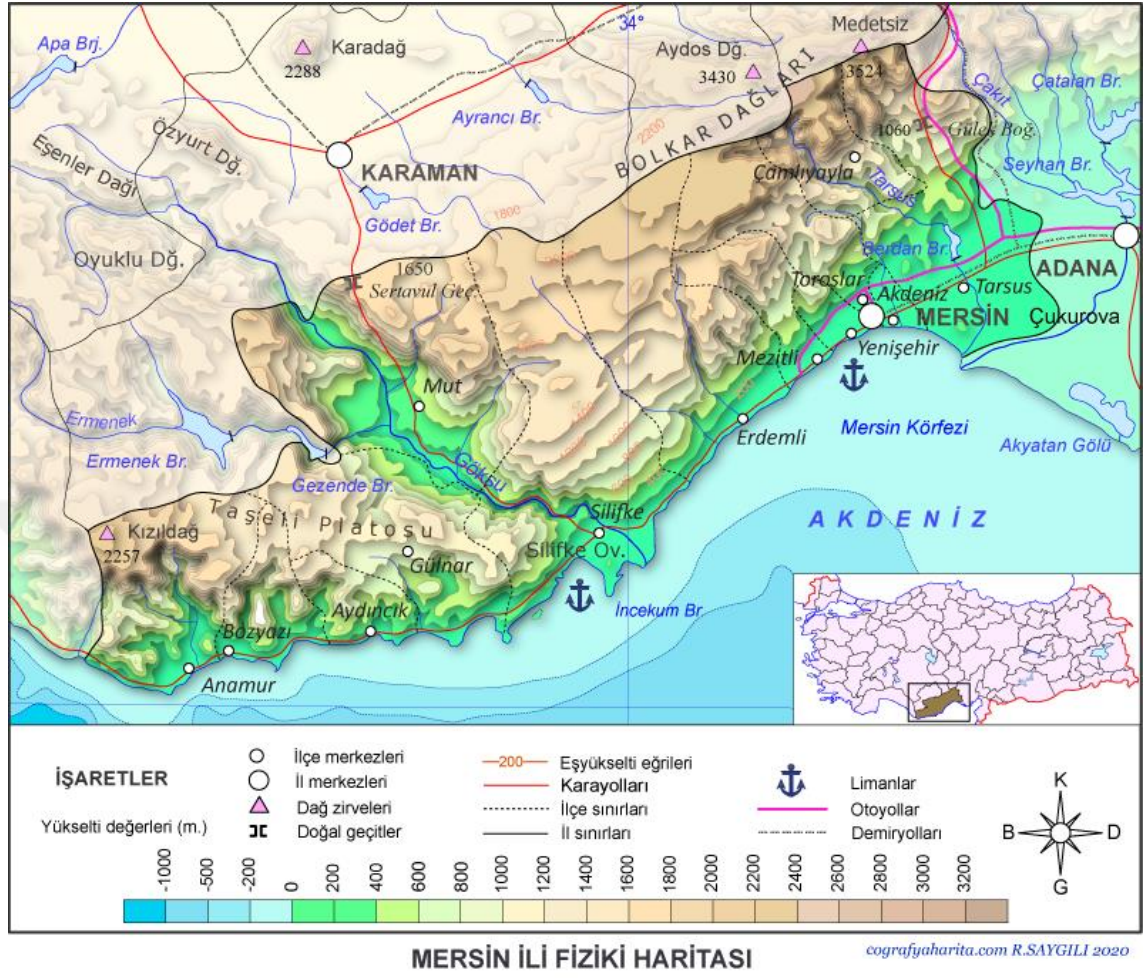
Cumhuriyet döneminde Mersin ve İçel birbirinden bağımsız iki vilayettir. İçel vilayeti 9845 km² yüzölçümüne sahip ve İçel, Mut, Gülnar ve Anamur kazalarından oluşmuştur. Mersin vilayeti 4615 km² yüzölçümüyle birlikte Mersin ve Tarsus kazalarından oluşmuştur. 1933 yılında İçel ve Mersin vilayetleri tek bir vilayet olarak birleştirilmiş ve merkezi Mersin olmak üzere İçel vilayeti oluşturulmuştur. İçel vilayeti 14460 km² yüzölçümüne sahip Mersin, Tarsus, Silifke, Mut, Gülnar ve Anamur kazaları ile birlikte 502 köye sahipti. 1954 yılında Erdemli ilçesi, 1989 yılında Aydıncık, Bozyazı ve Çamlıyayla ilçeleri oluşmuştur. 2002 yılında İçel adı Mersin olarak değiştirilmiştir (Yıldız, 2008: 973-974).

Şekil 2. Mersin İlinin Siyasi Haritası

Kaynak: cografiyaharita.com/turkiye_mulki_idare_hatiralari, 2020.

Türkiye'nin Akdeniz Bölgesi'nde yer alan Mersin ilinin doğusunda Adana ili, kuzeyinde Niğde, Konya ve Karaman illeri, batısında Antalya ili ve güneyinde ise Akdeniz yer almaktadır. Mersin ili 36-37 kuzey enlemleri ve 33-35 doğu boylamları arasında bulunmaktadır (mersin.ktb.gov.tr, 2020). Mersin ili 15.853 km² yüzölçümüne sahiptir (mersin.gov.tr, 2020). Mersin ilinin 13 ilçesi ve 14 belediyesi bulunmaktadır. TÜİK 2020 verilerine göre Mersin ilinin nüfusu 1.868.757'dir. Mersin ilinin kıyı kesimlerinde, yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlı geçen Akdeniz iklimi hâkimdir. Kıyı kesimi lodos, poyraz, meltem ve yıldız rüzgârlarının etkisindedir. Dağlık alanlarında ise kara iklimi hâkimdir ve kışın yağışlar kar şeklinde olmaktadır (Kafalı, 2014: 9).

Şekil 3. Mersin İlinin Fiziki Haritası

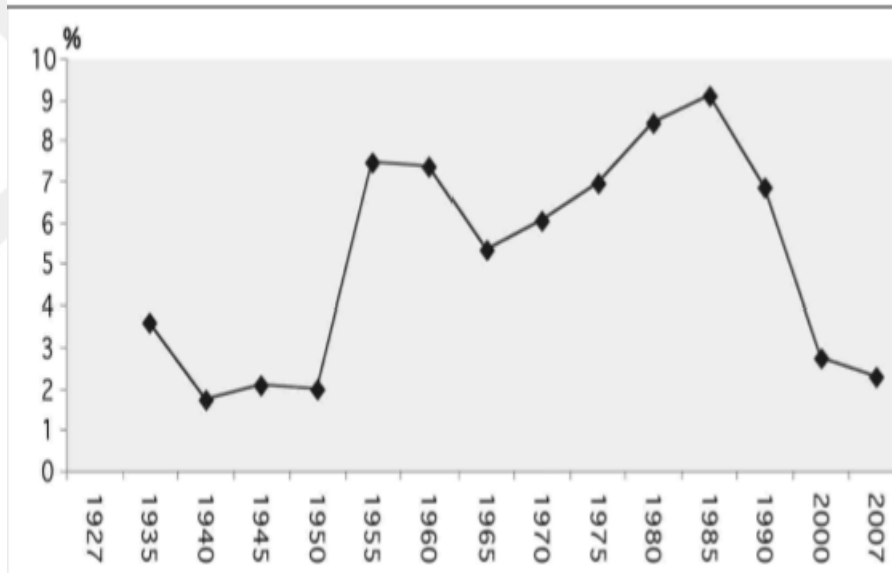
Kaynak: cografyaharita.com/haritalarim/2a-mersin-fiziki-haritasi, 2021.

Mersin ilinin büyük bir kısmını Batı ve Orta Toros Dağları oluşturmaktadır. Toros Dağları Mersin'i İç Anadolu Bölgesi'nden ayırmaktadır. Mersin'in en yüksek kesimi 3624 metre yüksekliğiyle Bolkar dağlarında yer alan Medetsiz tepesidir. Kuzeydoğudan Gülek Boğazı ve kuzeybatıdan Sertavul Geçidiyle İç Anadolu'ya bağlantı mevcuttur. Kuzeydoğudan, kuzeybatı ve güneye doğru gidildikçe yükseltiler azalmaktadır. Ovalar ve hafif eğimli alanlar ise dağların denize uzandığı kesimler ile Silifke ve Tarsus gibi alanlarda gelişmiştir. Mersin ilinin güneybatısında Taşeli Platosu yer almaktadır. Taşeli Platosu yüksek düzlük bir alan olduğundan hayvancılık için uygun bir yerdir.

Tablo 9. Mersin İlinin Nüfus Gelişimi

Yıllar	Kent Nüfusu	Yıllık Nüfus Artış Hızı (%)
1927	21465	-
1935	27620	3,58
1940	30007	1,73
1945	33148	2,09
1950	36463	2,00
1955	50104	7,48
1960	68485	7,34
1965	86692	5,32
1970	112982	6,07
1975	152236	6,95
1980	216308	8,42
1985	314350	9,07
1990	422357	6,87
2000	537842	2,73

Kaynak: Yıldız, 2008, s.979.

Şekil 4. Mersin İlinin Nüfus Artış Hızı

Kaynak: Mehmet Zeydin Yıldız, 'Kasabadan Büyük Kente Mersin'in Kentsel Gelişimini Belirleyen Faktörler' **Mersin Sempozyumu 2008**, Cilt 1, s.979.

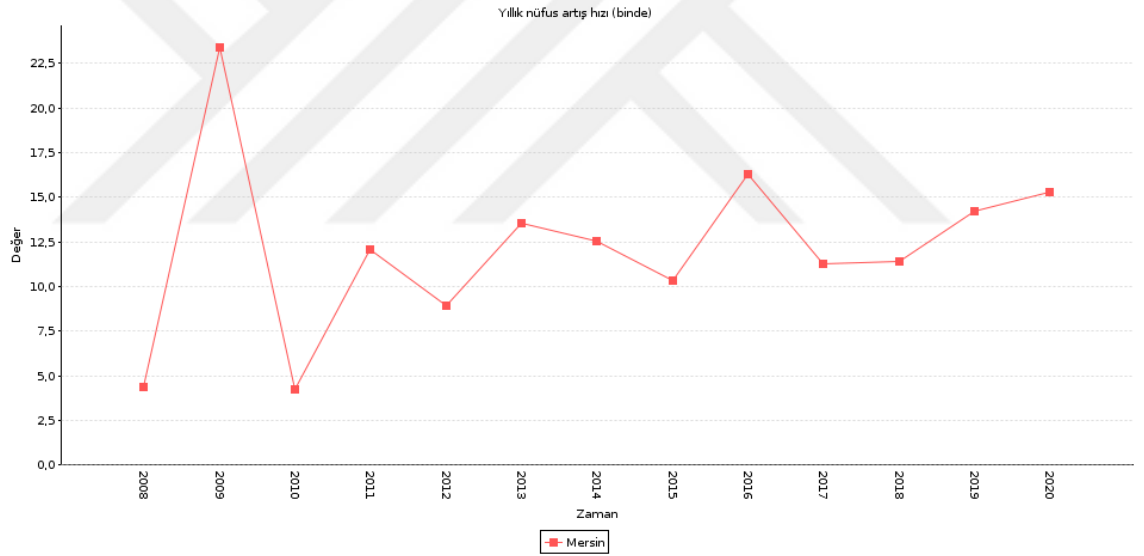
Mersin 1927-1950 yılları arasında demografik açıdan zayıf durumdaydı. Cumhuriyetin ilk döneminde ulusal bir ekonomi oluşturularak yatırımların iç pazarlarda yoğunlaşması sağlanmaya çalışılmıştır. Bir liman kenti olan Mersin ilinin dış pazarlara bağımlı olması nedeniyle, izlenen politikalar kentin gelişmesinde azaltıcı bir rol oynamıştır. 1929 Dünya Ekonomik Buhranı'nın dış ticaret hacmini düşürmesi de negatif bir gelişme olmuştur. II. Dünya Savaşı nedeniyle silah altına alınan erkek nüfus, genel seferberlik ve ekonomik sıkıntılar doğum oranlarını ve insan hareketliliğini

azaltmıştır. Türkiye’de 1950 yılından sonra çok partili yaşama geçilmesi, ithal ikameci kalkınma politikaları izlenmesi, ulaşım sisteminde meydana gelen ilerlemeler, motorlu kara taşıtlarının artması, telefonun yaygınlaşmasıyla haber alma kaynaklarının artması gelişimi beraberinde getirmiştir. 1962 yılından sonra Türkiye’de planlı kalkınma dönemine geçilmesi ülke genelinde olduğu gibi bölge düzeyinde de etkili olmuştur. Mersin’de dokuma tesisleriyle üretim faaliyetleri artmış ve 1956 yılında Seyhan hidroelektrik santralının devreye girmesiyle sanayi alanındaki enerji ihtiyacı büyük bir oranda karşılamıştır. Mersin limanı ile tarım ürünlerinin dış pazarlara aktarılması hızlanmış, limandaki ticari faaliyetlerin artması kentteki nüfusu da etkilemiştir. 1980’li yıllarda küreselleşme süreciyle siyasal, sosyal ve ekonomik dönüşümler yaşanmış, Türkiye 24 Ocak 1980’de liberal ekonomiye geçmiştir. Yaşanan değişimler kentlere göçü hızlandırmıştır. Mersin’e 1980 yılından sonra göçün yaşanması sonucu nüfus artmış ve kentin çevresinde gecekondu bölgeleri oluşmuştur. Mersin ilinin sanayi alanında ön plana dokumacılık ile geçmiştir. GAP projesi ile Güneydoğu Anadolu bölgesinde yaygınlaşan pamuk ekimi sonucu bu alanlarda dokumacılık gelişmeye başlamış, Mersin ilinden dışarıya göçün yaşanmasına neden olmuştur. 1991 yılında yaşanan Körfez Krizi’nden dolayı Irak’a uygulanmış olan ekonomik ambargodan Mersin’de olumsuz etkilenmiştir. 1994 yılında meydana gelen ekonomik kriz ülkenin genelinde olduğu gibi Mersin ilini de olumsuz etkilemiştir. Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yaşanan güvenlik sorunları birçok insanın ülkenin değişik yerlerine göç etmesine neden olmuştur. (Yıldız, 2008: 979-984). Mersin ili bu bölgelerden en fazla göç alan illerin başında yer almaktadır. Suriye’de yaşanan iç karışıklıklar da Mersin ilinin nüfusunun artmasına neden olmuştur.

Tablo 10. Mersin İlinin 2008-2020 Nüfus Gelişimi

Yıllar	Nüfus	Yıllık Nüfus Artış Hızı (binde)
2008	1.602.908	4,36
2009	1.640.888	23,42
2010	1.647.899	4,26
2011	1.667.939	12,09
2012	1.682.848	8,9
2013	1.705.774	13,53
2014	1.727.255	12,51
2015	1.745.221	10,35
2016	1.773.852	16,27
2017	1.793.931	11,26
2018	1.814.468	11,38
2019	1.840.425	14,2
2020	1.868.757	15,28

Kaynak: TÜİK, 2021.

Şekil 5. Mersin İlinin 2008-2020 Nüfus Artış Hızı

Kaynak: TÜİK, 2021.

Mersin ilinin en batısında yer alan Anamur ilçesi merkeze 230 km uzaklıktadır. Yüzölçümü 1.241 km², arazi yapısı engebeli ve dağlıktır. Anamur ilçesinin %60'ı ormanlık alandır ve en önemli akarsuları Dragon Çayı ve Sultansuyu'dur. Anamur ilçesinde muz başta olmak üzere, her türlü sebze ve meyve üretimi yapılmaktadır (mersin.gov.tr/anamur, 2021).

Mersin il merkezine 220 km uzaklıkta yer alan Bozyazı ilçesinin yüzölçümü 566 km² dir. Genellikle dağlık ve engebeli bir arazi yapısına sahiptir. Sini Çayı ve Aksaz

Çayı önemli akarsularıdır. Yerfıstığı ve narenciye üretimi yapılmakta olup, son zamanlarda seracılıkla birlikte muz üretimi de önem kazanmıştır.

Mersin il merkezine 173 km uzaklıkta olan Aydıncık ilçesi engebeli ve dağlık bir arazi yapısına sahiptir. Çeşitli yaylalar bulunmakta ve tarıma elverişli bölge kıyından 3-5 km kuzeye doğru devam eden alan içerisinde yer almaktadır. Menekşe ve Soğuksu önemli akarsularıdır. Aydıncık ilçesinde seracılık yapılmakta ve özellikle salatalık üretimi öne çıkmaktadır (mersin.gov.tr/aydincik, 2021).

Mersin il merkezine 165 km uzaklıkta yer alan Mut ilçesinde Akdeniz ikliminin yanı sıra karasal ikliminin de görülmesi birçok meyve ve sebze yetiştirilmesini sağlamıştır. Zeytin, kayısı, erik ve incir en çok üretilen tarım ürünleri arasında yer almaktadır (mut.bel.tr/ekonomik-yapi, 2021).

Mersin il merkezine 150 km uzaklıkta olan Gülnar ilçesinin yüzölçümü 1769 km²'dir. Denizden yüksekliği 950 metre olup, Taşeli Platosu üzerinde yer almaktadır (mersin.gov.tr/gulnar, 2021). Buğday ve nohutla birlikte elmada yetiştirilmektedir.

Mersin il merkezine 80 km mesafede bulunan Silifke ilçesinin yüzölçümü 2943 km²'dir (mersin.gov.tr/silifke, 2021). Kıyı kesimde yazları sıcak ve kurak; kışları ılık ve yağışlıdır. Kıyından iç kesimlere doğru yükseldikçe sıcaklık değerlerinin değişmesiyle yazları serin, kışları ise soğuk ve kar yağışlı olur (silifke.bel.tr/silifke/ilcemiz/cografi-yapi, 2021). Göksu Irmağı'nın alüvyonlarla oluşturduğu ova ve ovanın üzerinde yapılan tarımsal üretim Silifke ilçesini öne çıkarır. Kıyı kesimde çilek, limon, portakal, mandalina, zeytin, yerfıstığı, domates, buğday, nohut, keçiyoynuzu ve kıyından iç kesimlere doğru gidildikçe erik, kayısı, elma, üzüm, nar, incir, ceviz ve badem üretilmektedir. Kivi, avokado gibi tropik tarım ürünlerde yetiştirilmektedir (silifke.gov.tr/cilek, 2021).

Mersin iline 37 km uzaklıkta bulunan Erdemli ilçesinin yüzölçümü 2078 km²'dir. Narenciye üretiminin büyük kısmı burada gerçekleşmektedir (mersin.ktb.gov.tr/erdemli, 2021).

Denize yüksekliği 1430 m olan Çamlıyayla ilçesinin yüzölçümü 811 km² dir. Arazi yapısı dağlık ve ormanlıktır. Yalamık Çayı ve Cehennem Deresi başlıca akarsularıdır. Üzüm ve kiraz üretilir (mersin.gov.tr/camliyayla, 2021).

Tarsus ilçesinin yüzölçümü 2240 km² dir. Yörede kıyıdan kuzeye doğru çıkıldıkça Akdeniz ikliminin yerini karasal iklim almaktadır. Kiraz ve üzüm burada üretilen tarım ürünlerinin arasında yer almaktadır.

Mersin il merkezine 11 km uzaklıkta yer alan Mezitli ilçesinin yüzölçümü 515.79 km² ve rakımı 5 m'dir. Bitki örtüsü 500-600 m'ye kadar maki olmakta, yükseklik arttıkça meşe, kızılçam, karaçam, sedir ve ardıç ağaçları görülmektedir.

Düz bir arazi üzerine kurulan Akdeniz ilçesinin yüzölçümü 304 km² dir (mersin.gov.tr/Akdeniz, 2021). 1783 km² yüzölçümüyle Toroslar Mersin ilinin diğer bir ilçesidir. İlin en küçük ilçesi ise Yenişehir ilçesidir.

2.MERSİN İLİNDE TARIM VE HAYVANCILIK FAALİYETLERİ

Toros dağlarının Akdeniz'e bakan yamaçlarında Paleolitik Çağ'dan itibaren yerleşmeler bulunmuştur. Neolitik Çağ'da Avrupa'ya tarım ve hayvancılık bu bölgeden yayılmış ve ilk zeytin burada yetiştirilmiştir. Mersin Yumuktepe'de Neolitik Çağ'da buğday tarımı yapılmış olup; mercimek, bezelye, incir de yetiştirilmiştir. Tarımsal faaliyetlerinin yanı sıra koyun ve keçinin evcilleştirilmesine rastlanmıştır. Mersin ve çevresinde madenin keşfi ve kullanımı ile birlikte ticari faaliyetler artmıştır. Kalkolitik Çağ'da çanak çömlekle sıklıkla karşılaşmıştır. Mersin ve çevresinde yapılmış olan kazılar Tunç Çağı'nda Mersin-Yumuktepe ve Tarsus-Gözlükule'nin Doğu Akdeniz ile Ege uygarlıkları arasında önemli bir ticari ağının parçası olduğunu göstermiştir (Bahar, 2018: 56-60).

Tarıma oldukça elverişli olan ovalar Mersin-Adana sınırından başlayıp Silifke'ye kadar uzanmaktadır. Bozyazı, Aydınçık ve Anamur ovaları da birbirinden ayrı olarak gelişmiştir. Mut ilçesinde yer alan düzlükler de Göksu Irmağı'nın etkisiyle gelişmiştir. Mersin ilinin en büyük akarsuları Göksu Irmağı ve Tarsus (Berdan) Çayı'dır. Gezende ve Berdan Barajı ve çok sayıda sulama amaçlı yapılmış göletler bulunmaktadır (mersin.ktb.gov.tr, 2021). Mersin ili orman bakımından çok zengin olup; Tarsus'dan Anamur'a kadar olan kıyı alan makilerle kaplıdır. 600 metre yüksekliğe kadar olan alanlarda meşe, sakız sandal ağaçları bulunmaktadır. Daha yüksek kesimlerde ise çeşitli çam ve sedir ağaçları bulunmaktadır (Kafalı, 2014: 6).

Tablo 11. Mersin İli 2004-2013 Tarım Alanı ve Üretim Miktarı

Yıllar	Toplam İşlenen Tarım Alanı (hektar)	Tahıllar ve Diğer Bitkisel Üretim Miktarı (ton)	Örtü Altı Sebze ve Meyve Üretim Miktarı (ton)
2004	322.863	693.224	710.710
2005	305.784	782.252	747.480
2006	307.504	950.577	852.822
2007	286.953	799.393	862.212
2008	269.474	761.950	903.501
2009	270.652	733.823	907.795
2010	262.970	618.556	876.325
2011	296.172	726.658	1.095.761
2012	281.234	775.504	1.098.250
2013	275.191	824.565	1.037.445

Kaynak: TÜİK, 2021.

Mersin ilinde 2004-2013 yılları arasında toplam işlenen tarım alanı büyük bir farklılık olmamakla birlikte düşüş göstermiştir. İşlenen tarım alanlarında tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin üretim miktarında dalgalanmalar görülmekle birlikte; örtü altı sebze ve meyve üretiminde artış yaşanmıştır.

Deniz seviyesinden 2000 m'ye kadar alanlarda çilek yetiştirilmektedir (Altınbıçak, 2019: 367). Çilek -10 dereceye kadarki koşullarda yetiştirilmektedir ve toprak yapısı kumlu, hafif topraklardır (arastirma.tarimorman.gov.tr, 2021). Yüksek sıcaklık ve neme ihtiyaç duyan muz meyvesi -3 derecenin altında yetiştirilmemektedir ve toprak yapısı kumlu, killidir (milliyet.com.tr/turkiye-muz-uretim-haritasi, 2021). Sıcak, nemli ve sıfır derecenin altında yetişmeyen limon humuslu, kumlu ve killi topraklarda yetiştirilmektedir (milliyet.com.tr/turkiye-limon-uretim-haritasi, 2021). Greyfurt, mandalina ve portakal da sıcak iklimde yetişen meyvelerdir. Turunçgiller gibi sıcak iklim özelliğe sahip olmayan kayısı -35 derece kadar soğuğa dayanan bir meyvedir. (milliyet.com.tr/turkiye-kayisi-uretim-haritasi, 2021).

Mersin ilinde 2010-2013 yılları arasında çilek üretiminde duraklama yaşanmış, ancak muz üretiminde artış yaşanmıştır. 2013 yılında çilek üretimi 61249 ve muz üretimi 160315 ton olmuştur. 2010-2013 yılları arasında limon, greyfurt, mandalina ve portakal üretiminde dalgalanmalar yaşanmıştır. 2013 yılında limon üretimi 407401, greyfurt 23320, mandalina 26870 ve portakal 26987 tondur. 2010-2013 yılları arasında kayısı, yenidünya, kiraz, şeftali, erik, nar, keçiboynuzu ve badem üretiminde dalgalanmalar olmuştur. 2013 yılında kayısı üretimi 94055, yenidünya 4695, kiraz

14107, şeftali 53593, erik 37327, nar 30370, keçiboynuzu 7775 ve badem 8835 tondur. Biber, domates, patlıcan ve salatalık üretiminde 2010-2013 yılları arasında dalgalanmalar yaşanmıştır. 2013 yılında biber üretimi 201411, domates 242290, salatalık 141243 ve patlıcan 67194 tondur. Tahıl üretiminde 2010-2013 yılları arasında dalgalanmalar görülmüş ve 2013 yılında tahıl üretimi 582135 ton olarak gerçekleşmiştir (TÜİK, 2021).

Tablo 12. Mersin İli 2004-2013 Küçükbaş ve Büyükbaş Hayvan Sayısı

Yıllar	Küçükbaş Hayvan Sayısı	Büyükbaş Hayvan Sayısı
2004	628.081	83.813
2005	641.285	84.527
2006	651.000	82.415
2007	595.573	90.156
2008	571.043	84.689
2009	489.309	90.425
2010	794.497	103.646
2011	910.043	102.933
2012	1.053.634	126.807
2013	1.053.705	127.786

Kaynak: TÜİK, 2021.

Mersin ilinde 2004-2013 yılları arasında küçükbaş hayvan sayısı izlendiğinde 2009 yılına kadar büyük bir farklılık olmamakla birlikte, 2009 yılından sonra bir artış yaşandığı görülmüştür. Büyükbaş hayvan sayısında ise yıllara oranla bir farklılık olmamıştır.

3. İDARİ DÖNÜŞÜM SONRASINDA TARIM VE HAYVANCILIĞIN DURUMU

Mersin ili yüzölçümünün %26'lık kısmında tarımsal üretim yapılmaktadır. İlin yaklaşık %52'si ormanlık alan olup, bitki örtüsü maki ve kızılçam'dır. Yüksek kesimlerde meşe ağaçlarına rastlanmaktadır. Kıyı kesimlerde turunçgil, muz ve sebzecilik yaygındır (Cebeci ve Akın, 2014: 123).

Türkiye'nin toplam limon üretiminin %53'ü, toplam muz üretiminin %61'i, toplam yaş meyve üretiminin %12'si ve toplam çilek üretiminin de %35'i Mersin'de gerçekleştirilmektedir (mersin.gov.tr, 2020).

Tablo 13. 2019 Yılı Türkiye Sıralamasına Giren Mersin İli'nde Yetiştirilen Ürünler

Sıra No	Ürünler	Üretim (Ton)		Türkiye Sıralaması
		Türkiye	Mersin	
1	Muz	548.523	333.999	1
2	Limon	950.000	500.445	1
3	Yeni Dünya	16.170	10.740	1
4	Keçiboynuzu	16.256	6.941	1
5	Çilek	486.705	168.654	1
6	Badem	150.000	22.929	1
7	Erik	317.946	57.477	1
8	Kabak (sakız)	447.830	175.853	1
9	Bakla (taze)	40.068	7.395	1
10	Şeftali	685.973	113.795	2
11	Patlıcan	822.659	152.785	2
12	Salatalık	1.916.645	241.954	2
13	Greyfurt	249.185	25.611	2
14	Biber	2.625.669	312.034	2
15	Kayısı	846.606	140.301	2
16	Avokado	4.209	699	2
17	Nar	559.171	87.239	2
18	Brokoli	80.920	11.742	2
19	Nektarin	144.604	29.316	3
20	Mandalina	1.400.000	171.824	3

Kaynak: mersin.gov.tr/tarim-kenti, 2020.

Mersin ilinde hayvan yetiştiriciliği kapsamında küçükbaş hayvancılık genellikle bitkisel üretime uygun olmayan alanlarda yapılan bir faaliyettir (Harunoğuları ve Polat, 2018: 81). Mersin Valiliği'nden alınan 2019 yılına ait verilere göre, toplam küçükbaş hayvan sayısı 1.695.174'tür. Bunun 919.519'u keçiyken diğer kalan kısmı koyundur. Büyükbaş hayvan küçükbaş hayvana göre fazla yetiştirilmemekle birlikte büyükbaş hayvan sayısı toplamında 130.557'dir. Kanatlı hayvan sayısı ise toplam 21.225.652'dir.

Tablo 14. Mersin İli 2014-2020 Tarım Alanı ve Üretim Miktarı

Yıllar	Toplam İşlenen Tarım Alanı (hektar)	Tahıllar ve Diğer Bitkisel Üretim Miktarı (ton)	Örtü Altı Sebze ve Meyve Üretim Miktarı (ton)
2014	260.533	758.475	1.209.683
2015	251.676	744.490	1.223.858
2016	253.276	728.944	1.322.917
2017	237.994	738.913	1.532.391
2018	200.233	655.796	1.591.653
2019	186.071	580.273	1.637.065
2020	179.455	561.829	1.584.188

Kaynak: TÜİK, 2021.

Mersin ilinde 2014-2020 yılları arasında toplam işlenen tarım alanında düşüş

görülmektedir. İşlenen tarım alanlarında tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerinin üretim miktarında düşüş olmakla birlikte, örtü altı sebze ve meyve üretiminde artış yaşanmıştır. Mersin’de 2014-2018 yılları arasında çilek üretiminde artış yaşanmıştır. 2018 yılında çilek üretimi 87379 tondur. Muz üretimi artmış ve 2018 yılında 267486 tona ulaşmıştır. Limon üretiminde 2014-2018 yılları arasında artış yaşanmış, greyfurt, mandalina ve portakal üretiminde dalgalanmalar olmuştur. 2018 yılında limon üretimi 656440, greyfurt 28728, mandalina 113459 ve portakal 36823 tondur. Kayısı, kiraz, şeftali, keçiboynuzu ve badem üretiminde 2014-2018 yılları arasında dalgalanmalar yaşanırken, erik, yenedünya ve nar üretiminde artış meydana gelmiştir. 2018 yılında kayısı üretimi 89300, kiraz 14770, şeftali 111499, keçiboynuzu 6730, badem 14141, erik 53895, yenedünya 10439 ve nar 83159 ton olmuştur. Biber, domates, salatalık ve patlıcan üretiminde dalgalanmalar yaşanmıştır. 2018 yılında biber üretimi 218188, domates 394268, salatalık 214993 ve patlıcan 113156 tondur. Tahıl üretimi 2014-2018 yılları arasında düşüş yaşanmış ve 2018 yılında tahıl üretimi 406358 tondur (TÜİK, 2021).

Tablo 15. Mersin İli 2014-2020 Küçükbaş ve Büyükbaş Hayvan Sayısı

Yıllar	Küçükbaş Hayvan Sayısı	Büyükbaş Hayvan Sayısı
2014	1.302.962	108.390
2015	1.315.758	104.677
2016	1.296.313	101.833
2017	1.321.761	115.120
2018	1.370.420	115.506
2019	1.695.174	130.557
2020	1.839.189	132.919

Kaynak: TÜİK, 2021.

Mersin ilinde 2014-2020 yılları arasında küçükbaş hayvan sayısında duraklamalar görülmekle birlikte, 2018 yılından sonra artış yaşanmıştır. Büyükbaş hayvan sayısında ise az da olsa bir artış söz konusudur.

4.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE TEKNİĞİ

Bu bölümde köy idarelerinin günümüze kadar temel geçim kaynakları olan tarım ve hayvancılığın köyden mahalleye dönüşüm sürecinden nasıl etkilendiğinin tespitine yönelik bir araştırma yapılmıştır. Araştırma nitel özellik taşımakta ve esasen yapıldığı yerdeki durumu detaylı olarak yansıtmaktadır. Araştırma ülkenin tarım ve hayvancılık alanında önemli bir yöreni olarak nitelenebilecek olan Mersin İli’nde yapılmıştır. Bölüm

kapsamında araştırmanın problemi, amacı, önemi, kapsam ve sınırlılıkları, araştırma deseni ve veri toplama yöntemi hakkında bilgi verilmiş, bulgular ortaya koyulmuştur.

4.1. Problem ve Araştırma Soruları

Araştırmanın temel sorusu/problemi ‘Köyden mahalleye dönüşüm süreci tarım ve hayvancılığı nasıl etkilemiştir?’ şeklinde ifade edilebilir. Bu temel soru bağlamında araştırma kapsamında ‘Yerleşimler ‘köy idaresi’ iken tarım ve hayvancılık faaliyetleri nasıldı?’ ve ‘Yerleşimler ‘mahalle’ye dönuştükten sonra bu faaliyetlerde bir değışim olmuş mudur?’ alt sorularına cevap aranmıştır.

4.2. Amaç ve Önem

Bu araştırmanın amacı kırsal yerleşim yerlerinin geçim kaynakları olan tarım ve hayvancılığın, köyden mahalleye dönüşüm sürecinden nasıl etkilendiğini ortaya koymaktır. Tarım ve hayvancılık Türkiye ekonomisinin kritik sektörleridir. Bu alanlardaki gelişim milli menfaatleri için önem arz etmektedir. Araştırmanın önemi buradan gelmektedir.

4.3. Kapsam ve Sınırlılıklar

Araştırmanın kapsamında öncelikle Mersin ilindeki muhtarlar ile tarım ve hayvancılıkla uğraşan mahalle sakinleri ile görüşülmüştür. Araştırma Anamur, Bozyazı, Aydıncık, Mut, Silifke ve Erdemli ilçeleri ile sınırlandırılmıştır. Anamur, Bozyazı, Aydıncık, Mut, Silifke ve Erdemli ilçelerinin seçilme sebebi tarım ve hayvancılıkta Mersin ilinde öne çıkan ilçeler olmasıdır. Seçilen muhtarların ortak özelliğı hem köy idaresinde hem de mahallede muhtarlık yapmış olmalarıdır. Böylece idari değışimin etkileri hakkındaki bilgiler bu süreci bilfiil yönetici olarak yaşayan kişilerden alınmıştır. Bu özelliğı sahip 7 muhtar ile tarım ve hayvancılık ile uğraşan 8 kişi ile mülakat yapılmıştır. Mülakat yapılan bu kişiler seçilen mahallelerde tarım ve hayvancılıkta önde gelen çiftçilerdir.

Araştırma kapsamında ayrıca konu ile ilgili kamu yöneticileriyle de mülakatlar yapılmıştır. Kamu yöneticileri ile mülakat yapılan kurumlar; Tarım ve Orman İlçe Müdürlükleri (Anamur, Bozyazı, Aydıncık, Mut, Silifke ve Erdemli), Mersin Büyükşehir Belediye Başkanlığı, İlçe Belediyeleri (Anamur, Bozyazı, Aydıncık, Mut,

Silifke ve Erdemli), Mersin Ticaret ve Sanayi Odası ve Mersin Ticaret Borsası'ndan oluşmaktadır. Kamu yöneticileri 5 Tarım ve Orman İlçe müdürü, 1 Tarım ve Orman İlçe müdürü (vekil), 1 Mersin Büyükşehir Tarımsal Hizmetler, Eğitim ve Kooperatifler şube müdürü, 1 Mersin Büyükşehir Tarımsal Yapılar şube müdürü (vekil), 1 ilçe belediye başkanı, 5 ilçe belediye başkan yardımcısı, 2 ilçe belediye başkanı (temsilen), Mersin Ticaret ve Sanayi Odası temsilen yaş sebze ve meyve komisyon üyesi, Mersin Ticaret Borsası'nı temsilen genel sekreter ile mülakat gerçekleştirilmiştir. Böylece yaşanan değişim ilgililerden detaylı bilgi alınarak tüm boyutlarıyla ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

4.4. Araştırma Deseni

Araştırma, nitel araştırma desenlerinden 'örnek olay' şeklinde tasarlanmıştır. Nitel araştırma desenleri arasında yaygın olarak kullanılan 'örnek olay', araştırma konusu olay veya olguyu birçok veri kaynağı kullanarak kendi bağlamında araştıran bir yaklaşımdır (Gürbüz ve Şahin, 2018: 413). Örnek olay yönteminde güncel bir olgu, olay, durum veya birey incelenmektedir (Sönmez ve Alacapınar, 2017: 104). Örnek olay yönteminde veri toplama araçları mülakat, gözlem ve doküman analizleri kullanılabilir (Çoşkun, Altunışık ve Yıldırım, 2017: 73). Örnek olay araştırması tekli yada çoklu örnek olay araştırması şeklinde olabilir. Tek ögeli örnek olay araştırmasında araştırmacı, bir konuya odaklanıp ve bu konuyla ilgili bir olay yada kişi seçip bu konuya yönelik araştırma yapmaktadır. Çoklu örnek olay araştırması ise araştırmacı bir konuya odaklanıp bu konuyla ilgili birkaç olay yada kişi seçip bu konuya yönelik araştırma yapmaktadır (Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, 2015: 301). Bu çalışmada çoklu örnek olay tercih edilmiştir. Yerleşimlerin köyden mahalleye dönüşümüne odaklanılıp, tarım ve hayvancılıkla ilgili durumuna açıklanmasına yönelik bir araştırma yapılmıştır. Tarım ve hayvancılık faaliyetlerindeki değişim araştırma kapsamında edinilen veriler ve yapılan mülakatlar sonucunda incelenerek raporlaştırılmıştır.

4.5. Veri Toplama Yöntemi

Tez kapsamında bir nitel araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında mülakatlar yapılmıştır. Mülakat, iki yada daha fazla sayıda insan arasında, belli bir amaç etrafında soru-cevap biçiminde bir veri toplama yöntemidir (Çoşkun, Altunışık ve

Yıldırım, 2017: 99). Araştırmada mülakat türlerinden yarı yapılandırılmış mülakat yöntemi uygulanmıştır. Bu mülakat yönteminin uygulanmasının nedeni soruların doğru anlaşılmasını sağlama, soruların içten cevaplanacağına olan inanç ve kapsamlı bilgi edinmektir.

Araştırmanın kapsamında Anamur, Bozyazı, Aydıncık, Mut, Silifke ve Erdemli ilçelerindeki hem köy idaresi iken hem de mahalle iken muhtarlık yapan 7 kişi, tarım ve hayvancılık faaliyetleri ile uğraşan 8 kişi ve ifade edilen ilçelere il merkezinin de yer alması sonucu 18 kamu yöneticisi ile mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Böylece konu ile ilgili detaylı verilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Önceden hazırlanan soruları cevaplandırmaları için kişilere yeterli bir süre verilmiş ve mülakat sonucunda elde edilen veriler MAXQDA 2020 programına aktarılmıştır. Bilgisayar destekli analiz yapılmış, verilerin analizinde betimsel ve içerik analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Doküman bazlı nitel veri analizi yapılırken TÜİK verilerinden faydalanılmıştır.

4.6. Araştırmanın Bulguları

Araştırma kapsamında hem köy idaresinde hem de mahallede muhtarlık yapmış olan 7 kişi, tarım ve hayvancılık ile uğraşan 8 kişi ve kamu kurumlarında görev alan 18 kişi ile yarı yapılandırılmış mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Mersin ili, Anamur, Bozyazı, Aydıncık, Mut, Silifke ve Erdemli ilçelerinden elde edilen veriler doğrultusunda bulgulara ulaşılmak istenmiştir. 6360 sayılı Kanun ile köy idarelerinin mahalleye dönüşümü şeklinde gerçekleşen değişim Mersin ilinde de uygulanmıştır. Ayrıca tarım ve hayvancılık olarak iklimin ve yer şekillerinin uygun olması ve verilere erişme olanağı olmasından dolayı Mersin ili araştırmada özellikle seçilmiştir.

Araştırmanın temel sorusu/problemi ‘Köyden mahalleye dönüşüm süreci tarım ve hayvancılığı nasıl etkilemiştir?’ şeklinde ifade edilebilir. Bu temel soru bağlamında araştırma kapsamında ‘Yerleşimler ‘köy idaresi’ iken tarım ve hayvancılık faaliyetleri nasıldı?’ ve ‘Yerleşimler ‘mahalle’ye döndükten sonra bu faaliyetlerde bir değişim olmuş mudur?’ alt sorularına cevap aranmıştır. Mülakatlarda yöneltilen daha detaylı sorular esasen bu temel soru ve alt sorulara dayanmıştır. Mülakatlardan alınmak istenen bilgi esasen bu bağlamda değerlendirilmelidir. Alınan bilgiler araştırmanın odaklandığı hususlara değindiği ölçüde önem arz etmektedir ki zaten veri analizinde bu düşünce ön

planda tutulmuştur. Değişim okunmaya çalışılmıştır.

Mülakatlar yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan, muhataplardan konu (araştırma problemi) hakkında detaylı bilgi almaya yönelik olarak hazırlanmış, sorulara göre yapılmıştır. Mülakatlar sonucunda elde edilen veriler MAXQDA 2020 programı ile analiz edilmiştir. Böylece muhtarlar, tarım ve hayvancılık ile uğraşan mahalle sakinleri ve kamu yöneticileri ile yapılan mülakat sonucu toplanan veriler derinlemesine incelenmiştir. Ham veriler ayıklanarak gerekli kısımlar, yani araştırmanın temel sorusu ve alt sorularıyla ilgili olan kısımlar ele alınmıştır.

Bu faaliyet sonucunda üç tema ve on iki alt kod belirlenerek kodlama işlemi yapılmıştır. Yukarıda da belirtildiği gibi araştırma kapsamında yaşanan idari değişimin izleri tarım ve hayvancılık özelinde detaylı olarak takip edilmiştir. Bu bağlamda mülakat verileri irdelenerek konuyu daha da netlik kazandırılmaya çalışılmıştır. Bilgiler sınıflandırılmış (temalar) ve daha sonra alt sınıflandırma da (alt kod sistemi) yapılmıştır.

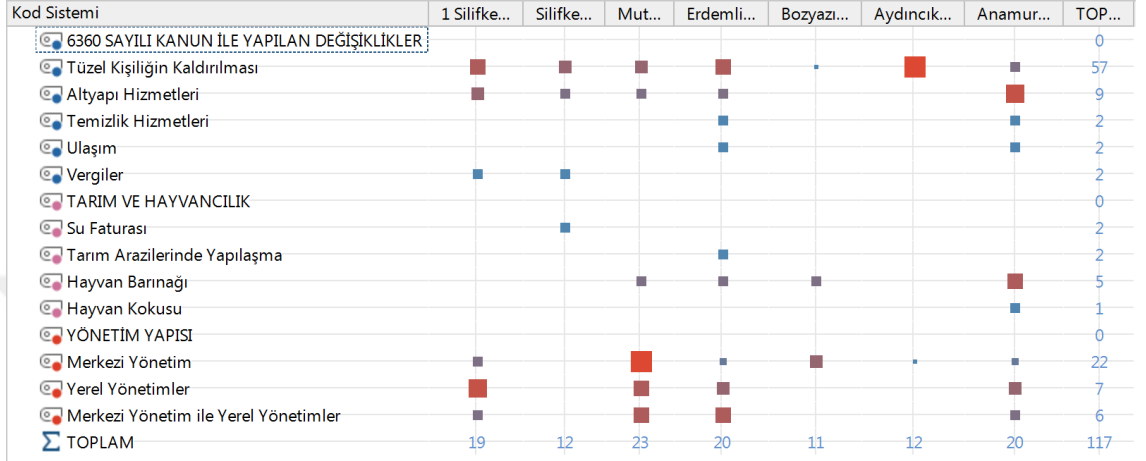
Tablo 16. Tema ve Alt Kod Sistemi

6360 Sayılı Kanun ile Yapılan Değişiklikler	Tüzel Kişiliğin Kaldırılması
	Altyapı Hizmetleri
	Temizlik Hizmetleri
	Ulaşım
	Vergiler
Tarım ve Hayvancılık	Su Faturası
	Tarım Arazilerinde Yapılaşma
	Hayvan Barınağı
	Hayvan Kokusu
Yönetim Yapısı	Merkezi Yönetim
	Yerel Yönetimler
	Merkezi Yönetim ile Yerel Yönetimler

4.6.1. Muhtarlarla yapılan mülakatlar ve erişilen bulgular

Demografik verilere bakıldığında mülakata katılan muhtarların 49-66 yaş aralığında ve erkek olduğu görülmektedir. 1 muhtar bekar, diğer muhtarlar evli olup sahip oldukları çocuk sayıları 2-6 arasındadır. 3 muhtar ilkokul, 3 muhtar lise ve 1 muhtar ise yüksek okul mezunudur. Muhtarlar ile yapılan mülakat sonucu MAXQDA 2020 programına aktarılan 7 belgede, temalarda yer alan alt kodlarından hangisine daha çok vurgu yapıldığı ortaya çıkarılmıştır. MAXQDA 2020 programının ‘Görsel Araçlar’ butonunda yer alan ‘Kod Matrisi Tarayıcısı’ sekmesi kullanılarak alt kodlara ilişkin ifade

sıklıkları gösterilmiştir. Alt kodlar ait olduğu temanın renginde gösterilmiştir. Kodların karşısında yer alan karelerin büyüklüğü kodların işaretlenme sıklığını göstermektedir. Böylece yoğun vurgu yapılan konular belirlenebilmektedir.

Şekil 6. Muhtarlarla Yapılan Mülakat Sonucu Tema ve Alt Kodların Gösterimini Sağlayan Kod Matris Tarayıcısı

Şekil 6’da muhtarlarla yapılan mülakat sonucu tema ve alt kodların gösterimini sağlayan Kod Matris Tarayıcısı verilmiştir. 6360 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikler temasının beş kodu vardır. En fazla kodlama tüzel kişiliğin kaldırılması alt koduna yapılmıştır. Bu durum konunun muhtarlar açısından hassasiyetini göstermektedir. Tarım ve hayvancılık temasının dört alt kodu vardır. En fazla kodlama hayvan barınağı alt koduna yapılmıştır ki böylece bu konuda bir sorun olduğu dikkatleri çekmektedir. Yönetim yapısı temasının üç tane alt kodu vardır. En fazla kodlama merkezi yönetim alt kodudur. Bu bağlamda merkezi yönetimin pozisyonuna bakılması gerektiği anlaşılabılır ki mülakat metinlerinde konu daha da açığa çıkmaktadır.

Araştırma kapsamında verilerin analizinde MAXQDA 2020 programının ‘Görsel Araçlar’ butonunda, en son sekmede yer alan ‘Kelime Bulutu’ sekmesi tıklanmış ve ‘Etkinleştirilmiş Belgeleri Ekle’ ile de belgelerde en sık kullanılan kelimeleri gösteren kelime bulutu ortaya çıkarılmıştır.

6360 sayılı Kanun ile köylerin tüzel kişiliğın kaldırılması sonucu bütçelerinin olmadığını ve dolayısıyla işlerini kendilerinin yapamadıkları dile getirilmişlerdir:

Bir bütçemiz vardı. Gelir ve giderimizi ona göre düzenliyorduk (AD, 56). Eskiden bütçemiz vardı. Mahallemizin bazı giderlerini kendimiz karşılar iken; tüzel kişiliğimiz kaldırıldığı için bu işleri kendimiz yapamıyoruz (CY, 58).

Muhtarlar 6360 sayılı Kanun ile getirilen değişiklik sonrasında altyapı hizmetlerinde gereken çalışmaların yapılmadığını belirtmişler; ödemekle yükümlü olunan vergilere değinmişler; ev yapımındaki prosedürün değişmesiyle bunun maliyetli olmasından yakınılmışlardır:

Önceden tüzel kişiliğimiz vardı. Bütçemiz vardı. Köyün işlerini yapardık. Şimdi ise işler yapılsın diye zamanın gelmesini bekliyoruz. Eski düzen olmalı. Çünkü yeni düzende bütçe yok, alt yapı, yol çalışmaları yapılmıyor. Halkın ödemesi gereken vergiler çıktı. Tüzel kişilik elimizden alınınca fonksiyonumuz da kalmadı. Belediyeye geçti (EK, 54). Alt yapı zaten yok bizim mahallelerde yıllardır istiyoruz dilekçe veriyoruz hiçbirini yapılmadı. Emlak vergisi yok mahallelerde şuan da yok ama olacak ilerde belki (İY, 66). Eskiden köyümüze ev yaparken muhtarlığın görüşü alınarak ev yapılırken şimdi mahalleye dönüşüm neticesinde ilgili belediyeden ve kurumlardan izin almak gerekiyor. Sonunda da iki ev parasına bir ev yapabiliyoruz (AÖ, 49).

6360 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle ile bazı altyapı hizmetlerinin, yolların yapılması ve mahalle aralarının çamur olmasına izin verilmemesi; mahalle olması nedeniyle çöp bidonlarının koyulması ve temizlik hizmetlerinin yerine getirilmesi; ulaşım hizmetlerinin gerçekleştirilmesi ve koyulan duraklar mahalle yönetiminin avantajları olarak belirtilmiştir:

Mahalleye dönüşüm neticesinde iyilikleri de oldu. Bazı yollarımız yoktu. Yollar yapıldı. Çamur olan mahalle aralarına parkeler döşendi. Mahallemizin çöpi belediye tarafından alındı. Yol kenarlarına yolcu bekleme durakları yapıldı (AÖ, 49). Yolu olmayan yerlere yol, yolu olan yerlere asfalt olmuştur. Mahalle aralarındaki yollar parke döşenerek çamurdan kurtarılmıştır. Yine yol kenarlarına çöp bidonları konulmuştur. Yol kenarlarına duraklar yapılarak yağmurdan ve güneşten korunmuş olduk (CY, 58).

Genel itibariyle köy idaresinin avantajlarından bahsedilmiş, mahalle yönetimin dezavantajları dile getirilmiştir. Belediyeler arasında yetki karmaşası yaşandığı, büyükşehir belediyesinden yeterli hizmet alınamadığı belirtilmiştir. Verilen hizmetlerin gecikmeyle yerine getirilmesi vatandaşta bir memnuniyetsizlik oluşturmuştur:

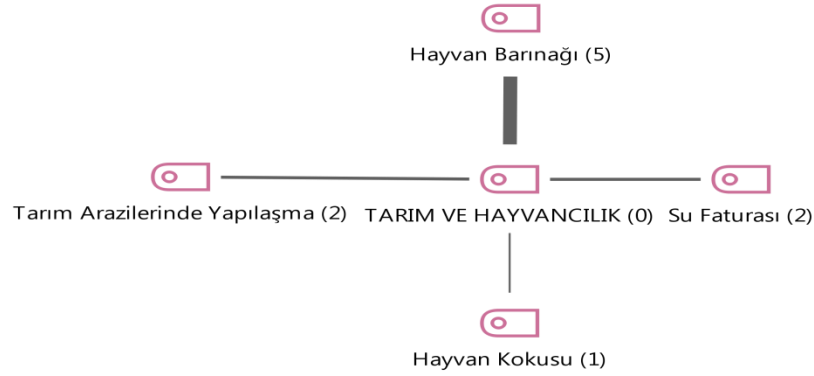
İşlerimizin yapılması için Mut Belediyesine istekte bulunuyorum. Mut Belediyesi bizi Mersin Büyükşehir Belediyesine gönderiyor. Mersin tekrar Mut Belediyesine gönderiyor. Tabi bu arada zaman kaybımız oluyor. Anladığım kadarıyla belediyeler arasında bir yetki karmaşası var. Bugün git, yarın gel deniliyor (YÖ, 62). Büyükşehir belediyesi de tam olarak yapmıyor ve biz kağıt üzerinde bir muhtar konumuna geldik (CY, 58). Hizmet de tam istediğimiz gibi gelmiyor belediyeye geçeli beri. Personel, araç gereç de yok (İY, 66). Mahallemiz köy iken daha iyiydi. Mahalleye döndükten sonra bazı sorunlar ortaya çıktı. İşlerimiz aksıyor. Büyükşehir olaylara tamamen hakim değil. Bundan dolayı halkım rahatsızlık duyuyor (AD, 56).

Hizmeti, uzaklıktan dolayı alamadığı için öneride bulunan bir muhtar, belli bir uzaklığa göre hizmetin, kaymakamlıktan veya valilikten alınması üzerine bir görüşü bildirmiştir:

Mahallemiz Bozyazı Belediyesine 55 km mesafededir. Onun için bazı hizmetler belediye tarafından sırf uzak olmasından dolayı yapılmıyor. Bende diyorum ki belediyelere uzak olan mahalleler direk kaymakamlara veya valiliğe bağlı olsun ki hizmeti direk alalım. Buna da bir kıstas koyalım. Örneğin; belediyeye 30 km’de uzak olan yerler hizmeti direk kaymakamdan veya validen alsa daha iyi olacağı görüşündeyim (MS, 60).

4.6.1.2. Tema 2: tarım ve hayvancılık

Tarım ve hayvancılıkla ilgili konularda da mülakatlarda detaylı bilgiler alınmıştır. Bu bilgilerin analizi sürecinde MAXQDA 2020 programının ‘Görsel Araçlar’ butonu ve en başta bulunan ‘MAXMaps’ sekmesine tıklanılmış, ardından ‘Yeni Kod Modeli’nden ‘Kod-Alt kod-Bölümler Modeli’ seçilmiştir. Sol tarafta bulunan temayı ilgili alana sürükledikten sonra panoya kopyala şeklinde word programına aktarılmıştır.

Şekil 8. Muhtarlarla Yapılan Mülakat Sonucu Tarım ve Hayvancılık Temasının Kod-Alt kod-Bölümler Modeli

Tarım ve hayvancılık temasına ait dört kod oluşturulmuştur. Kalın çizgi en fazla vurgulanan kodu, ince çizgi ise oluşturulan dört kod içerisinde az vurgulanan kodu göstermektedir. En fazla vurgulanan kod hayvan barınağı kodunu, su faturası ve tarım arazilerinde yapılaşma kodu izlemektedir.

Mülakatlarda 6360 sayılı Kanunu'ndan önce yerleşim köy iken hayvancılığın daha rahat yapılabildiği, hayvan besleme ile zorluklar yaşanmadığı ancak mahalleye dönüşüm ile hayvan beslemenin zorlaştığı ve hayvan beslenilmesinden rahatsız olduğu, koku ve gürültü kirliliğinden dolayı şikayetlerin arttığı belirtilmiştir. Ayrıca hayvanların kalacağı yerler için de belediyeden izin alınması gibi prosedürler ortaya çıkmıştır.

Köy iken hayvancılığı yapıyorduk. Ama mahalleye dönüşüm sonucu önce hayvancılık geriledi sonra da durma noktasına gelerek hayvancılık bitmek üzeredir. O da ilgili yasa sonucu mahalle içerisinde hayvan beslemenin zor olduğu; zaten bu konuda haddinden fazla şikayetler olduğu gözlenmiştir. Halkın mahalle içerisinde hayvan beslenilmesinden rahatsız olduğu gözlenmiştir. Mahalle içerisinde hayvan besleyebilmek için ilgili belediyeden izin alınması gerekir ve bu izne göre işlem yapılacaktır (CY, 58).

Su masraflarında herhangi bir değişimin yaşanmadığı da ifade edilmiştir:

Su faturası da pek bir şey değiştirmede. Hemen hemen aynı. Şimdi mahallelerde ucuz ya su şehirde belki pahalıdır da köylerde ucuz belediye şu ana kadar zam yapmadı yani artık yapacaksa da bilmiyoruz (İY, 66).

Mahalle muhtarı, tarım arazilerinde meydana gelen yapılaşmaya değinmiştir:

Benim mahallem geliri tarım ve hayvancılık olduğunu bahsettim. Fakat

Erdemli denildiği zaman bütün insanların aklına her şeyden önce narenciye gelir. Narenciye (limon, portakal, mandalina) iklimden dolayı benim mahallemde yetişmemektedir. Fakat Erdemli'nin sahil mahallelerinde ekonomiye yön verecek kadar dikimi ve üretimi yapılmaktadır. Fakat son zamanlarda acı bir olay oluyor ki bu limon ve portakal bahçeleri gözünü para hırsı kaplamış insanlar tarafından kesilerek yerine inşaatlar dikilmekte; böyle giderse Erdemli'mizde narenciye bitme aşamasına gelecektir. Hatta zamanla yok olacaktır. Buna birilerinin dur demesini istiyorum. Erdemli sahilinde köylerin mahalleye dönüşüm neticesinde bu limon bahçeleri imara sokularak parsel yapılıyor, parsel sonucunda da yeni binalar dikilerek limon bahçelerine son veriliyor (AÖ, 49).

Bu konulara literatürde de değinilmiştir. Köylerin mahalleye dönüşmesi sonucu hayvancılık için ahır yapılacak yere sınırlama getirebilir. Arazilerinin kentsel arazilere dönüşmesi sonucu tarımsal faaliyetlerde sorunlar ortaya çıkabilir (Görgün ve Yörür, 2017: 17). Kırsal alanların kentsel alanlara dönüştürülmesi, tarım arazilerinin arsaya dönüştürülmesi anlamına gelmektedir (Karalezli, 2021: 51). Tarım alanları imar değişiklikleri ve benzeri uygulamalarla amaç dışı kullanıma açılmış ve meralar belediyeler tarafından satılmıştır (Yıldırım, 2021a).

Köy idaresinden mahalleye dönüşüm muhtarların gözünde tarım faaliyetleri açısından bir değişim getirmemiştir:

Her iki durumda da tarım faaliyetlerinde bir değişiklik olmamıştır. Her nedense yerel yönetimler bu konularda bize yabancı duruyorlar. İnşallah zamanla bu durumlar giderilir (CY, 58). Yerleşim yerimizde tarım faaliyetleri köy iken veya mahalleye dönüşüm neticesinde herhangi bir değişiklik yoktur. İnsanlar genellikle ihtiyaçlarını kendileri karşılamaktadırlar. Yani köyden mahalleye geçildikten sonra gözle görülür bir değişiklik olmamıştır (AÖ, 49). Köy idaresi iken mahalleye dönüşünce her iki durumda da tarım ve hayvancılıkta bir değişiklik olmadı. Halk kendi imkanlarıyla tarım ve hayvancılık yapıyor. İmkanları el vermiyorsa yapmıyorlar. Mahalleye dönüşünce sadece ad değişti (AD, 56). Geleneksel tarım yapılıyordu gene değişiklik olmadı. Silifke ilçe tarım, büyükşehir belediyesi yardım etmedi. Halk kendi imkanları ve bütçeleriyle tarımını yaptı ve halen de öyle yapmaya devam ediyor. Sadece ad değişti. Yani köydük mahalle olduk. Onun dışında halk aynı yaşantısına devam etti (EK, 54). Tarımda pek bir değişiklik olmadı (İY, 66).

Sağiremekçi'nin 2015 yılında hazırlamış olduğu tezde, 6360 sayılı Kanunun mahalleye dönüşen köyler üzerindeki etkilerini incelemek üzere Hatay ili baz alınmıştır. Tez çalışmasında 151 muhtar ile anket yapılmıştır. Anket sorularından biri de tarım ve hayvancılığa yönelik olup; *'Köye özgü olan tarım azalmış veya yok olmuştur'* sorusudur. Bu

soruya yanıt olarak %49,0 katılıyor, %13,2 kısmen katılıyor, %9,3 kararsız ve %28,5 katılmıyor. Hayvancılığa yönelik; *'Köye özgü olan hayvancılık faaliyetleri azalmış veya yok olmuştur'* sorusudur. Bu soruya da yanıt olarak %17,9 katılıyor, %4,6 kısmen katılıyor, %6,6 kararsız ve %70,9 katılmıyor olarak açıklanmıştır.

Tekçe'nin 2018 yılında yazmış olduğu *'6360 Sayılı Kanunun Kapatılan Köylere/Yeni Mahallelere Etkisi: Aydın Örneği'* adlı tezde 100 muhtar ile anket çalışması yapılmıştır. Anketi oluşturan sorulardan bir tanesi tarım ve hayvancılık ile ilgili olup; *'Köylerin Mahalleye Dönüşmesi Tarım ve Hayvancılık Faaliyetlerini Olumsuz Etkilemiştir'* sorusudur. Bu soruya verilen yanıtın %5'i katılıyor, %6'sı kısmen katılıyor ve %89'u katılmıyor şeklindedir.

Çavuşoğlu'nun 2019 yılında yazmış olduğu *'6360 Sayılı Kanun'un Kırsal Alan Yönetimine Etkisi: Antalya İli Örneği'* adlı tezde 133 mahalle muhtar ile anket çalışması yapmış ve sorulardan bir tanesi de *'Mahallenizde ekonomik (tarım, hayvancılık vb.) alanlarda olumlu bir gelişme oldu mu?'* soruna %0,8 evet, %11,3 kısmen ve %88,0 hayır cevapları verilmiştir.

Araştırma kapsamında hayvancılık faaliyetleri de muhtarların gözünden değerlendirilmiştir. Hayvancılıkta fazla bir değişiklik olmadığı görüşüyle birlikte son zamanlarda hayvancılık faaliyetlerinde azalma görüldüğü düşüncesi de belirtilmiştir:

Tarım için ne dediysek hayvancılık içinde aynısını diyebilirim. Belediyenin yardımını görmedik. Halk kendi imkanları ve bütçeleri ile hayvancılık yapıyor gene aynen öyle devam ediyor (EK, 54). Hayvancılık için de pek bir değişiklik olmadı (İY, 66). Mahallemiz yerleşim yeri itibari ile hayvancılığa müsait olup; mahalle halkının yarıdan fazlası hayvancılıkla uğraşmaktadır. Köy iken de mahalle iken de aynıydı. Herhangi bir değişiklik olmadı (MS, 60). Kesilen ağaçların ve meraların azalması neticesinde ve son zamanlarda girdi fiyatların yükselmesiyle hayvancılık bitme aşamasındadır. Bizim buralarda küçükbaş ve büyükbaş hayvancılık yapılmaktadır. İlk zamanlar her hanenin en az 1 veya 2 tane ineği varken şimdi bu sayı toplamda 30-40'a kadar düşmüştür. Yani hayvancılık bitme aşamasına gelmiştir. Bizim karşı mahallede de 100'e yakın hane varken 180 tane inek vardı. Şimdi aynı mahallede 4-5 tane inek anca bulunur (AÖ, 49).

4.6.1.3. Tema 3: yönetim yapısı

Tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin en iyi seviyeye gelebilmesinin merkezi yönetim ile olacağını düşünen muhtarlar ağırlıktadır. Onlara göre yerel yönetimler tarım

ve hayvancılık konusunda yeterli hizmeti verememekte, kalifiye personeli bulunmamakta ve tarım ve hayvancılık faaliyetlerine ayıracak kadar fazla bir bütçeye sahip olmamaktadır. Ayrıca belediyeler seçimle geldikleri için siyasi bir kurumdur. Tarım ve hayvancılıkta bazen siyasi ayrımcılık olmakta, eşitlikten uzaklaşmıştır:

Diğer konularda olduğu gibi tarım ve hayvancılık konusunda da devlet desteği şarttır. Çünkü bu konularda yerel yönetimler yetersiz kalmakta, maddi yönden ihtiyaçlarımızı karşılayamamakta, bazen siyasi ayrımcılıkta yapılmaktadır. Bu ve benzeri olaylardan dolayı tarım ve hayvancılığın ilerleyebilmesi için merkezi yönetimin desteğine ihtiyacımız vardır (AD, 56).

Merkezi yönetim daha etkilidir. Çünkü devlet herkese eşit davranır. Kanunda ne diyorsa o olur. Ama belediyelere kaldı mı iş olmuyor. Siyasi davranıyorlar. Yardımda bulunmuyorlar. İş zora sokuyorlar. Böyle olunca halk kendi imkan ve bütçeleriyle tarım ve hayvancılığını yapıyor (EK, 54).

Tarım ve hayvancılıkta hem merkezi idarenin hem de yerel yönetimlerin birlikte hareket etmesi halinde daha iyi olacağını düşünen muhtarlar vardır:

Benim mahallem bir işi olduğu zaman Anamur Belediyesine gidip; oradan aldığım bilgi dahilinde ilgili devlet dairesi ile irtibata geçerek işimi Anamur'da halletmek isterim. Bu iş için ne Mersin'e ne de Ankara'ya gitmek istemem. Ama onların taşra kolu olan belediye ve ilgili daire müdürlükleri ile işimi yapılmasını isterim (CY, 58).

6360 sayılı Kanunu'na ilişkin yönetim yapısı bağlamında muhtarlar genel itibariyle eski sisteme geri dönmek, tüzel kişiliklerini geri almak ve yetkilerine tekrar kavuşmak istemektedirler. Böylece mahalli müşterek ihtiyaçlarının bütçeler vasıtasıyla araç-gereç ve personelle birlikte gerekli hizmetleri verebileceklerini dile getirmişlerdir:

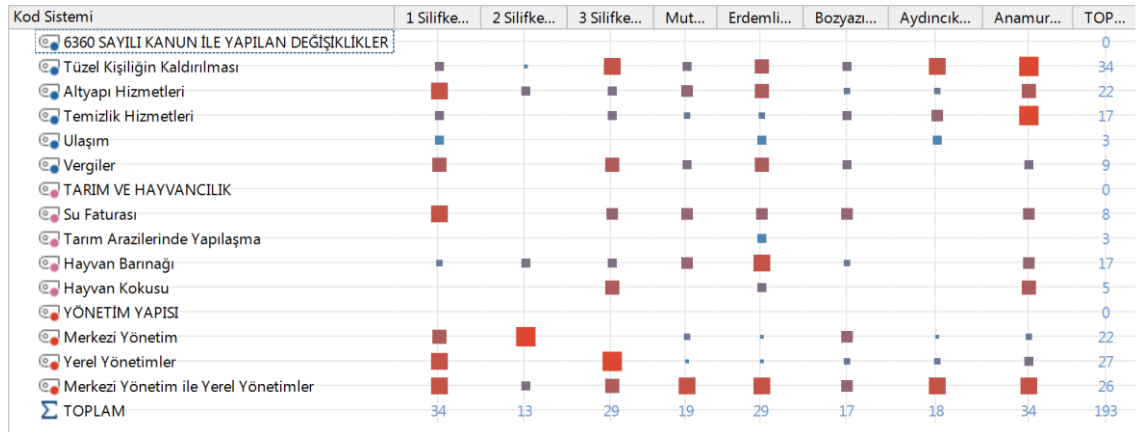
Tüzel kişiliğimizi tekrar geri almak istiyoruz. Bu durumda eli kolu bağlı bir muhtar olmak istemiyorum. Madem bizlerden köyden mahalleye dönüşümle yetkilerimizin çoğunu aldılar, belki biraz ters olacak ama muhtarlık makamını da kaldırsınlar. Çünkü yetkisiz muhtar ne işe yarar. Bilmiyorum daha önceleri vardı, bucak müdürleri vardı. O şekilde bir makam oluşturularak devlet tarafından atanma yapılsın. Sonuç olarak ya yetkilerimiz geri verilerek tüzel kişiliğimiz kurulsun ya da muhtarlık makamını kaldırılmasını istiyorum (CY, 58).

Eski sisteme geri dönülmelidir. Bütçemiz olur. Söz hakkımız olur. Gelir gideri karşılayacak bütçemiz, bu bütçemiz ile köyümüze araç-gereç ve muhtarlığımıza personel alma imkanımız var iken şimdi bunlardan tamamen mahrum olduk. Kısaca söylemek gerekirse belge üzerinde eli kolu bağlı bir muhtar olduk. Biz bundan dolayı eski tüzel kişiliğimize kavuşmak istiyoruz. (AD, 56).

İşlerimiz çoğunu kendimiz hallediyorduk. Kendi yağımızla kendimiz kavruluyorduk. Bütçemiz vardı. Köyün ufak tefek ihtiyaçlarını bu bütçeden karşılıyordum. Yani o zaman sorumlu ve yetkili bir muhtardım. Şimdi ise bir mahalle muhtarı olarak üzerimizdeki yük hafiflemiş ama kendimi yetkisiz ve beceriksiz bir muhtar olarak görüyorum. İş yapan değil, devletin diğer kurumlarından iş isteyen bir muhtar haline dönüştük. Tahminimce diğer muhtarların isteği gibi benim de isteğim tüzel kişilik haklarımızın tekrar geriye verilmesidir. Bir de yerel yönetimler görev ve yetki konusunda bilgiye sahip değiller, az da olsa siyasi ayırım da yapıyorlar (YÖ, 62).

4.6.2. Mahalle sakinleriyle yapılan mülakatlar ve erişilen bulgular

Mülakata katılan mahalle sakinleri 39-77 yaş aralığında olup; hepsi erkektir. Hepsi evli olup; çocuk sayısı 2-7 arasındadır. 6 kişi ilkokul, 1 kişi lise ve 1 kişi ise önlisans düzeyinde eğitim almıştır. Araştırma kapsamında tarım ve hayvancılık ile uğraşan mahalle sakinleri ile yapılan mülakat sonucu MAXQDA 2020 programına 8 belge aktarılmıştır. MAXQDA 2020 programının ‘Görsel Araçlar’ butonundan ‘Kod Matris Tarayıcısı’ sekmesi tıklanarak alt kodlara ilişkin ifade sıklıkları elde edilmiştir. Temanın altında yer alan alt kodlar temanın renginde gösterilmiş olup, kodların karşısındaki karelerin büyüklüğü kodların işaretlenme sıklığını göstermektedir.

Şekil 9. Mahalle Sakinleri ile Yapılan Mülakat Sonucu Tema ve Alt Kodların Gösterimini Sağlayan Kod Matris Tarayıcısı

Şekil 9’da tarım ve hayvancılık ile uğraşan mahalle sakinleri ile yapılan mülakat sonucu tema ve alt kodların gösterimini sağlayan Kod Matris Tarayıcısı verilmiştir. 6360 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikler temasının beş kodu bulunmakta ve en fazla kodlama tüzel kişiliğin kaldırılması alt koduna yapılmıştır. Tarım ve hayvancılık temasının dört alt kodu bulunmakta ve bu temanın en fazla kodlama yapılan alt kodu

MAXQDA 2020 programının en üst satırında yer alan ‘Görsel Araçlar’ butonundan en son kısımda yer alan ‘Kelime Bulutu’ sekmesine ulaşılmış, ardından ‘Etkinleştirilmiş Belgeleri Ekle’ ile de tarım ve hayvancılık ile uğraşan mahalle sakinleri ile yapılan mülakat sonucu oluşan 8 belge etkinleştirilmiş ve etkinleştirilmiş belgelerde çok sık ifade edilen kelimelerin yer aldığı kelime bulutu oluşturulmuştur.

Tarım ve hayvancılık ile uğraşan mahalle sakinleri ile yapılan mülakat sonucu tarım, hayvancılık, mahalle, köy, yerel ve merkezi en sık kullanılan kelimelerdir.

Mahalle sakinleri ile yapılan mülakat sonucu 6360 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikler temasını oluşturan altyapı hizmetleri, temizlik hizmetleri ve ulaşım alt kodları değerlendirildiğinde olumlu görüş alınmıştır. Mahalleye dönüştürülmeden önce mahalle sakinleri suyu kuyulardan edinmişler ve mahalleye dönüştürülmesinin sonucunda her eve su gelmiştir. Önceden çamur olan mahalle aralarına bu yeni yasayla parke taşlar döşenmiştir. Temiz bir görüntü oluşturulmuş, ayrıca vatandaşların tarım ve hayvancılık faaliyetlerinde sorun teşkil etmemesi için de yollar bu yeni yasayla

yapılmıştır. Hayvanların kaldığı yerlere ise belediyeler tarafından ilaçlama yapılmıştır.

Mahallemiz köy iken içme sularımızı sarnıç vb. yerlerden tedarik ederken, şimdi mahallemize içme suyu geldi. Her evde içme suyu var. Bu sularımız MESKİ tarafından yapılmakta olup; mahallemizde su sorunu kalmamıştır. Mahalle aralarında yağmur yağdığı zaman çamurdan geçilmez iken buralarda parke döşenerek çamurdan kurtulduk. En büyük sorunlarımızdan biri olan çöp sorunu ortadan kaldırıldı. Belediye; yol ve mahalle içlerine çöp bidonları koyarak çöplerimizi oraya atma imkanımız oldu. Daha önceleri kendi imkanlarımızla bu çöpleri yakıyorduk veya bir yerlere gömüyorduk, bu da düzenli bir şekilde olmuyordu (MN, 39).

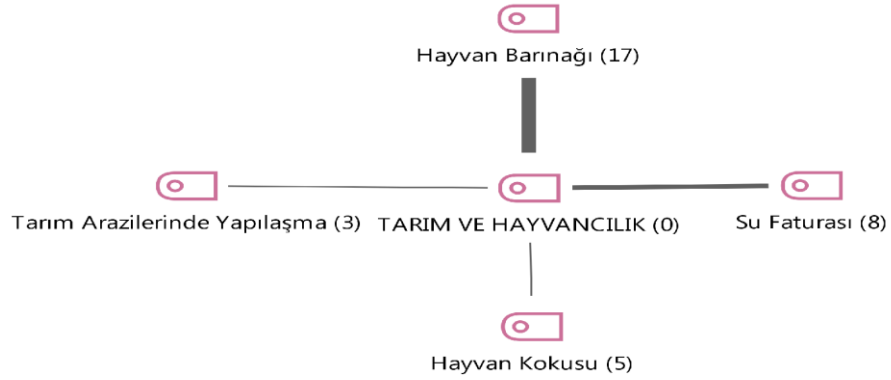
İyi ve kötü yönleri mutlaka vardır. Köyümüzün mahalleye dönüşüm neticesinde mahallemizde eksik olan içme sularımız geldi. Olmayan yollarımız yapıldı. Çamur olan yollarımız parke taşları döşendi. Belediyeler tarafından çöp sorunumuz halledildi. Yol kenarlarında yağmurdan ve güneşten korunmak için duraklar yapıldı. Az da olsa bazı alt yapı sorunlarımız giderildi (AA, 56).

Eskiden çöplerimizi çukurlarda biriktirip yakarak yok ediyorduk. Şimdi ise mahalleye dönüştüğü için mahallemizin belli yerlerine belediye tarafından çöp bidonları konuldu, çöplerimizi oraya döküyoruz. Daha sonra belediye topluyor. Kısacası köyümüz mahalleye dönüşmekle şehirciliğe yavaş yavaş adım atıyor. Mahallemizde bulunan market, bakkal, cami yani umuma ait yerlerin daha temiz daha düzenli olduğu görülmeye başlandı. Ağıl, ahır belediye tarafından daha sıklıkla ilaçlanmaya başlandı. Mahallemize daha önce gelmez iken hafta da bir kez doktor gelip halkımızın hastalıkları ile ilgilenmeye başlamıştır. Yine mahalle merkezlerine parke taşı döşenerek yağmur yağduğunda mahalle merkezin çamur olmaktan, bataklık olmaktan kurtuldu (ST, 43).

4.6.2.2. Tema 2: tarım ve hayvancılık

Mahalle sakinlerinin uğraş alanları olması nedeniyle tarım ve hayvancılıkla ilgili tespitleri araştırma açısından büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda mülakatlardan edinilen bilgiler dikkatle analiz edilmiştir.

Analizde öncelikle MAXQDA 2020 programının ‘Görsel Araçlar’ butonu ve en başta bulunan ‘MAXMaps’ sekmesine tıklanılmış, ardından ‘Yeni Kod Modeli’nden ‘Kod-Alt kod-Bölümler Modeli’ seçilmiştir. Sol tarafta bulunan bölümde tema seçilip ilgili alana sürükledikten sonra panoya kopyala şeklinde word dosyasına aktarılmıştır.

Şekil 11. Mahalle Sakinleri ile Yapılan Mülakat Sonucu Tarım ve Hayvancılık Temasının Kod-Alt kod-Bölümler Modeli

Görülmektedir ki, tarım ve hayvancılık temasında kalın çizgi ile gösterilen hayvan barınağı kodu en fazla vurgulanan koddur. Hayvan barınağı kodunu; su faturası, hayvan kokusu ve tarım arazilerinde yapılaşma kodları takip etmektedir.

Tarım ve hayvancılık ile uğraşan mahalle sakinleri genel itibariyle yerleşimleri köy idaresi iken hayvancılık yapılabildiğini, mahalleye dönüşüm ile birlikte yapılamadığını bildirmişlerdir. Mahalle içindeki hayvanların barınağı olan ağıl, ahır gibi yerleri mahalle dışına çıkartmak zorunda kaldıklarını, hayvanların koku ve gürültüsünden dolayı şikayet geldiğini dile getirmişlerdir:

Köy iken hayvancılığı daha rahat yapmakta iken mahalleye dönüştükten sonra bazı sıkıntılarla karşılaştık. Bunlar mahalle içindeki ağıl, ahır gibi yerleri mahalle dışına çıkarmak zorunda kaldık. Eğer çıkarmıyorsak sık sık şikayetlere maruz kalmaktayız. Bundan dolayı mahalle olduktan sonra hayvancılık yapmakta bazı sıkıntılarla karşı karşıya geldik (ST, 43).

Köy iken hayvancılığı rahatlıkla yapabiliyorduk. Koyunlarımızı keçilerimizi otlatabiliyorduk. Ancak ilgili yasa çıkınca dağın içlerinde beslemeye başladık. Mahalleye hayvan sokamıyoruz. Çünkü mahalle içlerindeki hayvanlarımız mahalle sakinlerini koku olarak rahatsız etmekte, bundan dolayı oldukça şikayetler almaktayız. Mahalleye dönüşüm sonucunda hayvancılık bitme aşamasına gelmiştir (MN, 39).

Yaşanan bu problemler literatürde de yer almıştır. Köylerin mahalleye dönüştürülmesi sonucu, tarım ve hayvancılığın bırakılmasının beklenilmesi yani ekonomisi tarım ve hayvancılığa bağlı bir yeri kentsel kurallara göre yönetme yaklaşımının doğru olmadığı belirtilmiştir. Birçok büyükşehir belediyesinde özellikle

hayvancılık zor bir durumda kalmıştır. Yerleşim alanları ile iç içe kalan hayvancılığın uzak alanlara çıkarılması zorunlu hale gelmiştir (Ünal, Taşkın ve Akdeniz, 2018: 97). Eski köy/yeni mahalle olan yerleşim yerlerinde bulunan ahırların köy dışına çıkartılması hayvancılık faaliyetleri için endişe oluşturmaktadır (Göçer, 2016: 176). Köyler mahalleye dönüşünce büyükşehir yasası uygulandığı için köylülerin ihtiyaç duydukları ahır ve benzeri yapıları yapmaları zorlaşmıştır. Bürokrasi artmıştır. Hayvancılık yapanlar ‘koku yapıyor’ diye şikayet edilerek bulundukları alandan uzaklaştırılmaya zorlanmıştır. Tarımsal üretim, özellikle hayvancılık yapanlar için her geçen gün daha da zor hale gelmiştir (Yıldırım, 2021a).

Mahalle sakinleri, mahalleye dönüşüm sonucu faturalarda meydana gelen artışlardan rahatsız olmaktadır:

Köyümüzün mahalle oluşu neticesinde su sorunumuz, yol sorunumuz ve çöp sorunumuz halloldu. Ama bunun yanında elektrik ve su faturalarımızda fiyatlar yükselmeye başladı (MN, 39).

İyiliklerin yanında bazı kötülükleri de oldu. Örneğin bu benim evime ayda 100 TL elektrik parası gelirken mahalleye döndükten sonra hissedilir şekilde faturalar yükselmeye başladı. Bunun aynısı su faturalarında da görüldü. Yani belediyenin bizlere yapmış olduğu hizmetlerin bir kısmının parasını elektrik ve su faturaları ile geri almaya başladığı görüşündeyim (ST, 43).

Mahalleye dönen köyümüzde fazla bir değişiklik olmamakla beraber su ve elektrik faturalarında bir artış görülmüştür (AU, 58). İyiliklerin yanında bize göre bazı kötülükleri de oldu. Elektrik ve su faturaları yükseldi. Mahalle içlerinde hayvan besleyemez olduk (AA, 56).

Tarım ve hayvancılık ile uğraşan mahalle sakinleri yıllar içerisinde yapmış oldukları tarım ve hayvancılık faaliyetlerinde bir değişiklik yaşanmadığını, uygulamanın yeni olduğunun ve bunun tarım ve hayvancılığa etkisini ileriki yıllarda görülebileceği dile getirilmiştir:

Köy iken de daha sonra mahalleye döndükten sonra da en büyük gelir kaynağımız seracılıktı ve halen de seracılıktır. Sosyal yönden köyümüz mahalleye dönüşmekle yolların kenarına duraklar, çöp bidonları az da olsa alt yapı yapılmıştır. Fakat tarım ve hayvancılık yönünden herhangi bir değişim olmadı. Şahsımın ve mahalle sakinlerinin yaşamlarında herhangi bir gözle görülür bir değişiklik olmadı (BG, 58). Zaman içerisinde yapmış olduğumuz hayvancılık ve tarımda gözle görülür bir değişiklik yok. Zaten burada arazi yapısı itibari ile küçükbaş hayvancılığa daha müsaittir. Bizim de yaptığımız

küçükbaş hayvan üreticiliği ve besiciliğidir (AU, 58). Yerleşim yerimiz köy iken ve mahalle iken de tarımda herhangi bir değişiklik olmamıştır. Genellikle köy iken yaptıklarımızı mahalle olduktan sonra da yapmaya devam ettik. Zaten yapmak zorundayız. Mahallemizin ekonomisi tarıma dayalıdır (AA, 56). Hayvancılık konusunda yerleşim yerimiz köy ve mahalle iken dikkat çeken bir değişiklik olmamıştır. Tarım alanında yerleşim yerimiz köy ve mahalle iken fazla bir değişim yani gözle görülen bir değişim olmamıştır. İleriki tarihlerde olursa bilemem (MÖ, 77). Bence bu uygulama yeni olduğundan mı bilemem ama köyden mahalleye dönüşümden sonra tarım ve hayvancılıkta bir değişiklik yok (AY, 56).

Tarım ve hayvancılık faaliyetlerinde değişikliğinin yaşandığı yerlerde; tarım ve hayvancılık önceleri geleneksel metotlarla yapılmış ve sonra sulama suyunun gelmesiyle tarım ürünlerinde çeşitlilik ve bolluk oluşmuştur. Fazla olan tarım ürünlerinin il, ilçe ve diğer bölgelere gönderme imkanı ve dışa açılım olmuştur:

Mahallemiz köy iken tarım ve hayvancılık yönünden büyüklerimizden ne gördüysek yani annemiz babamız bu işleri nasıl yapıyorsa bizlerde aynısını yapıyorduk. Nohut ektiğim zaman karasabanla sürer, olduğu zaman toplardık. Eski düzen almış başını gidiyordu. Aynı zamanda üretmiş olduğumuz tarım ürünlerini genelde köy içinde birbirimize satarak olan olmayana satarak bir gelir elde ediyorduk. Dışa açılım hemen hemen yoktu. Mahallemizde genellikle buğday, arpa, nohut vb. tarım ürünleri yapılmaktadır. Son zamanlarda mahallemize devlet imkanları ile sulama suyu geldiğinden sebze de yetiştirilmeye başlanmıştır. Ayrıca son zamanlarda üretilen çilek ilçe tarım olsun, ziraatçılar olsun onlarla irtibata geçilerek ürünlerimizden daha iyi mahsul alması sağlandı. Kısacası bu yasa yürürlüğe girdikten sonra mahallemizde hayvancılıktan çok tarımda gözle görülür bazı gelişmeler olmuştur. Bu üretmiş olduğumuz ürünlerimizi mahalle içinde değil, başka ilçeler, il hatta Türkiye'nin değişik yerlerine göndermeye başladık (ST, 43).

Mahallemiz köy iken kendi imkanları dahilinde tarım yapmaktaydı. Ürünlerini kendi ihtiyaçları için kullanıp fazlasını pazarda satarak geçimini sağlıyordu. Herkes kendi halinde sakin bir hayat yaşıyordu. Köyümüz mahalleye dönüştükten sonra mahallemizde gözle görülür değişiklikler oldu. Bunda mahallemize gelen sulama suyun etkisi büyüktür. Yetiştirdiğimiz sebze ve meyveleri kamyonlara yükleyip diğer ilçe ve illere satışına başlayarak gelir elde ettik (TU, 53).

Yönetimden zirai ilaç atıklarına ve sera atıklarına da çözüm istenmiştir.

Seralarda zirai ilaç kullanıyoruz. Zirai ilaç atıklarını ve sera atıklarını yol kenarlara ve boş alanlara atmaktayız. Bunların belediyeler tarafından temizlenmesi lazım. Belediyelerce temizlenmediği zaman biz bu atıkları yakmaktayız. Geri dönüşüm yolu ile ekonomiye kazandırabiliriz (MN, 39).

4.6.2.3. Tema 3: yönetim yapısı

Tarım ve hayvancılığın en iyi seviyeye gelmesi için hem merkezi yönetim hemde yerel yönetimin birlikte çalışacağı bir sistemin gerekliliği yönünde görüş bildiren mahalle sakinlerine göre; merkezi-yerel yönetimler diye ayırmadan bir bütün halinde, siyasi ayrım olmadan, herkese eşit bir şekilde tarım ve hayvancılık faaliyetlerinde kalkınmanın sağlanması doğru olacaktır. Böylece örneğin hayvanların kaldığı ağıl, ahır gibi yerler içinde çözüm üretilebilecektir:

Ayrım olmadan yerel yönetim ve merkezi yönetim beraberce bizlere yardım etmesi lazım. Sadece yerel yönetimler destek verirse gördüğüm kadarıyla insanlar arasında hemşericilik ve siyasi ayrım yapıyorlar. Örneğin devlet küçükbaş hayvanlara 100 TL para vermekte; fakat bizim birlik başkanı Erdemli'den olmayıp; başka bir ilçeden olduğu için biz bu 100 TL yardımdan yararlanamamaktayız. Bu yardımlar genellikle başkanın ilçesine ve köylerine gitmektedir. Bu yardımların yerel ve merkezi hükümet tarafından herkese eşit şekilde dağıtılmasını istiyorum. Eğer bu eşitlik sağlınırsa, kalkınma olur (AA, 56).

Küçükbaş hayvanlar için ağıl ve ahır sorunlarımız vardır. Bunların yerel yönetimlerin tespitiyle merkezi yönetimin desteğiyle bu sorunların giderileceğine inanmaktayım (AU, 58).

Tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin yerel yönetim ile birlikte en iyi seviyeye geleceğine dair görüş bildiren mahalle sakini de bulunmaktadır. Yerel yönetimler ile halka yakınlık ilkesinden yola çıkılarak hizmetlerin en kısa zamanda yerine getirileceği düşünülmektedir.

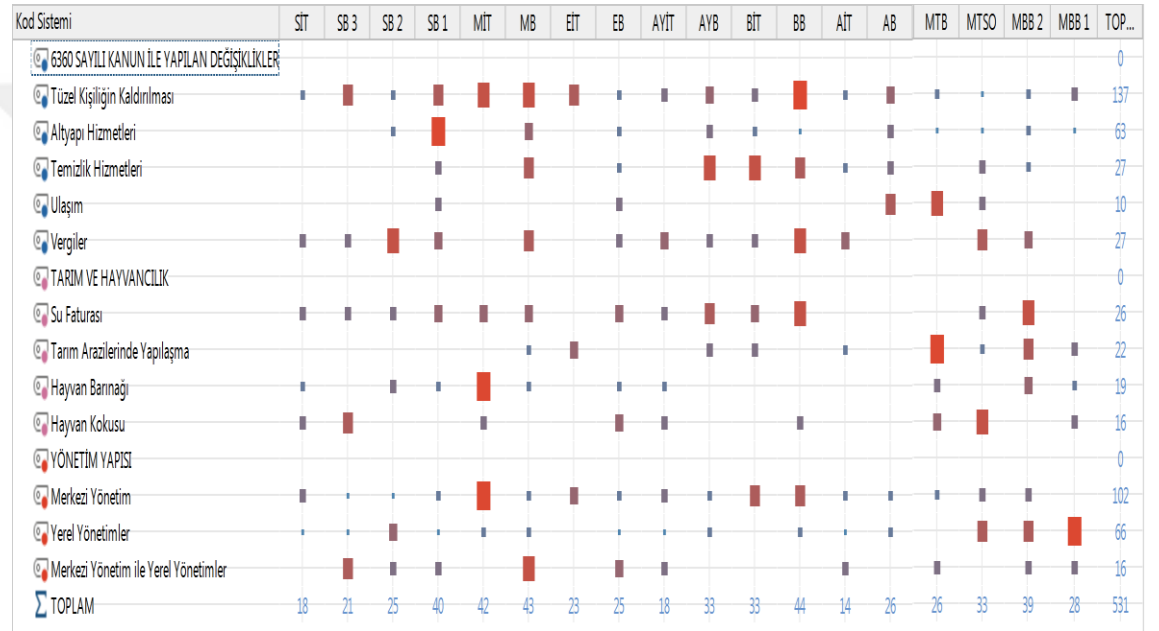
Burada bir sorunum olsa, Ankara'daki bir bakana ulaşmak için uğraşacağıma büyükşehir daha yakın olup, işlerimi kısa sürede halledeceğime inancındayım. Fakat bunun da bazı kötü yönlerini yaşadım ve yaşıyoruz. Yerel yönetimlerde belediyeler her zaman olmamakla beraber bazen siyasi ayrım yapıyor. Bu da işlerimizin aksamasına neden oluyor. Olsun, üzüm de çöpü ile satılır. O kadar iyiliklerin yanında küçük de kötülükler olabilir. Bundan dolayı mahalle hizmetlerinin yerel yönetimler tarafından yapılması daha uygundur. Yerel yönetimleri tarım ve hayvancılık yönünden değerlendirirsek, tarım alanında olsun, hayvancılık alanında olsun hizmetler en kısa zamanda bize ulaşır. Biz yine bazı sorunlarımızı ta Ankara'ya gideceğimize, Mersin Büyükşehir Belediyesine giderek yüz yüze sorma imkanımız olur (ST, 43).

4.6.3. Kamu yöneticileriyle yapılan mülakatlar ve erişilen bulgular

Mülakata katılan kamu yöneticileri 30-68 yaş aralığında olup; 1 yönetici kadın,

diğer yöneticiler erkektir. Hepsi evli ve çocuk sayısı 0-3 arasındadır. 1 yönetici lise, 3 yönetici yüksek okul, 11 yönetici lisans ve 3 yönetici yüksek lisans mezunudur.

Araştırma kapsamında kamu yöneticileri ile yapılan mülakat sonucu MAXQDA 2020 programına 18 belge aktarılmıştır. MAXQDA 2020 programının ‘Kod Matris Tarayıcısı’ sekmesi kullanılarak alt kodlara ilişkin ifade sıklıkları gösterilmiştir. Alt kodlar ait olduğu temanın renginde gösterilmektedir. Kodların karşısında yer alan karelerin büyüklüğü ise kodların işaretlenme sıklığını göstermektedir.

Şekil 12. Kamu Yöneticileri ile Yapılan Mülakat Sonucu Tema ve Alt Kodların Gösterimini Sağlayan Kod Matris Tarayıcısı

Şekil 12’de kamu yöneticileri ile yapılan mülakat sonucu tema ve alt kodların gösterimini sağlayan Kod Matris Tarayıcısı verilmiştir. 6360 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikler temasının beş kodu bulunmaktadır. En fazla kodlama tüzel kişiliğin kaldırılması alt koduna yapılmıştır. Tarım ve hayvancılık temasının dört alt kodu bulunmakta ve bu temanın en fazla kodlama yapılan alt kodu su faturası alt kodudur. Yönetim yapısı teması ise üç tane alt kodu bulunmaktadır. En fazla kodlama merkezi yönetim alt koduna yapılmıştır.

Yine analiz çerçevesinde MAXQDA 2020 programının ‘Kelime Bulutu’ sekmesi tıklanmış ve belgelerde en sık kullanılan kelimeleri gösteren kelime bulutu ortaya çıkarılmıştır.

neden olmaktadır. Belediyelere ayrılan bütçenin, temel hizmetlerinin yanı sıra tarım ve hayvancılık faaliyetlerine de yeterli değildir. Belediyelerinin siyasi bir kurum olması ve farklı siyasi görüşler hizmetlerin yerine getirilmesine engel olmaktadır. Siyasi görüşüne yakın olan yerlere götürülen hizmet ile farklı siyasi görüşten olan yerlere götürülen hizmet aynı olmamakta ve eşitsiz bir durum ortaya çıkmaktadır. Eski köy/yeni mahallelerde yaşayanların mali sorumlulukları çerçevesinde su, vergi, yapı ruhsatı, arazi beyannamesi, emlak beyanı gibi yüklerin getirildiği görülmektedir:

Büyükşehirle ilçe belediyesi arasında bir yetki karmaşası var. Çünkü bazı yerlere büyükşehir diyorki benim yetkimde değil, bazı yerlere belediye diyorki benim yetkimde değil, o diyorki o yapsın, o diyorki o yapsın burada vatandaşların mağduriyeti söz konusu olmakta. Büyükşehirle uzak olması hizmette aksamaya neden oluyor (AA, 48). Gelen bütçenin %65'i büyükşehire gider, yaptıkları bir şey yok, %35'i de bizde, biz %35 ile iş yapmaya çalışıyoruz, onlar %65 ile iş yapması lazım, gerekli köylere gerekli hizmetleri yapmıyorlar (HK, 61). Yeni yapının avantajları sadece daha büyük araç ve ekipman imkanlarına sahip olduğu için belli projeleri önceki yönetimden daha çabuk sonuçlandırma imkanı vardır. Bundan başka bir avantajı olduğunu düşünmüyorum. Büyükşehirle iletişim sorunu yaşanıyor şöyle örnek vereyim; hizmetin ulaştırılmamasından daha ziyade teknik ve mali boyutu değil maalesef ülkemizde yerel yönetimlerin idaresinde her iki siyasi partinin (büyükşehir belediyesi-büyükşehir ilçe belediyesi), aynı partiden olmaması dezavantajları vardır (YB, 53). Maliyetler olarak eskiden köylerin avantajları vardı, atıyorum odun temininde, içme suyu maliyetlerinde, arazi beyannamelerinde, vergilerinde daha düşüktü. Ama şuan geneli kapsadığı için daha yüksek bu yönüyle dezavantaj. Emlak beyanı gibi, yapı ruhsatı gibi, içme suyu maliyetleri gibi maliyetlerde diğer merkez mahallelerle aynı olduğu için bu yönden köylerimiz dezavantaj içermekte eski köyler için dezavantaj oluşmuştur (AÖ, 51). 6360 sayılı Kanunu'na göre 31 Aralık 2022'den (itibariyle) su faturalarındaki yansımalar, vergiler tarım ve hayvancılığı olumsuz etkileyecektir (AA, 48). Bu insanlar köyde yaşadıklarında köy idaresi sınırları içerisinde kullandıkları su ücretleri olsun, şeyler olsun yada ödedikleri vergiler olsun bunlar biraz daha azdı maliye yönünden. Ama şuan mahalle statüsüne geçtikleri içinde yani şehre yakın bir mahallenin almış olduğu su imkanların hepsinden yararlanıyor. Ama ücretler buradaki ödediği gibi oluyor. Bu yönden sıkıntılar yaşıyorlar. Dezavantajları bunlar (SŞ, 36). Köylüye çok büyük bir maliyet geldi. Elektrik suyuna, atıksuyu bedeli konuldu elektriğe diyorum elektrik ücreti ödemesi bir şey değil, suyuna, atık su ücreti konuldu. Vergiler artınca tarım azalıyor, hayvancılık azalıyor (SY, 68). Mut merkezde Mersin merkezde tarife ne ise 'a' mahallesinde de tarife o oldu ne oluyor hayvanlarını içme suyu olarak kullandığı için hayvancılıktaki su aşırı pahalandı. Dolayısıyla bu bir büyük (maliyet) bir girdi haline geldi. Hem kendi içmeleri hem de hayvanlarının içme suları pahalandı (EB, 42).

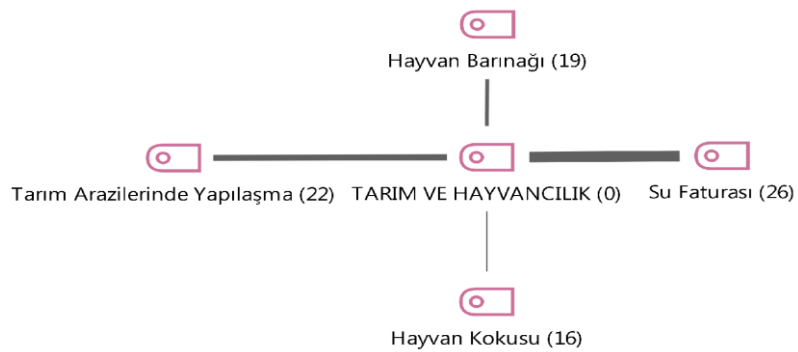
Ben kendi köyümden bahsedeyim, Aydıncık ilçesi Yeniyörük

mensuplarındandır. Örneğin bizim köyümüzdeki içme suyu 1955, 60'lı yıllarda dedelerimizin, büyüklerimizin kazmayla, kürekle açtıkları kanallardan döşedikleri borularla gelen su, cazibeyle geliyor ve hala günümüzde o borular kullanılıyor oldukça miktarda. Şimdi düşünün ki Aydıncık ilçesinde de su pompajla içme suyu pompajla depolara basılıyor, oradan şebekeye veriliyor, düşünsenize ben köyde aynı tarife tabi tutulacağım. Aydıncık merkezdeki yav benim suyum zaten oradan cazibeyle kendiliğinden geliyor, orada büyükşehirin yada yetkili organları bence bu anlamda pozitif anlamda bir yeni düzenleme yapmaları lazım, yoksa köydeki vatandaş birde orada tarifenin kademeli geçiş bölümleri var biliyorsunuz. Köydeki vatandaş ne olacak tarım yapamayacak, hayvancılık yapamayacak yani küçük de olsa ne yapıyordu bahçe yapıyordu, bitki yetiştiriyordu, bunları da yapamayacak; zaten zor olan geçim şartları iyice zorlaşmış olacak yani bu da sosyolojik bir travma oluşturacak diye düşünüyorum (AA, 48).

Görüldüğü üzere köylere tanınan bazı hak ve menfaatler kaldırılmıştır. 1319 sayılı Kanunu'na göre emlak vergisi, 2464 sayılı Kanunu'na göre belediye vergi, harç ve katılma paylarının ödenmesi zorunlu hale getirilmiştir (Kılıç ve İpek, 2022: 5).

4.6.3.2. Tema 2: tarım ve hayvancılık

Kamu yöneticilerinin tarım ve hayvancılığa farklı bir bakış açısıyla yaklaşabilmesi mülakatları son derece önemli bir hale getirmiştir. Bu tema altında mülakatların analizinde MAXQDA 2020 programının 'Yeni Kod Modeli'nden 'Kod-Alt kod-Bölümler Modeli' seçilmiş ve temayı ilgili alana sürükledikten sonra panoya kopyala şeklinde word dosyasına aktarılmıştır.

Şekil 14. Kamu Yöneticileri ile Yapılan Mülakat Sonucu Tarım ve Hayvancılık Temasının Kod-Alt kod-Bölümler Modeli

Tarım ve hayvancılık temasına ait dört kod oluşturulmuştur. Kalın çizgi en fazla vurgulanan kodu göstermekte, ince çizgi ise oluşturulan dört kod içerisinde az

vurgulanan kodu göstermektedir. En fazla vurgulanan kod su faturası kodunu, tarım arazilerinde yapılaşma ve hayvan barınağı kodu izlemektedir.

Köyden mahalleye dönüşümle birlikte şehir merkezine yakın yerlerde tarım arazilerinde yapılaşmanın arttığı ve tarım ve hayvancılığın azaldığı dile getirilmiştir:

Şimdi köyden aslında mahalleye şehre yakın köy olup mahalleye çevrilen yerlerde tarım tabi ki bitmeye yakın tarım ve hayvancılık. Bunun yerini binalar aldı (MD, 30). Uzaktakiler devam ediyor daha sıra oralara gelmedi ama yakın köyler neredeyse artık tarım arazileri kaybolmuş gibi düşünebiliriz. Çünkü orada bir yapılaşma söz konusu oluyor (SŞ, 36). En büyük sıkıntı şehir merkezine yakın olan şeylerde ne diyeyim köy ve beldelerde hızla imara açılma oldu. Tarım arazileri tarıma ayrılan araziler iskana ayrılmaya başlandı. İmara açıldı. İmara açılmasından dolayı tarımda alanlarında azalma başladı (İS, 56). Köyden mahalleye dönüşünce tarım arazilerinde yapılaşma arttı (AA, 48). İlçeye yakın yerlerde tarım arazilerinde yapılaşma arttı ama uzak yerlerde yapılaşma artmadı (HB, 50).

Bu durum ilgili literatürde de yer almıştır. Köylerin mahalleye dönüşmesi sonucu tarım arazileri, mera, yaylak, otlak gibi alanların belediyelere devredilmiş ve belediyelere bu alanlara imar uygulaması yapma hakkı tanınmış ve bazı belediyeler tarafından satışlar gerçekleşmiştir (Kılıç ve İpek, 2022: 5). 6360 sayılı Kanuna dayanarak mera ve çayır gibi alanların belediyeler tarafından satılması veya kiralanması hayvancılığı olumsuz etkileneceği için yasal düzenlemelerin yapılması gerekmektedir (Ünal, Taşkın ve Akdeniz, 2018: 104).

Köyden mahalleye dönüşen ancak kentli olmaya hazır olmayan yerleşim yerlerinin büyük çoğunluğu kentsel hizmetlerden yeteri kadar faydalanamamakta, tarım ve hayvancılık faaliyetleri ile yaşamlarına devam etmektedirler.

Resmi statüde kente dahil edilen, köyden mahalleye dönüşen yerleşim yerlerinde sosyal anlamda kimlik belirsizliği görülmeye başlanmıştır. Fakat büyükşehir yakın mahallelerinin uzaktaki mahallelere göre büyükşehirin etkisi altına girmesi daha kolay olmuş ve sosyal yapının değiştiği dile getirilmiştir:

Eskiden köyler de hani hep bilinen belli bir kesimler vardı. Ama şimdi artık dışardan çok fazla insan geliyor. Mahalle olduktan sonra özellikle şehre yakın yerlerde çeşitli insan farkı oluyor ve sosyal yapıyı da değiştiriyor (MD, 30).

Mahalleye dönüşümüyle birlikte sosyal yapının değişmediği düşüncesi de

savunulmuştur:

Sosyal yönden de aslında hiçbir kayıpları yok diyebilirim. Çünkü sadece adı değişti yani kırsaldaki yaşayanların yaşam koşulları aynı şekilde devam ediyor (SŞ, 36).

Hayvancılık faaliyetlerinde meydana gelen olumsuzluk da bu noktada dile getirilmiştir. Özellikle hayvan kokusundan dolayı şikayetlerin fazla olması ve bunun yanı sıra gübre kokusu nedeniyle de şikayetlerin olması tarım ve hayvancılığın yapılmasını engellemiştir. Ayrıca hayvancılık yapılan alanlarda yaşanan ruhsat sorunları da önemli arzetedir:

İnsanlar ahır yapmasını istemiyor. Çünkü orada artık bir şehir hayatı var ve insanlar o kokudan rahatsız (MD, 30). Şimdi bir site yapılıyor, mahalle olduğu için, imara açık olduğu için bir site yapılıyor, site tarımla uğraşanı, eğer yerli gübre dökmüşse koku yapıyor diye şikayet ediyor. Hayvancılıkla uğraşanı hayvanlar koku yapıyor diye şikayet ediyor, tavukçuluk yapanı aynı şekilde şikayet ediyor (SY, 68). Mut'un 75 km uzaklığındaki Çampınar mahallesiyle Mut'un merkezindeki Deveci mahallesi aynı statüye kavuştu. Dolayısıyla hayvancılık yapan üreticilerimiz, çiftçilerimiz en ufak bir şikayette mahalli içerisindeki ahırlarını terketmek zorunda kalıyor. Dolayısıyla küçük hayvancılık işletmeleri kapanma, bitme noktasına geldi. Bundan köylülerimizin en çok şikayeti bundan yani bir köylü mahallede tavuğunu bile yetiştiremiyor. Komşusu kokusundan şikayet ettiği zaman direkt ilçe belediye zabıtalari geliyor (EB, 42). Ahırdan dolayı, hayvan kokusundan dolayı şikayet gelir. Gübrelerin veya hayvanların olduğu yerlerle ilgili çevre sağlığıyla beraber gerekli tedbirlerin alınmasını ve ordaki oturan insanların rahatsız olan insanların sağlık, koku, gürültü yönünden rahatsız olmaması için gerekli tedbirleri için çalışırız ve onlarla ilgili yazışmalar yaparız, eğer sıkıntı biraz fazlaysa hayvancılık yapan kişinin biraz daha yerleşim alanı dışında yapmasını öneririz (RÇ, 59). Köyler mahalleye döndüğü için hayvancılık yapılan alanlar kümes, ahır, ağıl gibi bu tür yerlerinde ruhsatlandırılmaması sonucu köy yerlerinde daha uzak yerlerde de köylünün ekonomik durumu yetmemesi sebebiyle mevcutta bir azalmaya gözlemleniyor. Fakat bunun netliğini daha ileriki yıllarda belki 10 yıl sonra tamamen tarıma etkisi gözle görülür seviyeye gelecektir (SŞ, 36).

Köyden mahalleye dönüşüm sonucu tarım ve hayvancılık amaçlı yapıların ruhsatlandırılması zorunlu hale gelmiş ve köylülerin ahır ve benzeri yapıları yapması zorlaştırılmıştır (Kılıç ve İpek, 2022: 5). 11 Temmuz 2021 tarihinde yapılan değişiklikle *'İskan dışı alanlarda yapılacak entegre tesis niteliğinde olmayan tarımsal amaçlı seralar, 63 üncü maddenin birinci fıkrası kapsamında yapılabilecek olan bağ evlerinden taban alanı 75 m²'yi, yapı inşaat alanı toplamı 150 m²'yi kat adedi bodrum dahil 2'yi ve parselde 1 adedi geçmemek kaydıyla yapılacak olanlar; ilgili il tarım ve orman müdürlüğünün uygun görüşü ve*

ilgili idarenin izni alınmak koşuluyla yapı ruhsatı aranmadan yapılabilir.’ plansız alanlar imar yönetmeliğinin 64. maddesinde belirtilmiştir.

Daşcı’nın 2016 yılında yazmış olduğu ‘6360 Sayılı Yasanın Kamu Hizmetlerinin Sunumuna Etkisi: Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Örneği’ adlı tezde Balıkesir’de görev yapan belediye başkanı, belediye başkan vekili ve belediye başkan yardımcısı olmak üzere 55 kişi ile anket çalışması yapmıştır. Anket sorularından bir tanesi tarım ve hayvancılığa yönelik olup; ‘Köylerin Mahalleye Dönüşmesi Tarım ve Hayvancılık Faaliyetlerini Olumsuz Etkilemiştir’ sorusuna %32,7’si katılıyorum, %9,1 kısmen katılıyorum, %58,2 katılmıyorum cevabını vermişlerdir.

Köyden mahalleye dönüşümünün tarım ve hayvancılık faaliyetlerindeki etkisinin 31.12.2022 tarihinden sonra net bir şekilde görüleceğine dair görüşlerde dile getirilmiştir:

Bu 6360 sayılı Kanun hazırlanırken yasa koyucularımız bu geçiş dönemi için bir özel madde koymuş ve kırsalda yaşayan ve tarım ve hayvancılıkla uğraşan köy iken mahalleye dönen insanların haklarını 31 Aralık 2022’ye kadar devam edeceği yönünde özel madde konularak bu geçiş sürecinde kentleşme veya şehirleşmeden az etkilenmeleri anlamında gerek emlak vergisinden gerek vergilerden, gerekse köy haklarından yararlanmalarını 31.12.2022’ye kadar hak tanımıştır, gerekse su, içme suyu ücretlerinden. Onun için şu ana kadar herhangi bir kırsalda köy iken mahalleye dönen yerleşim yerlerinde büyükşehir olmadan dolayı hayvan sayılarında bir azalma, üretimde bir yavaşlama olduğu söylenemez. Olumsuz yönde etkilendiği henüz söylenemez. Ama ilerleyen zamanlarda bu köy haklarını, köylü haklarını yararlanma süresi bittikten sonra yerleşim yeri hayata geçirildiği düşünülürde bu uğraşlara geçim kaynaklarına sınırlama getirilirse o zaman dezavantajlı duruma düşmüş olur hayvancılık olumsuz etkilenir. 2022’den sonra emlak vergisi, su faturalarındaki yükseliş, imar konularından dolayı tarım ve hayvancılık olumsuz etkilenecektir. Kanun yürürlükte ama bazı özel hükümlerle bazı haklar tanındı 31 Aralık 2022’ye kadar. Bu haklar bittikten sonra yerleşik hayata geçirilir ve bu hayvancılık ve tarım konusunda şehirleşme addedilerek insanların gerek çevre kirliliği, görüntü kirliliği gibi gerekçelerle faaliyet alanları kısıtlanırsa özellikle hayvancılıkta insanlar olumsuz yönde etkilenmiş olur. Ama şu ana kadar bu haklarından 2022’ye kadar tanındığı için, yararlanabilecekleri için bir olumsuzluk şu anda var desek yalan olur, şuan için böyle olumsuz bir etkilenme görülmemektedir (YB, 53). 31 Aralık 2022’den sonra su faturalarında ve vergilerde merkez mahallelerdeki gibi olması köyden mahalleye dönüşen yerlerde tarım ve hayvancılığı olumsuz etkileyecektir (EC, 47).

4.6.3.3. Tema 3: yönetim yapısı

Kamu yöneticileri merkezi yönetimin süreçte belirleyici olmasının daha iyi olacağını dile getirmiştir. Belediyeler temel hizmetleri verirken sorunların yaşanması; tarım ve hayvancılık hizmetlerine dair tecrübelerinin olmaması halinde belediyelere tarım ve hayvancılığa dair görevlerin verilmesi ayrı bir sorun oluşturmuştur. Belediyelerinin tarım ve hayvancılığa dair yeterli kadroları ve bütçeleri bulunmamaktadır.

Özellikle yerel yönetimlerin, belediyelerin yapması gereken şuan yoldur, sudur, kaldırım, kanalizasyondur. Bu konularda bile eksik varken tutup da biz tarımsal üretimi nasıl olur da onların inisiyatifine bırakabiliriz. Çünkü ne uygun bir kadroları var, ne de bir vizyonları var bu konuda (MS, 55).

Merkezi idarenin ve yerel yönetimlerinin birlikte hareket etmesi halinde tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin daha iyi olacağı düşüncesi de dile getirilmiştir:

Merkezle yerel el ele vermelidir. Sadece merkezi yönetimin yapacağı katkılarda da bu sistem olmaz, sadece yerel yönetiminde gücüde yetmiyor buna. Merkezle yerel bir arada olursa bu sorunlar büyük ölçüde çözülür. Atıyorum kanunlarla küçük esnetmeler kırsal mahalle gibi bir olgunun oluşturulması oradaki direk köyden mahalleye dönüşüm olayını bir nebze düşürecektir, o konuda faydaları var. Bu da işte yerelle merkezi yönetimin birlikte yapacağı çalışmaları el ele yapması gerekiyor o yüzden (BG, 35).

Mahalli idarelerin görev, yetki ve bütçelerinin yeniden düzenlenmesine yönelik görüş dile getirilmiştir:

Merkezi yönetimin alabileceği bir durum ya mahalli idareleri bu süreçlerde daha etkili kılmak isteniyorsa ve olması gerektiğini düşünüyorum. Tüzel kişiliklerini tekrar kazanmaları lazım, görev ve yetkilerinde yeniden düzenlemeler yapılması gerekiyor. Bunların merkezi yönetimle doğrudan yapılmıyorsa da merkezi yönetimlerin belediyelere tarım ve hayvancılık konusunda aktarmış olduğu bütçelerin artırılması gerek, artırılarak bu bütçelerinde, köylerde üreticilere destek olarak konulması gerekiyor (SŞ, 36). Siz eğer tarım politikasını belediyelere verecekseniz, belediyelere bir bütçe ayırmanız lazım (SY, 68). Muhtarların yetkileri biraz arttırılabilir, kendi köyünde yetkileri biraz arttırılabilir. Ruhsat gibi diğer böyle çiftçileri birebir ilgilendiren konularda yerel yönetimlerin yetki verilmesi, muhtarlarında köydeki çalışmalara birebir daha fazla etkin olabilmesi için yetkisinin artırılması daha faydalı olacağına inanıyorum (AÖ, 51).

Tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin önemi pandemiyle birlikte daha da artmıştır:

Şimdi pandemi dönemini hep beraber yaşadık. Pandemi bize öyle şeyler öğretti ki aslında bildiğimiz şeyleri tekrardan gün yüzüne çıkardı. Tarım olmazsa olmaz, tarımdan vazgeçmek mümkün değil. Herkes pandemiye yaşadığında sokağa çıkma yasakları başladığında ilk başta marketlere, fırınlara gitti neden gitti. Çünkü gıda insan yaşamını sürdürülebilir kılması açısından birinci temel koşulumuzdur. Biz şunu anladık bütçeler yapılırken merkezi yönetimlerin yapmış olduğu bütçede en başta tarımı koyması gerekiyor. En çok tarımı destek sağlaması gerekiyor. Ama bu böyle olmuyor maalesef bu üzücü. Pandemi döneminde yasaklar oldu, herkes durdu, üretimi durdurmadık, tarım sürekli işlemeye devam etti. Bence pandemiden almamız gereken en büyük dersi hızlıca uygulamaya başlamamız gerekiyor. Küçük üreticileri daha fazla desteklememiz gerekiyor. Şimdi şöyle baktığınız zaman tarım böyle saniye de artabilecek, gün gün azabilecek, gün gün artabilecek bir şey değildir. Pandemi dönemi 2 senedir çıktı, 2 sene de ilk sene ekim ayı olacak ki, onlar ekecek, fidanlar dikecek, bu fidanlar 3 senede verim verecek ya da sebzeler dikilecek, 1 sezon geçecek ki bunlardan ürünler toplanacak (SŞ, 36). Pandemi sürecinde tabi üretim devam etsin diye üreticilerimize kolaylık sağlandı. Çiftçi kayıt sisteminde kayıtlı olan vatandaşlarımız evraklarını çıkartarak rahat hareket ettiler ve tarım alanlarında çalışacak işçilerimize de izin belgesi düzenlendi. Üretimde bir aksama olmadı yani normal faaliyetlerine devam etti. Normal seyrinde devam etti, artma yada azalma oldu diyemeyiz (HS, 50).

Pandemi döneminde tarım ve hayvancılık faaliyetleri arttı.

Pandemide tarım ve hayvancılık arttı, niye arttı, biz ilçemizde tarım müdürlüğü olarak çks belgesi elinde olan vatandaşın tarlaya ulaşımını Mut kaymakamlığımız öncülüğünde sağladık, kolaylaştırdık, dolayısıyla adam önceden bahçesine senede 3 defa gidiyorsa pandemi de sık sık gitti, çapasını yaptı, gübresini yaptı, budamasını yaptı, önceki yıllardan daha iyi baktı. Onun meyvesini de aldı yani bakım olayları iyi oldu. Çünkü Mut merkezinde çıkacağı kahve yok, çıkacağı lokanta yok, restaurant yok, evde tıklıp kalacağına adam arabasına bindi, çks belgesini aldı. Bunu hep beraber tarlaya ulaşımını sağladık, dolayısıyla tarım ve hayvancılık yönüyle pandeminin faydası var (EB, 42).

Bir görüşe göre tarım ve hayvancılık pandemiden olumsuz etkilenmiştir:

Dünyada yaşanan pandemiden kaynaklanan üretimde yaşanan kısıtlamadan kaynaklanan tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de bir fiyat artışı var, bu fiyat artışı çiftçilerimizin üretimini olumsuz yönde etkiliyor (AÖ, 51). Sokağa çıkma yasakların olduğu dönemde 65 yaş üstü ve belli bir yaşa kadar olan genç nüfusta sokağa çıkma kısıtlamasına bağlı olarak onların dairemize müracaatı başvurusu bu tür şeylerde sokağa çıkamadıkları için daireye de gelemediler, dolayısıyla sayıda bir azalma oldu (MY, 43).

Köyden mahalleye dönüşüm sonucu oluşan sorunlara çözüm olması için sunulan 'kırsal mahalle' olma imkanı vatandaşlara sağlıklı bir şekilde anlatılmamıştır. Yaşanan

sorunlara çözüm açısından bu önemli bir adımdır. Ancak konunun farklı boyutları da olmuştur. Örneğin bu gelişme gelir kaybına uğrayacakları için belediyeler tarafından olumlu değerlendirilmemiştir:

Kırsal mahalleyi de Cumhurbaşkanımız 1 seneye yakın oldu çıkaklı yayınladılar bunu. Fakat şunu görüyorum ben dışardan gözlemleyen biri olarak bunu gerek muhtarlar gerekse kırsal mahallede yaşayan insanlara, üreticilerimize anlatımı sağlıklı yapılmadı. Şimdi bunun prosedürü mahalle muhtarı ilçe belediyesine dilekçe verecek, ilçe belediyesi meclis kararıyla büyükşehir belediyesine sevk edecek, büyükşehir belediye meclisi de bunu kabul ettiği takdirde takip eden ilk 1 Ocak'ta bu yürürlüğe girecek. Burada çevre temizlik vergisi gibi işte bir kısım vergilerde bir indirimle gidildi. Bunu da Ankara merkezi idare, merkezi hükümetimizin tasarrufu ile aldığı kararla oldu. Gerek büyükşehir gerek ilçe belediyesinin gelirleri düşüyor dolayısıyla bunu perde arkasından sanki hiç çıkmamış gibi öyle bir durumdayız. Muhtarlar mesela dilekçe veren 50, 60 muhtar vardı, daha büyükşehir evrakları bile gitmediğini duyuyorum (EB, 42). Kırsal mahalle, ilçe belediyeleri genel olarak gelir kaybı uğrayacağı için bunu meclis gündemine alıp, gündeme alarak herhangi bir meclislerinde geçirmeleri olmadı henüz. Şuan kırsal mahalle ve kırsal yerleşim yeri tespiti 13 ilçeden yanılmıyorsa daha henüz bir karar alınmadı (YB, 53). Anamur'da biz kırsal mahalle olmak istiyoruz diye bir talepte bulunulmadı (HK, 61). Kırsal mahalle olma kriterleri belli, belediye hizmetlerinin ulaşmadığı yerlerde kırsal bölgeler ilanı düşünüldü, fakat belediye hizmetlerinin ulaşmadığı bir mahalle olmadığından dolayı bu belediye meclisinde kabul görmedi (RÇ, 59). Kırsal mahalle için talep olmadı. Zaten eskisi köy gibi yaşadıkları için bir sıkıntıları yok yani. Ne ekimde dikimde ne hayvancılıkta eski yaşantılarına onlara zorluk getirecek bir şey olmadı (SY, 44).

Araştırma kapsamında temel soru ve alt sorular bağlamında ilerleme kaydedilmiş, mülakat sorularıyla konu hakkında detaylı bilgiler edinilmiştir. Mülakatlar probleme farklı cephelerden bakabilecek olan muhtarlar, tarım ve hayvancılıkla uğraşan mahalle sakinleri ve kamu yöneticileriyle gerçekleştirilmiştir. Elde edilen detaylı bilgileri analizi gerçekleştirilmiş ve bazı önemli bulgulara ulaşılmıştır. Ulaşılan bulgular yukarıda alt başlıklarla birlikte verilmiştir. Bu noktada ise sonuç, değerlendirmeler ve öneriler kısmına geçilebilecektir.

SONUÇ, DEĞERLENDİRMELER VE ÖNERİLER

Geçmiş çok eskilere dayanan köy idareleri, Osmanlı Devleti'nden günümüze kadar varlıklarını devam ettirmişlerdir. Cumhuriyet döneminde tüzel kişilik kazanmaları ise 18 Mart 1924 tarihinde kabul edilen Köy Kanunu ile olmuştur. 1924 yılında çıkarılan Köy Kanunu, bazı değişikliklerle birlikte günümüze kadar yürürlükte kalmıştır. Köy Kanunu, ekonomik, sosyal ve kültürel ve teknolojik gelişmelerin bir sonucu köyde yaşayan vatandaşların sorunlarına cevap vermekten uzaklaşmıştır. Günümüze kadar birçok kez köy kanun tasarıları hazırlanmış, fakat bunlar çeşitli sebepler nedeniyle yasalaşamamışlardır.

12 Kasım 2012 tarihinde kabul edilen 6360 sayılı Kanun ile büyükşehir belediyesinde yer alan köy idareleri mahalleye dönüştürülmüştür. Bu idareler tüzel kişiliği kaldırılan, bütçesi ve personeli olmayan bir kurum haline gelmişlerdir. Mahalle muhtarı ise vatandaşın sorunlarını belediyelere ileten ve böylece halkın sorunlarına çözüm arayan bir kişi konumuna gelmiştir.

Bu yerleşimler büyükşehir ve büyükşehir ilçe belediyesinin sınırlarına dahil olmuş; halkın vergi, harç ve katılım paylarını ödeme durumu ortaya çıkmıştır. Ancak bunlar hakkında esneme yapılmış, vatandaşın yeni düzene uyum sağlanmasını kolaylaştırmak için beş yıl süre ile alınmamalarına karar verilmiş ve bu süre 31.12.2022'ye kadar uzatılmıştır. İçme ve kullanma suyu için alınacak ücretin ise en düşük tarifenin %25'ini geçmeyecek şekilde beş yıl için geçerli kılınmış ve bu süre de 31.12.2022'ye kadar uzatılmıştır. Mahalleye dönüşen yerlerinin alt yapı sorunlarını gidermek için belediyelerinin ve bağlı idarelerin bütçelerinin %10'u, bu hizmetler için on yıl süre ayrılmıştır. 6360 sayılı Kanunla büyükşehir ve büyükşehir ilçe belediyelerinin, tarım ve hayvancılık faaliyetlerini desteklemek için her türlü hizmette bulunabileceğini belirtilmiştir.

Köylerin mahalleye dönüşmesi sonucu optimal büyüklük açısından eski köy/yeni mahallelerde hizmet sunacak yerel yönetim birimlerinin ölçeğinde bir büyümeye yol açmıştır. Bu da yerel yönetimlerin bütçe ve personel yetersizliği yaşanmasına ve hizmetlerde aksamalara neden olmuştur. Araştırma alanı olan Mersin ilinin yüzölçümü doğu-batı yönünde ve görece büyük olduğu için her alana aynı hizmeti

götürülememektedir. Ayrıca bu noktada yerel yönetimler teknik altyapı, mali imkan ve yeterli personele de sahip değildir. 6360 sayılı Kanunu'nun gerekçelerinden biri de hizmet maliyetlerinin azaltılmasıdır. Ancak Mersin'de uzaklık, ulaşım gibi engeller maliyeti azaltmamaktadır. Belediyeler şehir merkezlerinde kamu hizmetlerini zamanında ve vatandaşların beklentilerine uygun bir şekilde sunmakta zorlanırken dahi tarım ve hayvancılık konusunda gerekli hizmeti tam olarak vermeleri beklenemez. Belediyeler yapmış olduğu hizmetlere bile bütçelerinin yetmemesinden dolayı tarım ve hayvancılık faaliyetleri için yeterli bütçe ayıramamışlardır. 6360 sayılı Kanun ile 'büyükşehir ve ilçe belediyeleri tarım ve hayvancılığı desteklemek amacıyla her türlü faaliyet ve hizmette bulunabilirler' şeklinde belirtmesine rağmen belediyeler bu konuda bütçe verilmemesini eleştirmişlerdir.

Köylerde yaşayan vatandaşlar mahalleye dönüşümle birlikte hukuki, idari ve yönetsel olarak şehirli statüsüne geçmiş olsa da vatandaş hala kendini köylü gibi hissetmektedir. Kentsel alana uygun olmayan tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin yasayla birlikte buralarda yapılmasına izin verilmemektedir. Kentler için geçerli olan mali külfetlerin 6360 sayılı Kanun ile birlikte mahalleye dönüşen köyler için de geçerli olması söz konusudur. Oysaki köyde hakim sektörler tarım ve hayvancılıktır. Suyun ücretli olması, çeşitli vergi ve harçların olması tarım ve hayvancılık ile uğraşan vatandaşlar için hayatı daha zor ve pahalı hale getirmektedir. Ekonomik olarak köyden mahalleye dönüşen yerleşim yerleri ile kentlerdeki diğer mahallelerinin eş değer tutulması ileride ciddi sıkıntılar doğurabilecektir.

Köy idarelerinin mahalleye dönüştürülmesi sonucu tüzel kişiliğinin kaldırılması muhtarları olumsuz etkilemiştir. Mahalleye dönüşüm sonucu yetkilerinin, söz haklarının azaldığını ve söz haklarının belediyelere kaydığını dile getirmişlerdir. Vatandaşların gözünde itibarlarının kalmadığını, bütçelerinin olmamasından dolayı hizmet edemediklerini ve belediyelerden hizmet beklediklerini ve belediyelerinin de hizmeti hemen yerine getirmeyip kimi zaman sıraya koyduklarını kimi zamanda araya siyaset girmesinden dolayı gerekli hizmetleri alamadıklarını dile getirmişlerdir.

Belediyeler arasında bir yetki karmaşasının olduğu düşüncesi de bazı katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Bu durum hizmetleri engellemekte ve zaman kaybına neden olmaktadır. Kent merkezi ile kırsal yerleşimler arasındaki mesafenin de

uzak olması hizmet almayı zorlaştırmaktadır. Muhtarlar vatandaşların isteklerini belediyelere ileterek görevlerini icra etmektedirler.

Mülakatlarda muhtarlar, genellikle köy idaresinin olumlu tarafları üzerinde durmuşlardır. Mahalle iken yol çalışmalarının yapılmadığını; oysaki tarım ve hayvancılığının yapılmasında kolaylık sağlamaktadır. Yol çalışmalarının yapılmaması, mesafelerin uzak olması ve bütçenin yetersizliği gibi sebeplerin olması nedeniyle hizmetlerde etkinlik ve verimlilik sağlanamamakta ve vatandaşın beklentisi karşılanamamaktadır. Ayrıca vatandaşın ödemekle yükümlü olduğu vergilerin ortaya çıkması ekonomik olarak zayıf olan köylünün tarım ve hayvancılık yapmasını zorlaştırmaktadır.

Mahalleye dönüşüm neticesinde bazı gelişmeler de olmuş; altyapı hizmetleri, mahalle aralarının çamur olmaması için parke taşlarla döşenmesi, çöpler için yol kenarlarına çöp bidonlarının konulması, yol kenarlarına yolcu bekleme durakları yapılarak vatandaşların yağmurdan ve güneşten korunmasının sağlanması bu noktada sayılabilir.

Tarım faaliyetlerinde hem köy idaresi iken hem de mahalleye dönüşüm neticesinde muhtarların değerlendirilmesine göre genel itibariyle bir değişiklik yaşanmamıştır. Köy idaresi iken vatandaşların kendi imkan ve bütçeleriyle tarımını yaptıkları, mahalleye dönüşümle de aynen buna devam ettikleri belirtilmiştir. Köy idaresi iken mahalleye dönüşümle adın değiştiğinin ancak bunun tarıma bir etkisinin olmadığı belirtilmiştir. Ancak bazı yerlerde şehir merkezine yakın olan eski köy/yeni mahallelerde tarım arazilerinde yapılaşmada görülmüştür.

Hayvancılık faaliyetlerinde ister köy idaresi olsun ister mahalle olsun muhtarlarla yapılan mülakat sonucu genel itibariyle bir değişiklik yaşanmadığı ortaya çıkmıştır. Ancak mahalleye dönüşüm sonucunda bazı yerlerde ise hayvancılık azalması dikkatleri çekmiştir. Hayvan beslenilmesinden rahatsız olunduğu, koku ve gürültüden dolayı şikayetler olduğu görülmüş, bu durum hayvancılığın azalmasına neden olmuştur.

Tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin merkezi yönetimin desteği ile en iyi seviyeye geleceğini düşünen muhtarlar ağırlıktadır. Çünkü yerel yönetimler tarım ve hayvancılık konusunda personelinin az olması ve bütçenin fazla olmamasından dolayı

yeterli hizmeti verememektedir. Ayrıca belediyelerinin farklı siyasi görüşlerden olması hizmet kalitesinde farklılıklara sebep olmakta ve eşit hizmet idealinden uzaklaşıldığı durumlar olabilmektedir.

Tarım ve hayvancılık ile uğraşan mahalle sakinlerine göre, köy idarelerinin mahalleye dönüşümü hizmet olarak değerlendirildiğinde su sorununun ortadan kaldırılması, tarım ve hayvancılık faaliyetlerinde sorun olmaması için yol yapımı, mahalle aralarının parke taşlarla döşenmesiyle mahalle aralarının çamur olmasından kurtarılması, yol kenarlarına ve mahalle aralarına çöp bidonları konulmasıyla çöplerin yakma veya gömme olayı ortadan kaldırılmış, temiz ve düzenli bir ortamın sağlanması gerçekleştirilmiştir.

Tarım faaliyetlerinde, tarım ve hayvancılık ile uğraşan mahalle sakinlerine göre hem köy idaresi iken hem de mahalleye dönüşümünün sonucunda genel itibariyle bir değişiklik yaşanmamıştır. Olumlu yönde gelişme yaşandığını belirten mahalle sakinlerine göre; sulama suyunun gelmesiyle tarım ürünlerinde çeşitlilik çoğalmıştır.

İlçedeki mahallede yaşamak ile köyden dönen mahallede yaşamak arasında getirilen düzenlemeler ile bir fark kalmadığı ama kırsaldakilerin merkezdeki mahalle gibi hizmet alamadıkları dikkat çekmiştir. Bu duruma rağmen dönüşüm mali yükler getirmiştir. Özellikle hayvancılıkta hayvanların barınağı olan ağıl, ahır gibi yerlerin mahalle içerisinde olması koku ve gürültüden dolayı sorun olmuştur. Bu sebeple hayvancılık faaliyetlerinin köy idaresi iken yapılabildiği, mahalleye dönüşüm neticesinde hayvancılık faaliyetlerinde bir azalma meydana geldiği ifade edilmiştir.

Tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin, en iyi seviyeye gelebilmesi için merkezi yönetimin ve yerel yönetimlerin birlikte hareket etmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca yerel yönetimlerin etkili olmasıyla da tarım ve hayvancılık faaliyetlerinde gelişme sağlanacağı belirtilmiştir.

Kamu yöneticileri ile yapılan mülakat sonucu muhtarlar ve mahalle sakinlerinin görüşlerine ek olarak; şehir merkezine yakın yerlerde tarım arazilerinde yapılaşmanın arttığı anlaşılmıştır. Ayrıca şehir merkezine yakın yerleşim yerlerinde tarım ve hayvancılık faaliyetleri azalma olduğu ve sosyal yapının da değişime uğradığı sonuçlarına varılmıştır. Mahalleye dönen yerlerde meydana gelen koku ve gürültüden

dolayı hayvancılık faaliyetleriyle ilgili şikayetler artmış ve bu durum zamanla hayvancılık faaliyetlerinin azalmasına neden olmuştur. Hayvancılık yapılan alanlarının ruhsatlandırılmaması da ayrı bir sorun oluşturmıştır.

6360 sayılı Kanunun getirdiği düzenlemelere vatandaşların uyum sağlamaları için 31 Aralık 2022'ye kadar emlak vergisi, su ücretleri ve diğer vergilerde istisnalar uygulanmıştır. Ancak getirilen haklardan yararlanma süresi bittiğinde imar konuları, emlak vergisi, su faturalarındaki artışın tarım ve hayvancılığı olumsuz etkileyeceği düşünülmektedir. Kırsal alanlar için yeni düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Kırsal alanlara götürülecek hizmetler için büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyelerinin arasındaki görev ve yetki paylaşımının yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Bütçelerinin yeterli olmaması ve tarım ve hayvancılık faaliyetleri için teknik personelinin az olmasından dolayı belediyeler etkin ve verimli bir hizmet verememektedir. Mahalleye dönüşen eski köy idarelerinin tüzel kişilik ve bütçelerinin tekrar eskisi gibi verilmesi gerektiği belirtilmektedir. Böylelikle belediyelere başvurmayıp bazı hizmetleri kendileri yerine getirebileceklerdir. Bu şekilde zaman kazanılmış ve belediyeler ile oluşan anlaşmazlıkların önüne geçilmiş olacaktır. Ayrıca böylelikle mesafe sorunları da aşılmış olacaktır.

Ekilebilir arazilerinin yok olmaması için tarım arazilerinde yapılaşmayı önleyici yaptırımlarının olması ve hayvanların kalacağı yerler için düzenlemeler yapılması gerekmektedir. İmar konusunda sıkıntı çektiklerini belirten eski köy/yeni mahalle sakinlerinin ihtiyaçları olan ahır ve ev gibi yapılarla ilgili kolaylıklara kavuşturulmaları doğru olacaktır. Ekonomik olarak sıkıntı çeken köylünün; emlak vergisi, çevre ve temizlik vergisi, harç ve katılım payları ödemek zorunda olmaları tarım ve hayvancılık faaliyetlerine daha az imkan ayırmasına neden olabilir. 31.12.2022 tarihine kadar muafiyetler uzasa da bu tarihten sonra mali ödemeler yapılmak zorunda kalınacaklardır. Bu konuda muafiyetin sürekli hale gelmesi ve eski köy/yeni mahalleler için düzenlemeler yapılması gerekmektedir.

Bu tez özellikle sürecin eksiklerinin tespit edilerek Türkiye ekonomisi için kritik önemdeki tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin daha verimli, etkili, modern şartlarda yapılabileceği bir ortamın tesisine katkı sağlayabilmek için hazırlanmıştır. Müreffeh bir

Türkiye için üreticinin durumunun anlaşılması ve şartlarının gelişimi için kısa, orta ve uzun vadeli adımların atılması doğru olacaktır.

KAYNAKÇA

- AKDENİZ, Z. (2019) 'Türkiye’de Tarım Sektörü ve 2000’li Yıllarda Tarımda İzlenen Politikalar’ **Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı İktisat Politikası Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul.
- AKILLI H.; R. KIZILBOĞA ÖZASLAN (2015) ‘6360 Sayılı Kanun’a İlişkin Literatür Taraması’ **Akdeniz İibf Dergisi**, Cilt 15, Sayı 30, ss. 155-184.
- AKIN E.; R. ESGİCİ (2015) ‘Eski Çağda Tarım Aletleri’ **Tarım Makinaları Bilimi Dergisi**, Cilt 11, Sayı 1, ss. 33-37.
- AKMAN, Ç. (2018) ‘Mahalle Yönetimi İle İlgili Yeni Bir Yasal Düzenleme Gerekli Mi? Isparta İli Özelinde Bir Araştırma’ **Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi**, Cilt 10, Sayı 19, ss. 516-534.
- AKMAN Ç.; M. KALENDER (2018) ‘Yerelde Yeni Bir Merkezi Yönetim Birimi: Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı’ **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Cilt 73, Sayı 4, ss. 1025-1056.
- AKPINAR, R. (2017) ‘Halka En Yakın Birim Olan Muhtarlık Müessesesi: İzmir Karşıyaka İlçesinde Nitel Bir Araştırma’ **Yalova Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt7, Sayı 13, ss. 99-110.
- AKYILMAZ, B. (1999) ‘Osmanlı Devletinde Merkezden Yönetimin Taşra İdaresi’ **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı 4, ss. 127-156.
- AKYILMAZ B.; M. SEZGİNER, C. KAYA (2019) **Türk İdare Hukuku**, 11.bs., Ankara, Savaş Yayınevi.
- ALATAŞ, Ş. (2019) ‘6360 Sayılı Kanun ve Bu Kanunun Eleştirisi: Merkezîyetçilikten Yeniden Merkezîyetçiliğe’ **Kent Akademisi Kent Kültürü ve Yönetimi Hakemli Elektronik Dergi**, Cilt 12, Sayı 3, ss. 488-500.
- ALICI, O.V. (2012) ‘Büyükşehir Belediyesi İle İlçe Belediyeleri Arasındaki İlişkiler: İstanbul Örneği’ **Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Doktora Tezi**, İstanbul.
- ALICI, O.V. (2012) ‘Büyükşehir Belediyesinin İlçe Belediyeleri Üzerindeki Denetim Yetkisinin Kavramsal Açından Değerlendirilmesi’ **Yerel Politikalar**, Sayı 2, ss. 38-52.
- ALTAN, Y.; U. KERMAN, M. AKTEL (2010) ‘Köy Kanunu Tasarısı Taslağı Üzerine Bir Değerlendirme’ **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı 26, ss. 56-65.
- ALTINBIÇAK, M.A. (2019) ‘Anamur İlçesinde Kırsal Yoksulluk Karşısında Çilek Üretiminin Değerlendirilmesi’ **Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi**, Cilt

54, Sayı 1, ss. 366-376.

- ARIKBOĞA, E. (2018) 'Büyükşehir Sistemi: Büyükşehir ve İlçe Belediyeleri', **Yerel Yönetimler**, Ed.: G. Kemal, Y. Hasan, 2. bs., Ankara, Orion Kitabevi, ss. 367-409.
- AYDIN, F.; N. NEGİZ (2019) 'Mahalleye Dönüşen Köyler Üzerine Bir İnceleme' **Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 11, Sayı 30, ss. 730-745.
- BAHAR, H. (2018) 'Eski Çağ'da Mersin Çevresinin Jeopolitiği' **1. Uluslararası Mersin Sempozyumu**, Cilt 3, ss. 54-89.
- BAYRAM, M. (2017) 'Türkiye Selçuklarında Köy Teşkilâtı' **Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Dergisi**, Sayı 6, ss. 53-64.
- BAYRAMOĞLU, H.Ş. (2010) '1980 Sonrası Türk Tarım Politikası: Kamu Yönetimi Açısından Bir Araştırma' **Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi**, Malatya.
- BULUT, S. (2019) '2000 Sonrası Türkiye'de Tarım ve Hayvancılık Politikaları: Kars İli Örneği' **Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi**, Kars.
- BULUT, Y.; D. DÖNMEZ (2019) '6360 Sayılı Düzenlemeyle Oluşan Büyükşehir Modelinde Büyükşehir Belediyesi İle İlçe Belediyeleri Arasında Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Hatay İli Örneği' **Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi**, Cilt 2, Sayı 1, ss. 29-40.
- CAN, M.F. (2018) 'Türkiye Hayvancılık Politikalarının AB ile Etkileşimi ve Olası Sonuçları' **Atatürk Üniversitesi Veteriner Bilimleri Dergisi**, Cilt 13, Sayı 2, ss. 242-250.
- CEBECİ, E.; A. AKIN (2014) 'Mersin İli Üzüm İhracatının Türkiye Ekonomisi İçindeki Yeri ve Öneminin Değerlendirilmesi' **ÇOMÜ Ziraat Fakültesi Dergisi**, Cilt 2, Sayı 2 ss. 119-129.
- CEYHAN, S.; S.S. TEKKANAT (2018) '6360 Sayılı Kanun ve Ankara İline Etkileri' **Bitlis Eren Üniversitesi Akademik İzdüşüm Dergisi**, Cilt 3, Sayı 2, ss. 20-42.
- ÇALIŞKAN, İ. (2021) 'İlçe İdarelerinde Tarım ve Hayvancılık Politikaları: Karabük Eflani İlçesi Üzerine Bir İnceleme' **Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi**, Karabük.
- ÇAMDERE, M.A.; F.N. GENÇ (2018) '6360 Sayılı Kanunun Kamu Hizmetlerinin Sunumuna Etkisi: Denizli Büyükşehir Belediyesi Örneği' **Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt 8, Sayı 2, ss. 35-60).

- ÇAVUŞOĞLU, A.; M. LAMBA (2020) '6360 Sayılı Kanun'un Mahalleye Dönüşen Birimler Üzerine Etkisi: Antalya İli Örneği' **Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt 11, Sayı 21, ss. 123- 147.
- ÇELİKİYAY, H. (2014) 'Değişen Kent Yönetimi ve 6360 Sayılı Büyükşehir Yasası' **SETA**, Sayı 101.
- ÇETİN, S. (2009) 'Yerel Yönetim Birimi Olarak Türkiye'de İl Özel İdareleri' **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı 25, ss. 249-258.
- ÇETİN, Z.Ö. (2015) 'Türkiye'de İl Özel İdaresi Sisteminin Dönüşümü ve 6360 Sayılı Kanunun Dönüşüme Etkileri' **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt 20, Sayı 2, ss. 247-266.
- ÇOPUROĞLU, M.A. (2017) 'Büyükşehir Belediye Sınırları İçinde Yer Alan Kırsal Yerleşmelerin Sorunları Üzerine Bir Değerlendirme' **Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi**, Cilt 2, Sayı 2, ss.18-32.
- ÇOŞKUN, R.; R. ALTUNIŞIK, E. YILDIRIM (2017) **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı**, 9.bs., Sakarya, Sakarya Kitabevi.
- DEMİRKAYA, Y.; M. KOÇ (2017) '6360 Sayılı Kanun İle Birlikte Mahalleye Dönüşen Köylerde Değişimin Katılım Açısından Muhtarlığa Etkisi: Menteşe ve Seydikemer İlçeleri Üzerinden Bir Değerlendirme' **Strategic Public Management Journal**, Cilt 3, Sayı 6, ss. 124-149.
- DİK, E. (2014) '6360 Sayılı Kanun Bağlamında Köylerin Mahalleye Çevrilmesi' **Mülkiye Dergisi**, Cilt 38, Sayı 1, ss.75-102.
- EĞRİ, T. (2014) '2000 Sonrası Türk Tarım Politikalarında Dönüşüm ve Çiftçi Algısı: Kırklareli Örneği' **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 14, Sayı 1, ss. 89-104.
- ELDEM, H. (2015) 'Yerel Yönetimler Reformunun Bir Parçası Olarak Köy Kanunu Tasarı Taslağı' **Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi**, Cilt 2, Sayı 1, ss. 39-61.
- EŞTÜRK, Ö.; M.N. ÖREN (2014) 'Türkiye'de Tarım Politikaları ve Gıda Güvencesi' **Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tarım Bilimleri Dergisi**, Cilt 24, Sayı 2, ss.193-200.
- ERAT, V. (2016) 'Mahalli İdare Birimi Olarak Köyler ve 6360 Sayılı Yasanın Etkileri' **BEU AKADEMİK İZDÜŞÜM**, Cilt 1, Sayı 1, ss. 87-98.
- ERYILMAZ, B. (2017) **Tanzimat ve Yönetimde Modernleşme**, 4.bs., İstanbul, İşaret Yayınları.
- GEMİCİ, F. (2019) 'Demokrat Parti Döneminde Adapazarı/Sakarya'da Hayvancılık (1950-1960)' **Çeşm-i Cihan: Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları E-**

Dergisi, Cilt 6, Sayı 1, ss. 111-132.

GENÇ, N.F. (2014) ‘6360 Sayılı Kanun ve Aydın’a Etkileri’ **Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 1, ss.1-29.

GENÇOĞLU, M. (2011) ‘1864 ve 1871 Vilâyet Nizamnamelerine Göre Osmanlı Taşra İdaresinde Yeniden Yapılanma’ **Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 2, Sayı 1, ss. 29-50.

GEZİCİ, N. (2014) ‘İdari Vesayet ve Köy Yönetimi’ **Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi**, Bolu.

GÖKÜŞ, M.; E. BAYRAKÇI, H. ALPTÜRKER (2013) ‘Mahalle Yönetimi ve Mahalle Muhtarlarının Vatandaşlar Tarafından Değerlendirilmesi’ **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt 18, Sayı 2, ss. 31-45.

GÖKÜŞ, M.; H. ALPTÜRKER (2016) ‘6360 Sayılı Yasa İle Köy Yönetiminden Mahalle Yönetimine Geçiş Sonrası Etkin Hizmet Sunumuna İlişkin Muhtarların Görüşü: Silifke Köyleri Örneği’ **Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi**, Sayı 11, ss. 67-86.

GÖRGÜN, E.K.; N. YÖRÜR (2017) ‘6360 Sayılı Büyükşehir Kanunu Sonrası Kırsal Alanları Yeniden Düşünmek-İzmir Örneği’ **Aydın İktisat Fakültesi Dergisi**, Cilt 2, Sayı 1, ss. 11-27.

GÖZLER, K. (2013) ‘6360 Sayılı Kanun Hakkında Eleştiriler: Yirmi Dokuz İlde İl Özel İdareleri ve Köylerin Kaldırılması ve İlçe Belediyelerinin Büyükşehir İlçe Belediyesi Hâline Dönüştürülmesi Anayasamıza Uygun Mudur?’ **Legal Hukuk Dergisi**, Cilt 11, Sayı 122, ss. 37-82.

GÖZLER, K. (2019) ‘Osmanlı/Türk Köy İdaresi Sistemi Üzerinde Fransız Etkisi: 1864 ve 1871 Osmanlı Nizamnamelerinin Köylere İlişkin Hükümleri ve 1924 Köy Kanunu Fransa’dan mı İktibas Edilmiştir?’ **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 68, Sayı 2, ss. 413-443.

GÜLER, A.; B. HALICIOĞLU, S. TAŞĞIN (2015) **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma**, 2.bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık.

GÜRBÜZ, İ.B.; Ö. KADAĞAN (2019) ‘Büyükşehir Yasasının Kırsala Etkileri; Bursa İli Örneği’ **Bursa Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Cilt 33, Sayı 2, ss. 209-226.

GÜRBÜZ, M.; U. YILDIRIM, A. BELLİ (2014) ‘Büyükşehir Belediye Kanunu’nun Kahramanmaraş İli Ölçeğinde Anazili’ **Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 1, Sayı 5, ss. 102-135.

GÜRBÜZ, S.; F. ŞAHİN. (2018) **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Felsefe-Yöntem-Analiz**, 5.bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık.

- HARUNOĞULLARI, M.; Y. POLAT (2018) 'Mersin-Arslanköy Yörüklerinin Yaylacılık Faaliyetleri ve Sorunları' **Ege Coğrafya Dergisi**, Cilt 27, Sayı 1, ss. 71-86.
- İZCİ, F.; M. TURAN (2013) 'Türkiye'de Büyükşehir Belediyesi Sistemi ve 6360 Sayılı Yasa ile Büyükşehir Belediyesi Sisteminde Meydana Gelen Değişimler: Van Örneği' **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt 18, Sayı 1, ss. 117-152.
- KAFALI, M.A. (2014) 'Mersin İli Potansiyel Yatırım Konuları Araştırması' **Çukurova Kalkınma Ajansı**.
- KALAĞAN, G. (2018) 'Türkiye'de 6360 Sayılı Büyükşehir Yasası Kapsamında Büyükşehirler/Bütünşehirler: Yönetişel Yapı, Mali/İktisadi Boyut ve Gelecek Vizyonu Üzerine Bir Tartışma' **Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 10, Sayı 25, ss. 591-603.
- KARAARSLAN, M. (2013) 'Nasıl Bir Yerel Yönetim? 6360 Sayılı Kanun Üzerine Bir Değerlendirme' **Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 17-18, Sayı 26-27-28-29, ss. 123-162.
- KARABULUT K.; D. POLAT, H. BAKKAL (2007) 'Özel İdarelerin İl Ekonomilerindeki Yeri ve Önemi Üzerine Bir Uygulama' **Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt 21, Sayı 2, ss. 67-93.
- KARALEZLİ, G. (2021) 'Mahalle ve Köyün Birleştirilmesi ile Oluşan Yeni Bir Birim: Kırsal Mahalleler' **Kent ve Çevre Araştırmaları Dergisi**, Cilt 3, Sayı 1, ss. 50-61.
- KARTAL, N. (2013) 'Tanzimat'tan Cumhuriyete Osmanlı'da Mülki İdare' **Akademik Yaklaşımlar Dergisi**, Cilt 4, Sayı 1, ss. 1-24.
- KAVRUK, H. (2004). **Köy ve Mahalle: Yerleşim ve Yönetim Birimi**, Ankara, Odak Yayın Evi Basım Dağ. Krt. Tur. İnş. Ltd. Şti.
- KAYAN, K. (2015) 'Görev, Yetki ve Sorumluluklar Açısından 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun Getirdiği Yenilikler ve Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nin Uygulamaları' **Yalova Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt5, Sayı 9, ss. 199-224.
- KELEŞ, R. (2000) **Yerinden Yönetim ve Siyaset**, İstanbul, Cem Yayınevi.
- KILIÇ, B. (2020) 'Türkiye'de Hayvancılık Politikası: Mevcut Durum ve Yönetişel Sorunlar' **Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi**, Samsun.
- KILIÇ, Ö.; S. İPEK (2022) 'Kırsal Mahalle: Büyükşehirlerde Tekrar Köye Dönüş mü?' **Troy Academy**, Cilt 7, Sayı 1, ss. 1-16.

- KILIÇ, S. (2005) '1864 Vilayet Nizamnamesinin Tuna Vilayetinde Uygulanması ve Mithat Paşa' **Tarih Araştırmaları Dergisi**, Cilt 24, Sayı 37, ss. 99-111.
- KIZILBOĞA, R. (2011) 'Köy İdaresine Yönelik Kanun Tasarısı'ndaki Düzenlemeler' **Öneri Dergisi**, Cilt 9, Sayı 35, ss. 183-197.
- KOÇ, M. (2019) 'Mahalleye Dönüşen Köylerin Muhtarlarının Hizmetlerde Etkinlik ve Verimliliğe İlişkin Algısı: Muğla Deneyimi' **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt 14, Sayı 2, ss. 457-478.
- KOÇAK, S.Y.; V. KAVSARA (2012) '5302 Sayılı Kanun Sonrasında İl Özel İdarelerinde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri' **Yönetim Bilimleri Dergisi**, Cilt 10, Sayı 20, ss. 61-92.
- KOZA, Ş.A.; C. ŞATAF (2019) 'Antalya Büyükşehir Belediyesinin Mali Yapısının Değerlendirilmesi' **Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi**, Cilt 2, Sayı 1, ss. 142-157.
- KÖKEN, E. (2016) 'Büyükşehir Belediye Meclisi' **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 65, Sayı 4, ss. 3511-3528.
- KURT, H. (2006) 'Türkiye'de Kent-Köy ve Kentli-Köylü Algısı Üzerine Bir Araştırma' **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 3, Sayı 6.
- KUTLUK, E. (2006) '3360 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ve 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanununun Karşılaştırılmalı Analizi' **Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul.
- MURATOĞLU, T. (2015) 'Mahalli İdareler Mevzuatında 6360 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler' **Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 20, Sayı 32, ss. 59-96.
- MUTLU, A. (2018) 'İl Özel İdareleri', **Yerel Yönetimler**, Ed.: G. Kemal, Y. Hasan, 2. bs., Ankara, Orion Kitabevi, ss. 293-324.
- NADAROĞLU, H. (2001) **Mahalli İdareler**, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- NARİN, M. (2008) 'Türkiye'de Uygulanan Tarımsal Destekleme Politikalarında Değişim' **Ekonomik Yaklaşım**, Cilt 19, Özel Sayı, ss. 183-225.
- OKTAY, T. (1998) 'Türkiye'de Büyükşehir Belediye Yönetiminin Tarihsel Gelişimi ve Mevcut Sistemin Değerlendirilmesi' **Öneri Dergisi**, Cilt 2, Sayı 10, ss. 63-70.
- ORTAYLI, İ. (2018) **Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahalli İdareleri (1840-1880)**, Ankara, AKDİTYK Türk Tarih Kurumu Yayınları.

- ÖKMEN, M.; R. ARSLAN (2014) 'Türkiye'de 6360 Sayılı Yasa İle Yeni Kurulan Büyükşehir Belediyeleri: Manisa Büyükşehir Belediyesi Örneği' **Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 1, Sayı 5, ss. 88-101.
- ÖZER, G. (2021) 'Hollanda'nın Tarımdaki Yapısal Dönüşümü ve Bu Dönüşümün Uluslararası Ticaretine Yansımaları' **Journal of Life Economics**, Cilt 8, Sayı 1, ss. 69-79.
- ÖZER, M.A. (2013) 'Yerel Yönetimler Reformunda Reform: 6360 Sayılı Kanun'un Düşündürdükleri' **Yerel Politikalar**, Sayı 3, ss. 97-126.
- ÖZTÜRK, Ş. (2007) 'Küreselden Yerele Tarım Politikaları' **Sosyoloji Dergisi**, Sayı 18, ss. 105-125.
- RAD, S.T.; J. ASLAN (2018) '2002-2017 Yılları Arasında Türkiye'de Tarım Politikaları ve Uygulamaları' **Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi**, Cilt 4, Sayı 21, ss. 3271-3278.
- SAĞIREKMEKÇİ, A. (2015) 'Yerelleşme-Merkezileşme Tartışmaları Bağlamında Türkiye'de Mahalleye Dönüşen Köy Yönetimlerinin Mevcut Durumu: Hatay Örneği' **Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi**, Hatay.
- SEZER, Ö. (2018) 'Köy Yönetimi', **Yerel Yönetimler**, Ed.: G. Kemal, Y. Hasan, 2. bs., Ankara, Orion Kitabevi, ss. 257-291.
- SEZİK, M. (2015) '6360 Sayılı Kanun'a Göre Büyükşehirlerde Bütünleşme Sürecinin Etkileri: Malatya Örneği' **Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi**, Malatya.
- SÖNMEZ, V.; F.G. ALACAPINAR (2017) **Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri**, Ankara, Anı Yayıncılık.
- SUNGUR, Z. (2016) 'Demokrat Parti Döneminde (1950-1960) Tarım Politikaları ve Etkileri' **Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 8, Sayı 14, ss. 1-24.
- ŞAHİN, Y. (2018) **Yerel Yönetimler**, Bursa, Ekin Yayınevi.
- ŞAHİN, Y.; S. ASARKAYA (2019) 'Mahalle Muhtarlığı Kurumunun Tarihi Gelişimi' **Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt 11, Sayı 3, ss. 23-32.
- ŞENGÜL, R. (2013) 'Köylere Hizmet Götürme Birliklerinin İşlevselliği Üzerine Bir Alan Araştırması: Bartın Örneği' **Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt 15, Sayı 2, ss. 67-86.
- ŞİMŞEK, M. (2017) 'Tanzimat Dönemi Osmanlı Taşra Teşkilatında Nahiye Yönetimi: Kireli Örneği' **Çatalhöyük Uluslar arası Turizm ve Sosyal Araştırmalar**

Dergisi, Sayı 2, ss. 53-75.

TBMM GKT. (2012) 24. Dönem, 3. Yasama Yılı, 16., 17., 18., 19. Ve 21. Birleşim.

TEKÇE, Y.; F.N. GENÇ (2019) ‘6360 Sayılı Kanunun Tüzel Kişiliği Kaldırılan Köylere/Yeni Mahallelere Etkisi: Aydın Örneği’ **Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi**, Cilt 20, Sayı 44, ss. 1-16.

TOPAL, N. (2017) ‘Aksaray Sancağı Mahalle ve Köy İdarelerinde Muhtarlık Teşkilatının Kurulması (1835)’ **Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 16, Sayı 2, ss. 524-535.

TOPRAK, Z. (2014) **Yerel Yönetimler**, 9.bs., İzmir, Siyasal Kitabevi.

TORTOP, N.; B. AYKAÇ, H. YAYMAN, M.A. ÖZER (2014) **Mahalli İdareler**, 3. bs., Ankara, Nobel Yayın.

TUNCER, B.; M. BAKIRCI (2020) ‘6360 Sayılı Büyükşehir Yasasının Türkiye’nin Kırsal Yerleşim Düzenine Mevcut ve Muhtemel Etkileri: Konya Örneği’ **Türk Coğrafya Dergisi**, ss. 83-93.

TURAN, H.T. (2015) ‘5355 Sayılı Yasaya Göre Türkiye’de Birlikler: Hizmet Sunumunda Adem-i Merkeziyetçi ve Katılımcı Yaklaşım **Strategic Public Management Journal**, Sayı 2, ss. 72-87.

TÜRKÇE SÖZLÜK (2011) **Türk Dil Kurumu**, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları.

ULUSOY, A.; T. AKDEMİR (2019) **Mahalli İdareler Teori-Uygulama-Maliye**, 11.bs., Ankara, Seçkin Yayınevi.

USTA, S.; E. AKMAN, M. KOCAOĞLU (2018) ‘6360 Sayılı Kanun’un Büyükşehir Belediye Sistemine Etkileri: Konya Büyükşehir Belediyesi Örneği’ **TESAM Akademi Dergisi**, ss. 217-249.

ÜNAL, T. (2001) **Bir Kalkınma Modeli Olarak Tarım Kentleri**, Ankara, Berikan Elektronik Basım Yayın San. ve Tic. Ltd. Şti.

ÜZMEZ, U. (2012) ‘ ‘Reform’un Büyükşehir Belediye Encümenlerine Etkileri ve İşlevleri Üzerine Bir Değerlendirme’ **Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi**, Cilt 4, Sayı 1, ss. 305-314.

YALÇIN, A.Z.; M. GÖK (2016) ‘6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Yasası’nın Büyükşehir ve İlçe Belediyelerinin Mali Durumuna Etkisi: Balıkesir Örneği’ **Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 19, Sayı 36, ss. 687-723.

YALÇINKAYA, N.; M.H. YALÇINKAYA, C. ÇILBANT (2006) ‘Avrupa Birliği’ne Yönelik Düzenlemeler Çerçevesinde Türk Tarım Politikaları ve Sektörün Geleceği Üzerine Etkisi’ **Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi**

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 13, Sayı 2, ss.97-118.

YAYLI, H. (2018) ‘Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Tarihi Gelişimi’, **Yerel Yönetimler**, Ed.: G. Kemal, Y. Hasan, 2. bs., Ankara, Orion Kitabevi, ss. 59-119.

YETKİN, O. (2020) ‘Türkiye’de Büyükşehir Belediyelerinin Yapısı ve Geleceği’ **Akademik Düşünce Dergisi**, Sayı 1, ss. 4-16.

YILDIRIM, A.E. (2021a) ‘Büyükşehirlerde Köy ve Beldeler ‘Kırsal Mahalle’ Olacak’ **tarimdunyasi.net**

YILDIRIM, A.E. (2021b) ‘Kırsal Mahalle Hakkında Merak Edilen Sorular ve Yanıtları’ **tarimdunyasi.net**

YILDIRIM, M. (2015) ‘Yerel Yönetimlerde Değişim Yönetimi’ **Uluslararası Akademik Yönetim Bilimleri Dergisi**, Cilt1, Sayı 2, ss. 116-126.

YILDIZ, M.Z. (2008) ‘Kasabadan Büyük Kente Mersin’in Kentsel Gelişimini Belirleyen Faktörler’ **Mersin Sempozyumu 2008** Cilt 1, ss. 972-985.

YILMAZ, F. (2021) ‘Büyükşehir Yönetimlerinde Bütünleşmeci Düzenlemelerin Kırsal Mahallelere Çok Boyutlu Etkisi’ **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt 54, Sayı 2, ss. 121-155.

YILMAZ, V.; M. MECEK (2019) ‘Türkiye’de Mahalle Yönetimlerinin Tarihsel Gelişimi ve Hukuki Statüsü’ **Kent Araştırmaları Dergisi**, Cilt 10, Sayı 27, ss. 769-799.

YÜCESOY, A. (2019) ‘Türkiye ve Hollanda Tarım Sektörleri Açısından Dış Ticaretlerinin Karşılaştırılması: Hollanda Örneği’ **Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrupa Birliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul.

ZENGİN, O. (2014) ‘Büyükşehir Belediyesi Sisteminin Dönüşümü: Son On Yılın Değerlendirmesi’ **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı 2, ss. 91-116.

442 Sayılı Köy Kanunu, Resmi Gazete Tarih: 07.04.1924, Sayı 68.

2972 Sayılı Mahalli İdareler İle Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun, Resmi Gazete Tarih: 18.01.1984, Sayı 18285.

4541 Sayılı Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Kanun, Resmi Gazete Tarih: 15.04.1944, Sayı 5682.

5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, Resmi Gazete Tarih: 24.12.2003, Sayı 25326.

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, Resmi Gazete Tarih: 23.07.2004, Sayı 25531.

5302 İl Özel İdaresi Kanunu, Resmi Gazete Tarih: 04.03.2005, Sayı 25745.

5393 Sayılı Belediye Kanunu, Resmi Gazete Tarih: 13.07.2005, Sayı 25874.

6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde de Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Resmi Gazete Tarih: 6.12.2012, Sayı 28489.

31455 Sayılı Kırsal Mahalle ve Kırsal Yerleşik Alan Yönetmeliği, Resmi Gazete Tarih: 15.04.2021.

arastirma.tarimorman.gov.tr

mersin.gov.tr

mersin.gov.tr/akdeniz

mersin.gov.tr/anamur

mersin.gov.tr/aydincik

mersin.gov.tr/camliyayla

mersin.gov.tr/gulnar

mersin.gov.tr/Silifke

mersin.ktb.gov.tr/erdemli

mevzuat.gov.tr

milliyet.com.tr/turkiye-kayisi-uretim-haritasi

milliyet.com.tr/turkiye-limon-uretim-haritasi

milliyet.com.tr/turkiye-muz-uretim-haritasi

mut.bel.tr/ekonomik-yapi

silifke.bel.tr/silifke/ilcemiz/cografi-yapi

Silifke.gov.tr/cilek

tuikweb.tuik.gov.tr

www.ankara.gov.tr/yikob-teskilat-yapisi

www.cografyaharita.com/turkiye_mulki_idare_haritalari

www.e-icisleri.gov.tr

www.mersin.gov.tr/tarim-kenti

www.mersin.ktb.gov.tr

EK 1: KİŞİSEL BİLGİ FORMU VE YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU SORULARI (MUHTARLAR)

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Adınız ve Soyadınız:
2. Yaşınız:
3. Cinsiyetiniz:
4. Doğum Tarihiniz:
5. Doğum Yeriniz:
6. Medeni Durumunuz:
Evli () Bekar () /Evli ise çocuk sayısı ()
7. Eğitim Durumunuz:

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU SORULARI

1. İdari vazifeniz hakkında bilgi verir misiniz?
 - a. Görev süreniz toplamda kaç yıldır?
 - b. Kaç dönemdir görevdesiniz?
 - c. Köy'den Mahalle'ye dönüşümle birlikte vazifenizde ne gibi değişiklikler oldu?
2. Mahalleye dönüşen köyünüz hakkında genel bilgiler verebilir misiniz? (Hane sayısı, nüfus, coğrafya, ekonomik durum vb.)
3. Süreci yaşamış bir yönetici olarak genel anlamda Köy'den Mahalle'ye dönüşüm ile ilgili kanaatlerinizi ifade edebilir misiniz?
 - a. Önceki yapının avantajları ve dezavantajları nelerdi? Farklı yönleriyle (idari, mali, ekonomik, sosyal vb.) konuyu ele alabilir misiniz?
 - b. Yeni yapının avantajları ve dezavantajları nelerdir? Farklı yönleriyle (idari, mali, ekonomik, sosyal vb.) konuyu ele alabilir misiniz?
4. Köy idaresi iken yerleşiminizde tarım faaliyetleri ne durumdaydı? Mahalle'ye döndükten sonra bu faaliyetlerde bir değişim olmuş mudur?
5. Köy idaresi iken yerleşiminizde hayvancılık faaliyetleri ne durumdaydı? Mahalleye döndükten sonra bu faaliyetlerde bir değişim olmuş mudur?
6. Sizce nasıl bir yönetim yapısıyla yerel seviyede tarım ve hayvancılıkta en iyi seviyeye ulaşabilir?
 - a. Merkezi yönetim mi (Bakanlıklar, İl ve İlçedeki Müdürlükler) daha etkili olmalıdır? Eğer böyle düşünüyorsanız merkezi idare neler yapmalıdır?

- b. Yerel yönetimler mi (köy tüzel kişiliği, belediyeler, büyükşehir belediyeleri) daha etkili olmalıdır? Eğer böyle düşünüyorsanız yerel yönetimler neler yapmalıdır?
 - c. Hem merkezi idare hem de yerel yönetimlerin birlikte etkili olması daha iyi bir seçenek olabilir mi? Bu şekilde düşünüyorsanız birlikte neler yapmalıdırlar?
 - d. Mahalle İdareleri tüm bu süreçlerde daha etkili kılınabilir mi? Tüzel kişilik kazanma, görev ve yetkilerinde yeniden düzenlemeler yapılması gibi bir yola gidilebilir mi? Bu konudaki kanaatleriniz nelerdir?
7. Konuyla ilgili eklemek istedikleriniz var mı?

EK 2: KİŞİSEL BİLGİ FORMU VE YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU SORULARI (MAHALLE SAKİNLERİ)

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Adınız ve Soyadınız:
2. Yaşınız:
3. Cinsiyetiniz:
4. Doğum Tarihiniz:
5. Doğum Yeriniz:
6. Medeni Durumunuz:
Evli () Bekar () /Evli ise çocuk sayısı ()
7. Eğitim Durumunuz:

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU SORULARI

1. Tarım ve hayvancılık faaliyetleriniz ile ilgili bilgi verir misiniz?
 - a. Ne zamandan beri bu faaliyetlerle uğraşmaktasınız?
 - b. Tarımda hangi faaliyetleri yapmaktasınız?
 - c. Hayvancılıkta hangi faaliyetleri yapmaktasınız?
 - d. Yıllar içerisinde bu faaliyetlerde yaşanan değişimden genel olarak bahsedebilir misiniz?
2. Faaliyetlerinizi yürüttüğünüz mahalleye dönüşen köyünüz ve buradaki yaşantınız hakkında genel bilgiler verebilir misiniz?
3. Süreci yaşamış bir kişi olarak Köy'den Mahalle'ye dönüşüm ile ilgili kanaatlerinizi ifade edebilir misiniz?
 - a. Önceki yapının tarım ve hayvancılık faaliyetleriniz açısından avantajları ve dezavantajları nelerdi? Farklı yönleriyle (idari, mali, ekonomik, sosyal vb.) konuyu ele alabilir misiniz?
 - b. Yeni yapının tarım ve hayvancılık faaliyetleriniz açısından avantajları ve dezavantajları nelerdir? Farklı yönleriyle (idari, mali, ekonomik, sosyal vb.) konuyu ele alabilir misiniz?
4. Köy idaresi iken yerleşiminizde tarım faaliyetleri ne durumdaydı? Mahalle'ye dönüştükten sonra bu faaliyetlerde bir değişim olmuş mudur? Hem genel olarak hem de kendi üretiminiz açısından bahsedebilir misiniz?
5. Köy idaresi iken yerleşiminizde hayvancılık faaliyetleri ne durumdaydı? Mahalleye dönüştükten sonra bu faaliyetlerde bir değişim olmuş mudur? Hem genel olarak hem de kendi üretiminiz açısından bahsedebilir misiniz?

6. Sizce nasıl bir yönetim yapısıyla yerel seviyede tarım ve hayvancılıkta en iyi seviyeye ulaşabilir?
- a. Merkezi yönetim mi (Bakanlıklar, İl ve İlçedeki Müdürlükler) daha etkili olmalıdır? Eğer böyle düşünüyorsanız merkezi idare neler yapmalıdır?
 - b. Yerel yönetimler mi (köy tüzel kişiliği, belediyeler, büyükşehir belediyeleri) daha etkili olmalıdır? Eğer böyle düşünüyorsanız yerel yönetimler neler yapmalıdır?
 - c. Hem merkezi idare hem de yerel yönetimlerin birlikte etkili olması daha iyi bir seçenek olabilir mi? Bu şekilde düşünüyorsanız birlikte neler yapmalıdırlar?
 - d. Mahalle İdareleri tüm bu süreçlerde daha etkili kılınabilir mi? Tüzel kişilik kazanma, görev ve yetkilerinde yeniden düzenlemeler yapılması gibi bir yola gidilebilir mi? Bu konudaki kanaatleriniz nelerdir?
7. Konuyla ilgili eklemek istedikleriniz var mı?

EK 3: KİŞİSEL BİLGİ FORMU VE YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU SORULARI (KAMU YÖNETİCİLERİ)

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Adınız ve Soyadınız:

2. Yaşınız:

3. Cinsiyetiniz:

4. Doğum Tarihiniz:

5. Doğum Yeriniz:

6. Medeni Durumunuz:

Evli () Bekar () /Evli ise çocuk sayısı ()

7. Eğitim Durumunuz:

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU SORULARI

1. İdari vazifeniz hakkında bilgi verir misiniz?
2. Mersin İlinde görev yapan bir kamu yöneticisi olarak genel anlamda küçük yerleşimlerin 'Köy'den 'Mahalle'ye dönüşümü ile ilgili kanaatlerinizi ifade edebilir misiniz?
 - a. Önceki yapının avantajları ve dezavantajları nelerdi? Farklı yönleriyle (idari, mali, ekonomik, sosyal vb.) konuyu ele alabilir misiniz?
 - b. Yeni yapının avantajları ve dezavantajları nelerdir? Farklı yönleriyle (idari, mali, ekonomik, sosyal vb.) konuyu ele alabilir misiniz?
3. Mersin İlinde yeni büyükşehir belediye sistemi uygulanmaya başlanmadan önce (2014 yılı öncesinde), küçük yerleşimler köy idaresi iken, tarım ve hayvancılık faaliyetleri ne durumdaydı? Bu yerleşimler mahalleye dönüştükten sonra (2014 yılı sonrası) bu faaliyetlerde bir değişim olmuş mudur?
4. Sizce nasıl bir yönetim yapısıyla yerel seviyede tarım ve hayvancılıkta en iyi seviyeye ulaşılabilir?
 - a. Merkezi yönetim mi (Bakanlıklar, İl ve İlçedeki Müdürlükler) daha etkili olmalıdır? Eğer böyle düşünüyorsanız merkezi idare neler yapmalıdır?
 - b. Yerel yönetimler mi (köy tüzel kişiliği, belediyeler, büyükşehir belediyeleri) daha etkili olmalıdır? Eğer böyle düşünüyorsanız yerel yönetimler neler yapmalıdır?
 - c. Hem merkezi idare hem de yerel yönetimlerin birlikte etkili olması daha iyi bir seçenek olabilir mi? Bu şekilde düşünüyorsanız birlikte neler yapmalıdırlar?

- d. Mahalle İdareleri tüm bu süreçlerde daha etkili kılınabilir mi? Tüzel kişilik kazanma, görev ve yetkilerinde yeniden düzenlemeler yapılması gibi bir yola gidilebilir mi? Bu konudaki kanaatleriniz nelerdir?
5. Konuyla ilgili eklemek istedikleriniz var mı?

